

Analyseinstitut for Forskning er et sektorforskningsinstitut under Forskningsministeriet.

Analyseinstitut for Forskning skal bl.a.:

- gennem egen forskning og udredning styrke grundlaget for det forskningsrådgivende system og for forskningspolitiske beslutninger,
- fremme en kvalificeret offentlig debat om forskningspolitiske spørgsmål,
- frit kunne påtage sig forsknings- og udredningsopgaver inden for instituttets formål

Gennem instituttets rapportserie håber vi at kunne være med til at belyse forskningens rolle i samfundet.

Danske TV-nyheders dækning af forskning og udviklingsarbejde

Rapport fra
Analyseinstitut for Forskning
2000/2

Danske TV-nyheders dækning af forskning og udviklingsarbejde
Rapport fra Analyseinstitut for Forskning 2000/2

Rapporten er udgivet af:
Analyseinstitut for Forskning
Finlandsgade 4
8200 Århus N
Tlf. 8942 2394
Fax 8942 2399
E-mail: afsk@afsk.au.dk

Publikationen kan rekvireres
hos Analyseinstitut for Forskning
(pris 75 kr.).

Publikationen kan også hentes på
Analyseinstitut for Forsknings hjemmeside:
<http://www.afsk.au.dk>

Tryk:	CC PRINT 92 APS
Oplag:	500
ISBN:	87-90698-26-6
ISSN:	1398-1471

Grafisk opsætning: NewCom

Thomas Vinther

Danske TV-nyheders dækning af forskning og udviklingsarbejde

Rapport fra
Analyseinstitut for Forskning
2000/2

Rapporter fra Analyseinstitut for Forskning

- 1998/1 Folk og forskning
Danskernes opfattelse af forskning
ISBN 87-90698-00-2
- 1998/2 Forskning i forskningsmidler
Ansøgere til Statens Sundhedsvidenskabelige forskningsråd
ISBN 87-90698-01-0
- 1998/3 Aviser om forskning
Indholdsanalyse af avisernes omtale af forskning og udviklingsarbejde
ISBN 87-90698-02-9
- 1998/4 Folk og forskning
Danskernes kilder til viden om forskning
ISBN 87-90698-03-7
- 1998/5 Folk og forskning
Danskerne om forskningspolitik
ISBN 87-90698-05-3
- 1998/6 Kan den økonomiske teori forklare omfanget af forskning og udvikling
i danske virksomheder?
ISBN 87-90698-06-1
- 1998/7 Sektorforskningens roller og rammebetingelser
ISBN 87-90698-08-8
- 1998/8 Evaluering af den danske deltagelse i det »Europæiske samarbejde om
Videnskabelig og Teknisk Forskning«, COST
ISBN 87-90698-09-6
- 1999/1 Patentaktivitet og Fou
ISBN 97-90698-11-8
- 1999/2 Det Teknisk-Videnskabelige Forskningsråds Fondsfunktion
ISBN 87-90698-14-2
- 1999/3 Forskere og forskningsprogrammer
Tidsforbrug og intentioner ved ansøgning om programmidler
ISBN 87-90698-17-7
- 1999/4 Formal Competencies in the Danish National Innovation System
ISBN 87-90698-19-3
- 1999/5 Løse Fugle. Et studie af forskere i tidsbegrænsede stillinger
ISBN 87-90698-20-7
- 1999/6 Forskere på sektorforskningsinstitutioner
Arbejdsvilkår og holdninger til arbejdet
ISBN 87-90698-23-1
- 1999/7 Påvirker omfanget af virksomhedens forskning
og udviklingsarbejde deres produktivitet?
ISBN 87-90698-22-3
- 2000/1 Forskningens rolle i det 21. århundrede
ISBN 87-90698-25-8

Forord

I denne rapport undersøges de danske TV-nyheders dækning af forskning og udviklingsarbejde. Rapporten er led i et større projekt ved Analyseinstitut for Forskning - et projekt der behandler mediernes dækning af forskning og udviklingsarbejde. Tidligere har dette projekt resulteret i en rapport om de danske avisers dækning af dette område. Yderligere en rapport inden for projektet forventes i løbet af sommeren 2000.

Undersøgelsen af mediernes dækning af forskning og udviklingsarbejde er en vigtig brik i Analyseinstitut for Forsknings bestræbelser på at undersøge hvad man bredt kan kalde forskningsformidling. Massemediernes dækning af området er her et meget vigtigt element.

Denne del af instituttets bestræbelser er i høj grad sammenhængende med et andet vigtigt aspekt af instituttets undersøgelsesområde - nemlig afdækningen af den danske befolknings opfattelse af og viden om forskning og udviklingsarbejde. Analyseinstitut for Forsknings har tidligere udgivet tre rapporter, der beskæftiger sig med dette aspekt.

Nærværende rapport er altovervejende en undersøgelse af de danske TV-nyheders dækning af forskning og udviklingsarbejde, men den er ligeledes første trin i en afdækning af, hvordan mediernes omtale af dette område påvirker befolkningens opfattelse af og viden om forskning og udviklingsarbejde.

Århus, marts 2000

Karen Siune
Direktør

Indholdsfortegnelse

Kapitel 1: Indledning	7
Afgrænsning af undersøgelsesfelt	8
Begrebsafklaring	9
Rapportens opbygning	9
Kapitel 2: Nyhedskriterierne	11
Galtung & Ruge	11
'Danske' nyhedskriterier	13
TV som distinkt medie	15
Kapitel 3: Frame, fortællinger og diskurs	17
Nyhedernes fortællinger	19
Deborah Stone's fire årsagshistorier	19
Den videnskabelige spot og ålekvælningshistorien	21
Nyhedernes diskurs	22
Kapitel 4: Tidligere undersøgelser af TVs dækning af FoU	24
Popularisering samt andre syn på TVs dækning af FoU	26
Opsamling	27
Kapitel 5: Empiri og metode	29
Kapitel 6: TV-nyhedernes dækning af FoU	31
Generelle karakteristika ved dækningen af FoU	33
Positiv/negativ behandling af FoU	33
FoU-regi	34
Nyhedskriteriet om kontinuitet	35
Typen af indslag	35
Sammensætningen af den samlede nyhedsudsendelse	36
Udgangspunktet for dækningen af FoU	37
Tidsperspektivet i indslag om FoU	38
FoU-journalister	38
Prioriteringen af de enkelte forskningsområder	38
Forskelle mellem nyhedsudsendelserne	42

Hvilke nyhedsudsendelser bringer FoU og hvordan prioriterer de det?	42
Forskelle i præsentationen af FoU	44
Brugen af kilder og nærhedsdimensionen	45
Opsamling	47
Kapitel 7: Dækningen af de enkelte forskningsområder	49
Natur-, teknisk-, sundheds- samt jordbrugs og veterinærvidenskab	49
Samfundsvidenskab og humaniora	54
Opsamling	56
Sundhedsvidenskaben som særligt område	57
Konklusion på dækningen af de enkelte forskningsområder	60
Kapitel 8: FoU-nyhedernes overordnede ramme	61
Nyhedernes fortællinger	61
Nyhedernes sprog- og billedbrug	64
Nyhedernes ramme	65
Kapitel 9: Konsekvenser af FoU - dækningen	67
TV-nyhederne og den danske befolknings opfattelse af FoU	67
Uddannelsens betydning for receptionen af FoU-nyheder	68
TV-nyhederne og den demokratiske debat om FoU	70
Ekspertene og demokratiet	72
Opsamling og konkrete tiltag	73
Kapitel 10: Konklusion	75
Referencer	77
Appendix 1	84
Appendix 2	91
Appendix 3	94
Appendix 4	95

Kapitel 1: Indledning

TV-mediet optager en stadig større del af danskernes hverdag. Der kommer til stadighed flere TV-kanaler og flere informationer gennem TV. På en række samfundsområder har det moderne menneske kun begrænset mulighed for at gøre sig personlige erfaringer, og er derfor i høj grad overladt til de informationer, der formidles gennem massemedierne. TV er det mest effektfulde af de massemedier vi har i dag og især TV-nyhederne kan i stadig større grad ses som en vigtig kilde til viden om det omkringliggende samfund.

Da TV indtager en væsentlig rolle som medierende faktor for mange erfaringer i det moderne samfund, er det nødvendigt at undersøge, hvordan mediet formidler dets stof. Denne formidling forventes at have konsekvenser for det enkelte menneske og for samfundet som helhed.

Forskning og udviklingsarbejde (herefter FoU) er ikke et af de højest prioriterede områder i de danske TV-nyheder. Mange vil måske oven i købet mene, at det ikke er et særligt vigtigt område - i hvert tilfælde ikke, hvis man ser det gennem en politisk-demokratisk optik. FoU opfattes ofte som noget fjernt, og som noget den 'almindelige' mand/kvinde ikke har forstand på. Men er offentlighedens opfattelse af og viden om FoU ikke vigtig i et samfund, der i stadig stigende grad bliver påvirket af teknisk-videnskabelig ekspertise? Er det ikke afgørende, at den enkelte borger er i stand til at indgå i en dialog, og i næste række en beslutningsproces vedrørende konsekvenserne af videnskabelige spørgsmål?

Motivationen til at lave denne rapport er en opfattelse af, at FoU ikke kun er for de få, og at spørgsmål om FoU skal behandles ud fra de samme kriterier som andre samfundsspørgsmål. Dette har betydning for TV-nyhedernes dækning af FoU. Med de ovenstående betragtninger som bagvedliggende motivation vil rapportens konkrete undersøgelse indeholde to elementer, eller omdrejningspunkter om man vil.

Det første og vigtigste omdrejningspunkt er en analyse af, hvordan de danske TV-nyheder om FoU præsenteres. FoU-nyhedernes form og indhold vil blive undersøgt med udgangspunkt i teori om nyhedskriterier og framing.

Det andet omdrejningspunkt er en undersøgelse af de mulige konsekvenser af TV-nyhedernes dækning af FoU. Diskussionen af konsekvenserne koncentrerer sig om hvilken betydning dækningen af FoU kan have for danskernes opfattelse af FoU, og hvilken betydning dækningen kan have for debatten om FoU.

Analysen af de danske TV-nyheders dækning af FoU er rapportens altovervejende hovedsigte. Diskussionen af konsekvenserne har i denne sammenhæng en mere tentativ karakter.

Afgrænsning af undersøgelsesfelt

Det er det færdige nyhedsprodukt, der er genstand for analyse i denne rapport. Fokus er sat på det udtryk eller det 'billede', der gives af FoU i TV-nyhedernes dækning.

Dette medfører i første omgang en afgrænsning fra de forskningstraditioner, der søger at give en forklaring på det færdige nyhedsindslags udseende. Disse forskningstraditioner giver en forklaring af *hvorfor* nyhedernes indhold og udtryk er som det er.¹ Analysen i denne rapport ser kun på, *hvordan* TV-nyhederne præsenterer FoU. Det er således vigtigt, at skelne mellem en undersøgelse af nyhedsprocessen og en undersøgelse af det færdige nyhedsprodukt.

Som det vil fremgå senere tages teoretisk afsæt i Galtung & Ruge's berømte artikel fra 1965 om strukturen på udenlandske nyheder. Galtung og Ruge foretager her netop det kunstgreb, at de slår hele den komplekse interne og eksterne proces i forbindelse med skabelsen og præsentationen af nyheder sammen i det færdige nyhedsprodukt (Galtung & Ruge, 1965: 65).

Rapporten kommer ikke ind på, om de forskere der optræder i TV-nyhederne selv sørger for at bringe sig i mediernes søgelys. En vigtig forklaring på nogle forskningsområders mere eller mindre fremtrædende plads og præsentation i de danske TV-nyheder kunne således tænkes at være, at nogle forskere er dygtigere end andre til at tilpasse sig mediernes dagsorden og diskurs. Den tyske forsker Peter Weingart (1998:872) har fundet, at nogle forskere efterhånden tilrettelægger præsentationen af deres FoU sådan, at den kommer til at fremstå inden for det, han kalder *Popular Mass Media Frames*.

Rapportens omdrejningspunkter medfører en afgrænsning fra egentlige studier af TV-nyhedernes dagsordenssættende funktion, og en afgrænsning fra den forskning, der undersøger hvilke ændringer den teknologiske udvikling giver af nyhedsudsendelsernes form og indhold.

¹ Shoemaker og Reese (1996) har en gennemgang af de forskellige traditioner inden for forklaringen af nyhedernes indhold og udseende.

Begrebsafklaring

To af rapportens centrale begreber er TV-nyheder og forskning & udviklingsarbejde.

TV-nyheder forstås som de indslag, der optræder i de fire 'store' nyhedsudsendelser på DR1 og TV2. Der bliver ikke på nogen måde skelnet mellem indslagene i den forstand, at nogle indslag ikke regnes for nyheder.

Forskning og udviklingsarbejde (FoU) forstås som:

»Creative work undertaken on a systematic basis in order to increase the stock of knowledge, including knowledge of man, culture and society, and the use of this stock of knowledge to devise new applications« (OECD, 1993: 29).

Denne definition bliver brugt af OECD i al arbejde vedrørende FoU, herunder til indsamling af de nationale forskningsstatistikker. Definitionen dækker offentlig såvel som privat udført FoU.

Rapportens opbygning

Efter nu at have diskuteret rapportens omdrejningspunkter, afgrænsning samt en afklaring af to centrale begreber, vil gangen i resten af rapporten blive som følger.

I kapitel 2 diskuteres teorier om mediernes nyhedskriterier. Der peges på nogle af de faktorer, der er afgørende for hvordan TV-nyhederne bliver præsenteret.

Kapitel 3 indeholder en diskussion af teori til undersøgelse af præsentation af nyhedsindslag, samlet kaldet framing-teori. Denne teori bliver i kapitlet sat i forhold til nyhedskriterieteorien.

Kapitel 4 diskuterer noget af den litteratur, der i forvejen findes om behandlingen af FoU i medierne. Denne litteratur fremstilles i lyset af de i kapitel 2 og 3 diskuterede teorier. Derved opnås en første indikation af, om teoriapparatet er frugtbart til analyser af TV-nyhedernes dækning af FoU.

Kapitel 5 indeholder de metodiske overvejelser, der er foretaget på vejen til den empiriske analyse. Derudover indeholder kapitlet en beskrivelse af empirien i denne rapport.

I kapitel 6 foretages den første analyse af FoU-indslagene. To måneders nyhedsindslag om FoU underkastes en grundig undersøgelse. Andet empirisk materiale inddrages som sammenligningsgrundlag.

I kapitel 7 undersøges det mere detaljeret i hvor høj grad der er forskel på TV-nyhedernes dækning af de enkelte forskningsområder.

I rapportens kapitel 8 samles der op på de hidtidige analyser. Der gives en overordnet analyse af de rammer de danske TV-nyheder anvender i dækningen af FoU.

I kapitel 9 diskuteres, med udgangspunkt i den empiriske analyse, hvilke konsekvenser TV-nyhedernes dækning af FoU kan have for den danske befolknings opfattelse af FoU. Det diskuteres ligeledes, hvad dækningen kan have af konsekvenser for den danske befolknings mulighed for at deltage i en demokratisk debat om FoU.

Kapitel 10 indeholder rapportens konklusion.

Kapitel 2: Nyhedskriterierne

Nyhedskriterierne vil gennem rapporten fungere dels som en overordnet ramme for framing-teorien og dels som ramme for en tilbundsgående behandling af empirien. Der findes en lang række teorier om mediernes, herunder TVs, nyhedskriterier. Fælles for disse teorier er, at de beskæftiger sig med, hvilke faktorer der spiller ind i bestemmelsen af hvilke begivenheder der bliver til nyheder, og hvordan disse bliver præsenteret. Især to studier, som er afgørende for undersøgelsen, skal diskuteres her.

Det drejer sig først og fremmest om Galtung & Ruges (1965) artikel »*The Structure of Foreign News*« fra 1965. Denne artikel har på mange måder været paradigmatiske for den internationale forskning i mediernes nyhedsformidling, idet den har formået at afdække en række afgørende nyhedskriterier. TVs voksende dominans som nyhedsmedie har dog accentueret en række nye tendenser i nyhedsformidlingen. Disse tendenser vil blive behandlet i en diskussion af den danske medieforsker Stig Hjarvard's bud på de danske TV-mediers nyhedskriterier, samt i et separat afsnit, hvori det diskuteres hvilken betydning de levende billeder har for TV-nyhedernes form og udtryk.

Galtung & Ruge

Galtung & Ruge (1965:66ff) opstiller 12 nyhedskriterier. Mere præcist opstiller de otte universelle og fire kulturspecifikke kriterier.

De otte universelle kriterier er som følger:

1. **Frekvens:** Jo bedre en begivenheds tidshorisont passer til nyhedsmediets tidshorisont, jo større er sandsynligheden for, at begivenheden vil blive bragt som en nyhed. Altså vil begivenheder, der foregår over en længere periode blive udeladt, medmindre de når en form for dramatisk klimaks.
2. **Størrelse:** Dette kriterium siger blot, at jo større en begivenhed er, jo større er sandsynligheden for, at den bliver til en nyhed.
3. **Enkelhed:** Jo mindre ambiguitet jo bedre. Det simple frem for det komplekse.
4. **Kulturel nærhed:** Begivenheden skal kunne fortolkes inden for målgruppens kulturelle ramme. Der skal med andre ord være en kulturel nærhed.
5. **Konsonans:** En begivenhed skal passe til forventningerne hos modtagerne.
6. **Uventet:** Indenfor rammerne af kulturel nærhed og konsonans hos modtageren er det derudover det mest uventede, det mest sjældne, der har en chance for at blive registreret som en nyhed. Hvad der således er normalt, institutionaliseret, fortløbende og repetitivt har ikke store chancer for at blive registreret som en nyhed.

7. **Kontinuitet:** Når noget én gang er blevet gjort til en nyhed, vil det vedblive med at være en nyhed, selvom 'størrelsen' af begivenheden falder drastisk.
8. **Komposition:** Sammensætningen af den samlede nyhedsudsendelse spiller også ind. Udsendelsen skal balancere. Er der meget af én slags stof har nye begivenheder inden for samme stofområde meget svært ved at komme i betragtning.

Udover disse otte universelle kriterier opstiller Galtung & Ruge fire kriterier, der er specifikke for den vestlige del af verden.

9. **Elitenation centrering:** Nyheder, der omhandler elitenationer, vil i høj grad blive foretrukket frem for nyheder andre steder fra.
10. **Elite-aktører:** Nyheder, der omhandler elitepersoner, vil blive foretrukket frem for andre nyheder.
11. **Personificering:** Jo mere en nyhed kan ses som resultatet af specifikke personers handlinger, jo større er muligheden for, at det bliver en nyhed.
12. **Negativitet:** Jo mere negativ en begivenhed er, jo større er muligheden for, at den bliver til en nyhed.

Galtung & Ruge er opmærksomme på, at der er en vigtig skelnen mellem præsentation og udvælgelse af nyheder. Galtung (1974) fremhæver således, at det er meget svært at sige noget om udvælgelsen af nyheder, da det kræver et overblik over det samlede antal potentielle nyheder i et givent tidsrum. Han fremhæver, at langt de fleste af nyhedskriterierne også kan bruges til en analyse af, hvordan nyhederne præsenteres. Hvis en begivenhed således ikke ved dens 'egne' karakteristika opfylder nyhedskriterierne, kan man ved præsentationen af den fremhæve de aspekter, der gør, at den alligevel kommer til det.

Frekvenskriteriet kan tilgodeses ved at præsentere en ellers kompleks og længerevarende begivenhed ud fra et klimaks - en lang og kompliceret forskningsproces kan f.eks. præsenteres udelukkende ved det færdige (sensationelle) resultat. Størrelsen på en begivenhed kan i høj grad tilgodeses ved hjælp af svulstig retorik og dramatisk beskæring af indslagene. Det tredje kriterium, enkelhed, kan også undersøges via et præsentationsperspektiv. Enkelhed i udtrykket kan blandt andet opnås via vinklingen og opbygningen af et indslag.

Dette blot for at give nogle eksempler på, at langt de fleste nyhedskriterier kan anvendes på såvel præsentation som på udvælgelse af nyheder. I de

senere kapitler vil dette blive yderligere fremhævet og behandlet, samtidig med at de resterende nyhedskriteriers relevans i en præsentationssammenhæng vil blive synliggjort.

Afslutningsvis kan det fremhæves, at Tunstall (1971: 21f) argumenterer for anvendelsen af Galtung & Ruge's nyhedskriterier i forbindelse med undersøgelser af indenlandske såvel som udenlandske TV-nyheder. Tunstall opstiller dog fire yderligere kriterier, der skal medtænkes, hvis Galtung & Ruge skal bruges i forbindelse med TV-nyheder.

1. **Forrang for det visuelle.** Gode billeder er nok til at skabe en nyhed.
2. Nyheder med '**vores rapporter på stedet**' foretrækkes frem for andre nyheder.
3. TV har kun en **lille fraktion** af de nyheder, der er i aviserne. Selv de store emner behandles kun meget kort.
4. Præference for '**hårde**' nyheder/aktualitet.

Opsamlende kan det siges, at Galtung & Ruge's artikel sætter nogle centrale elementer i spil. Den er derudover grundigt empirisk efterprøvet. Artiklen har således dannet grundlag for en række empiriske studier af nyheder - det gælder udenrigs såvel som indenrigsnyheder, ligesom det gælder for avis såvel som TV-nyheder (Hjarvard, 1995: 63f). Dermed er den, med dens heuristiske udgangspunkt og med dens fokus på det færdige nyhedsprodukt, oplagt at anvende som ramme for denne rapport.

'Danske' nyhedskriterier

Feltet af nyhedskriteriestudier er som tidligere nævnt stort.² Inden for de seneste år, er Stig Hjarvard den danske forsker, der mest intensivt har beskæftiget sig med mediernes nyhedskriterier. Ved at se nærmere på hans arbejde opnås en tilpasning til danske forhold såvel som en tilpasning til det moderne nyhedsbillede.

Stig Hjarvard har i flere bøger og artikler beskæftiget sig med aspekter af danske såvel som udenlandske TV-nyheder (Hjarvard, 1992; 1995; 1995a; 1999). Senest har han i 1999 udgivet bogen *TV-nyheder i konkurrence*. I denne bog giver han en grundig analyse af, hvad der er sket med de danske TV-nyheder gennem de sidste 30-40 år. Han har, som titlen antyder, især lagt

² Shoemaker & Reese (1996:111) har givet en opsamling på de gængse nyhedskriterier. De fremhæver, at kriterierne over en bred kam er enslydende. Således er deres seks nyhedskriterier alle indregnet i de nyhedskriterier, der i dette kapitel præsenteres. Se også Gans (1980). For andre nyhedskriterier opstillet i en nordisk sammenhæng se Østgaard (1965); Hernes (1978); Hvitfelt (1985).

vægt på de forandringer, der er sket efter TV2s opståen. Hjarvard fokuserer på det han kalder fremvæksten af konsekvensjournalistikken. Konsekvensjournalistik dækker over en tendens, hvor TV-nyhederne i stadig større grad behandler de konsekvenser en begivenhed har for de berørte (Hjarvard, 1999: 64). Tidligere tiders meget ensidige fokus på det politiske beslutningsniveau er afløst af en større opmærksomhed på de såkaldte konsekvenskæder. Følgelig bliver et begreb om nærhed i nyhedsformidlingen et afgørende kriterium. Det gælder nærhed både geografisk og kulturelt samtidig med, at nyhederne skal være umiddelbart genkendelige og forståelige (Hjarvard, 1999: 95). I Hjarvard's begreb om nærhed ligger dele af de tidligere nævnte nyhedskriterier gemt. Kriterier som konsonans, enkelhed og personificering kan nævnes i denne sammenhæng. Konsekvensjournalistikken giver dog disse kriterier et lidt andet indhold, idet der her fokuseres på, at det formidlede skal have personlig relevans for så mange seere som muligt.

Stig Hjarvard har i en tidligere publikation beskrevet nogle af de særtræk, som karakteriserer nyhedsformidlingens specielle optik (Hjarvard 1995a: 21).

1. **Aktualitet:** Nyhedsformidlingen befinder sig i nutiden. Fortid og fremtid ligger uden for horisonten.³
2. **Intensivering:** Fokusering på highlights. Intensivering opnås ligeledes gennem polarisering og gennem modstilling af bestemte aktører eller interesser.
3. **Konkretisering:** Fokusering på det faktuelle og på konkrete aktørers ord og handlinger. Generelle perspektiver og mere abstrakte forhold har svært ved at trænge igennem.
4. **Personificering:** Enkeltpersoner fungerer som repræsentanter for institutioner. Strukturelle eller blot komplicerede forhold forstås som resultatet af enkeltpersoners handlinger.
5. **Stereotyper:** Udbredte og velkendte forestillinger og kategorier bruges til at beskrive verden.
6. **Vinkling:** Nyhedsdækningen har ikke til hensigt at give en helhedsdækning. Udvælgelse og præsentation er præget af et bestemt perspektiv eller argument.
7. **Visualisering:** Billedliggørelse af virkelighedsbeskrivelsen. Emner med store billedmuligheder vil oftere end andre emner blive dækket, og dækningen af disse emner vil typisk få megen plads.

³ Bourdieu nævner, at den altoverskyggende fokus på aktualitet især skyldes tidspresset - man er nødt til at tænke fra dag til dag. Ved pr. automatik at anlægge aktualitet som vurderingskriterie spares journalisterne for at gå i dybden. De spares for at udvise kritisk sans (Bourdieu, 1998: 86f).

Hjarvard supplerer Galtung & Ruge's kriterier med en række nye kriterier, der er centrale i forhold til denne rapport. Her tænkes især på brugen af stereotyper, kriteriet om vinkling af indslag og endelig kriteriet om visualisering. Kriterierne kan på samme måde som Galtung & Ruge's kriterier i høj grad forventes at være vigtige redskaber i en analyse af nyhedernes præsentation af FoU-stoffet.

Hjarvard gør i forlængelse af dette opmærksom på noget centralt, nemlig, at de ovenstående kriterier,

»Kan skabe forvrængning, 'bias' og føre til direkte fejlagtige fremstillinger af virkeligheden - og gør det løbende. Forvrængning opstår ikke mindst, når fremstillingsformen tager overhånd over sagen selv, og mediernes egen logik ikke holdes i ave af andre hensyn. Spørgsmålet om mediernes forvrængning kan imidlertid ikke bestemmes generelt, men må afgøres konkret og empirisk. *Enhver fremstilling indebærer forenkling, intensive-ring osv. Spørgsmålet er, om forenklingen er rimelig, holdbar osv. [egen fremhævelse]*« (Hjarvard, 1995a : 22).

En vurdering af nyhedsformidlingen kan altså rimeligvis ses i forhold til nyhedskriterierne, men man skal være forsigtig i analysen, da der snarere end absolutte størrelser er tale om et gradsspørgsmål.⁴ Dette får, som det senere vil fremgå, konsekvenser for den valgte analysemetode.

TV som distinkt medie

Det, der på afgørende vis adskiller TV fra andre nyhedsmedier, er brugen af levende billeder. Det er tidligere beskrevet, hvordan Hjarvard (1995a) og Tunstall (1971) finder, at det visuelle ofte vil have forrang for det talte. En historie til TV-nyhederne vil således godt kunne blive udvalgt på baggrund af gode billeder og dernæst er det så op til journalisten at skabe en god mundtlig emballage til billederne. Hjarvard (1995: 380) fremhæver således, at der er sket en glidning inden for nyhedsformidlingen. Billedet er blevet en stadig mere dominerende del af formidlingen.

Billederne kan ifølge Poulsen (1991: 131) have tre forskellige funktioner i forbindelse med TV-nyhederne. For det første kan billederne fungere som *dokumentation*, hvor de bruges til at beskrive, at det, der fortælles om i indslaget, rent faktisk findes. Dette er den mest almindelige måde at bruge billeder på i nyhedsudsendelser. For det andet kan billederne bruges som *illustration*, hvor billedforløbet viser, hvordan det teksten beretter kunne være foregået.

⁴ Stephen Hilgartner (1996) har en mere tilbunds-gående diskussion af problemstillingen specifikt relateret til FoU. Han problematiserer ligesom Hjarvard en alt for stereotyp modstilling mellem den 'rene' virkelighed og formidlingens forvrængning eller popularisering.

For det tredje kan billederne fungere som *kommentar* til teksten, hvor de kaster et vurderende lys over det, teksten beretter (Poulsen, 1991: 132).

Hjarvard (1999:35f) fremhæver i forlængelse heraf hvordan billedsiden i TV-nyhederne ofte skaber en repræsentation af den fysiske verden. Dermed har billederne en simpel dokumentarisk effekt. Brugen af billeder kan dog i høj grad også være med til at skabe en bestemt fortælling og dermed formidle et selvstændigt indtryk, der rækker ud over det rent dokumentariske. Meget tyder på, at udviklingen går mod en mere selvstændig brug af billederne i TV-nyhedsformidlingen. I løbet af 80'erne sigtede en række tiltag således på, at nyhedsformidlingen skulle gøres mere levende og nærværende (Hjarvard, 1999: 66). I den forbindelse kan DRs TV-SUM (TV Som UdtryksMiddel) koncept nævnes. Idéen med denne uddannelsesaktivitet, der gennem 80'erne foregik internt i DR, var netop at styrke medarbejdernes evne til at anvende alle TV-mediets muligheder i formidlingen af stoffet (Larsen, 1990: 100ff).

Selvstændig og 'kreativ' billedbrug har betydning for seernes reception af nyhederne. Jo mere TV-nyhederne anvender metaforiske billeder, jo mere kan det forventes, at disse formidler deres egen historier eller stereotyper. Klaus Bruhn Jensen (1995: 18) fremhæver i forlængelse heraf, at TV-nyhedsudsendelsernes billeder ofte er stereotyper, der udsender et kraftigt signal til modtagerne. Dette signal kan overdøve pointen i den talte kommentar eller i den interviewedes svar. Amerikanske undersøgelser har således vist, at billederne i et samlet audiovisuelt udtryk lægger beslag på 3/4 af opmærksomheden. Det er dermed klart, at brugen af billeder er ganske afgørende for det samlede indtryk (Poulsen, 1991: 131). Billedet er stærkere og mere følelsesladet end ordet.

Kapitel 3: Frame, fortællinger og diskurs

Den overordnede ramme for teorierne i dette kapitel, kan man med et engelsk ord kalde framing-teori.⁵ Diskussionen i dette kapitel skal levere redskaberne til at nuancere og til at undersøge de tidligere diskuterede nyhedskriterier. Udover en generel diskussion af framing vil kapitlet indeholde en diskussion af nyhedernes narrative karakter og af de sproglige elementer i nyhederne. Det er de tre elementer der tilsammen er kaldt framing-teori.

Den danske journalist Erik Valeur beskriver, hvad det vil sige at frame nyheder, og hvorfor man gør det:

»Selve det at sætte komplicerede eller kaotiske hændelser ind i en stærkt afgrænset sproglig ramme med indledning, højdepunkt og afrunding på få linier eller få minutter signalerer en overskuelighed, som ikke findes i den oprindelige forvirring af informationer« (Valeur, 1993: 155).

Man kan ikke præsentere alle aspekter af en begivenhed. Skal en kompleks problemstilling koges ned til et tre minutters nyhedsindslag, må noget udvælges. Dette udsnit, og den måde det præsenteres på, er altafgørende for det færdige indslag og altafgørende for det udtryk og de informationer, der bliver viderebragt. Den amerikanske medieforsker David Altheide (1996:30) beskriver i forlængelse heraf, hvordan en nyhedsramme kan ses som en ramme omkring et billede. Rammen adskiller billedet fra væggen og adskiller det fra andre muligheder.

Altheide giver videre en beskrivelse af, hvad denne ramme består af.

»The upshot is that the actual words and direct messages of documents carry the discourse that reflect certain themes, which in turn are held together and given meaning by a broad frame...The significance of frames, themes, and discourse for document analysis cannot be overemphasized« (Altheide, 1996: 31).

Nyhedernes ramme, eller frame, er noget, der kan studeres ved at se på fortællinger, temaer og sprog i nyhederne. En nyhedsramme er konstrueret udfra og indeholdt i nyhedsindslaget kodeord, metaforer, koncepter, symboler osv. (Entman, 1991: 7).

⁵ Ifølge Goffman (1974: 10-11) er en frame »...principles of organization which govern events - at least social ones - and our subjective involvement in them«.

Nyhedsrammen hænger i høj grad sammen med den kulturelle kontekst hvori den produceres. De to amerikanske forskere William A. Gamson & Andre Modigliani (1989: 5) fremhæver, at tilstedeværelsen af kulturel resonans er meget vigtig for at en nyhedsramme kan blive succesfuld. Ikke alle symboler, metaforer og historier er lige kulturelt potente. En succesfuld ramme skal således indeholde en række symboler, der vækker kulturel resonans. Schudson (1991: 155) viser i forlængelse heraf, hvordan nyhederne kan læses som en art litteratur, hvor nogle af nøglebegreberne er historiefortælling og billedskabelse tilsat nogle vitale forudsætninger om den verden (eller kultur) vi lever i. Det er allerede fremgået af kapitel 2 hvordan kulturel nærhed er et af de afgørende nyhedskriterier. Hjarvard's diskussion af en udbredt brug af velkendte (kulturelt bestemte) stereotyper i nyhedsformidlingen underbygger dette.

Hvilke overordnede rammer kan man i lyset af ovenstående forestille sig, at de danske TV-nyheder vil benytte i deres dækning af FoU?

Idéen om en (lineært) fremadskridende udvikling er på mange måder stadig solidt rodfæstet i den vestlige kultur og vil derfor være en forventet ramme i formidlingen af FoU. Dette stofområde får naturligt tildelt en vigtig plads i folks bevidsthed om fremskridt.⁶ Dette forventes at afspejle sig i den måde TV-nyhederne dækker FoU på. Fremskridtstankegangens centrale rolle i det moderne samfund kan endvidere understreges ved at se på det amerikaneren Deborah A. Stone kalder det rationelle ideal (Stone, 1988: 251). Hun skildrer, hvordan konflikt i det rationelle ideal ideelt set kan mindskes, og hvordan individuelle handlinger kan bringes til at spille sammen gennem logik og bevis. Midlet til dette kan med en lettere omskrivning kaldes videnskaben. Stone beskriver også, hvordan det rationelle ideal for mange mennesker ikke kun er en utopi. 'Objektiv' (videnskabelig) viden er for nogle nok til at løse konflikter (Stone, 1988: 250).⁷ Forestillingen om det rationelle ideal er naturligvis meget groft skitseret og mange har sat spørgsmålstegn ved, i hvor høj grad denne forestilling stadig er fremherskende i den vestlige verden.⁸ Påstanden er dog her, at det rationelle ideal stadig er en vigtig kilde til forståelse af TVs dækning af FoU.

⁶ Siune & Vinther (1998) viser, at den danske befolkning i høj grad forbinder FoU med noget positivt. FoU opfattes som noget, der kan hjælpe danskerne og det danske samfund. Ligeledes udtrykker den danske befolkning stor tillid til forskningen og til forskerne.

⁷ Stone finder selv det rationelle ideal urealistisk. Hun nævner, at facts (inkl. videnskabelige facts) ikke kan være neutrale. Facts kan ikke ses uafhængigt af den optik man opfatter dem gennem. Med Stone's ord bliver facts 'pakket ind' i ord og tal (Stone, 1988: 253). Meningsdannelsen er en social proces. Hvad vi opfatter som facts er således også en social proces. Dette gælder også for videnskabelige facts - og i endnu højere grad for mediernes dækning af videnskabelige facts. Det rationelle ideal overdriker således 'renheden' af facts, og det overdriker rationaliteten blandt de folk, der modtager facts (Stone, 1988: 256).

⁸ Skirbekk (1987: 6) nævner, at forestillingen om videnskaben som garant for det problemfri fremskridt i høj grad er blevet udfordret. Diskussioner om risici ved den nye teknologi samt problematiseringen af vækst som basis for samfundsudviklingen kan være illustrative her.

Som illustration af ovenstående kan det nævnes, at Gamson og Modigliani (1989) finder, at en 'frame', de kalder *progress* (fremskridt), er meget brugt i mediernes dækning af atomkraft. Rammen fremhæver effektivitet, teknologiens muligheder og deraf følgende økonomiske ekspansionsmuligheder. Forventningen er, at de danske TV-journalister i høj grad anvender denne nyhedsramme, når de skal lave indslag om FoU.

Nyhedernes fortællinger

Mange forskere opfatter TV-nyhederne som fortællinger. Fortællinger, der er baseret på et plot og giver nyhederne mening (Drotner, 1996: 268). Ifølge Altheide (1996:30) er disse fortællinger eller temaer, som han kalder dem, en art 'mini-frames'. Temaerne er bestemte måder at fortælle nyheder på. Man kan således inden for samme nyhedsramme dække en begivenhed via forskellige fortællinger. Grænsen mellem nyhedernes fortællinger og deres 'frame' er dog meget flydende.

Deborah Stone's fire årsagshistorier

På et overordnet plan er det i første omgang dele af Deborah Stone's (1988) begrebsapparat, der er velegnet til at identificere de fortællinger, der bliver formidlet i nyhedsudsendelserne. Det er især hendes betragtninger om, hvordan man inden for politik konstruerer kausale historier der kan gribes fat i. På trods af, at det følgende begrebsapparat er udviklet i forbindelse med en undersøgelse af politiske fortællinger, er det forventningen, at det også vil vise sig nyttigt i en undersøgelse af TV-nyhedernes dækning af FoU.

Det centrale for Stone er, hvordan man inden for politik konstruerer kausale historier. Stone (1988: 147) beskriver, hvordan de kausale historier ikke kun konstrueres for at forklare, hvordan verden hænger sammen. De konstrueres i lige så høj grad for at tildele ansvar for problemer. At finde årsager og tildele ansvar er at give nogen skylden. Det er at tilsige nogle folk til at være helte og andre til at være skurke. Dermed er vi allerede tæt på fortællingen (Stone, 1988: 148). Stone viser, hvordan man til analytiske formål kan dele spørgsmålet om kausale historier op i to forskellige handlinger og to forskellige konsekvenser (Stone, 1988: 149). Handlinger kan være enten bevidste eller ubevidste. På samme måde kan konsekvenser være enten intenderede eller uintenderede. Følgende figur beskriver de fire idealtypiske årsagshistorier, der fremkommer ved denne opdeling.

Figur 1: Deborah Stone's fire årsagshistorier

Handlinger	Konsekvenser	
	<i>Intenderede</i>	<i>Uintenderede</i>
<i>Ubevidste</i>	<u>Mekanisk årsagshistorie</u> Maskine Trænede dyr	<u>Accidental årsagshistorie</u> Naturkatastrofe Maskiner der løber løbsk
	<u>Intentionel årsagshistorie</u> Programmer der virker Undertrykkelse	<u>Utilsigtet årsagshistorie</u> Uforudsete bi-effekter Forsømmelse

I en *intentionel årsagshistorie* er handlinger bevidst udført for at bevirke de konsekvenser, der rent faktisk kommer ud af dem. Hvis effekterne er positive, opfylder historien de krav, der lidt firkantet set, kan beskrive den typiske årsagshistorie, der forventes fortalt i forbindelse med rationel videnskabelig handling. Er effekterne negative vil man i stedet finde historier om undertrykkere og ofre (Stone, 1988: 150). Denne type historie passer ofte med de i kapitel 2 opstillede nyhedskriterier, især det vigtige kriterium om negativitet.

Stone opererer også med en såkaldt *utilsigtet årsagshistorie*. Her udføres en viljebestemt handling, der bevirker uintenderede positive eller negative konsekvenser (Stone, 1988: 151). Illustrativ for denne årsagshistorie er den debat om risici og risici-perception, der i de senere år har verseret i den samfundsvidenskabelige forskning. Dorothy Nelkin (1989) og Mary Douglas & Aaron Wildavsky (1982) har beskæftiget sig meget med dette spørgsmål.

Accidentale årsagshistorier er historier, hvor hverken handling eller konsekvens har været intenderet, fx ved ulykkestilfælde, naturkatastrofer osv.

Endelig omfatter den *mekaniske årsagshistorie* situationer hvor agenter uden fri vilje, af andre programmeres til at producere bestemte konsekvenser.

Stone (1988: 152f) fremhæver, at de fire årsagshistorier repræsenterer en meget simpel forståelse af årsagsspørgsmålet. Historierne fremstiller virkeligheden som om der kun er en enkelt aktør, en enkelt handling og et direkte og let identificerbart resultat. Denne fremstillingsform er netop karakteristisk for fortællingen. Den kraft, der driver fortællingen frem er et subjekt med et ønske og et handlemotiv. Fortællingen er pr. definition konkret og personcentreret. Derfor gøres social-strukturelle forhold ofte til spørgsmål om personer og deres egenskaber (Foght Mikkelsen, 1994). Virkeligheden er

ofte mere kompliceret. Her skal forklaringerne tit søges i institutionelle såvel som i historiske/strukturelle forhold. Som nævnt i kapitel 2 passer denne type forklaringer imidlertid dårligt til TV-nyhedernes form.

Et interessant spørgsmål er, hvordan Stone's fire årsagshistorier forholder sig til de fortællinger TV-nyhederne kan forventes at fortælle om FoU?

Den *intentionelle årsagshistorie* forventes i høj grad at finde vej til de danske TV-nyheder. Det forventes, at historier om FoU oftest vil blive fortalt som intentionelle årsagshistorier med positive konsekvenser. I disse historier har mennesket kontrol over handlinger og konsekvenser. Stone (1988: 160) fremhæver, hvordan videnskaben nyder stor kulturel autoritet i den vestlige verden. Den forventes at kunne afgøre empiriske spørgsmål om årsag og virkning. En relateret historie er her historien om kontrol, der lyder: Situationen er ude af kontrol. Vi har altid troet, at der ikke var noget at gøre ved det, men nu viser det sig, at vi kan kontrollere situationen (Stone, 1988: 113). Det forventes, at det især er gennem historien om kontrol, at FoU vil blive dækket. Historien om kontrol er netop hovedsageligt en intentionel årsagshistorie.

Den *utilsigtede årsagshistorie* er ligeledes interessant i dækningen af FoU. Indslag om uheldige konsekvenser af FoU kan forestilles her. Altheide (1996: 69) finder, at en gennemgående fortælling i mange nyhedsindslag er frygt eller risiko. Det er vigtigt at undersøge, om de nyhedsindslag, der er genstand for analyse i denne rapport, inddrager risici-temaet i deres historier. Forventningen er, at dette ikke sker i særlig høj grad. I og med den intentionelle årsagshistorie forventes at være fremherskende, overlades der ikke megen plads til dækning af risici og usikkerhed. Det er problematisk hvis dette er tilfældet, da risiciaspektet ved FoU netop kan være med til at åbne debatten om FoU ud mod befolkningen. En debat, der kan bevirke, at spørgsmålet om FoU ikke afkobles fra den demokratiske offentlighed. Dette tema vil blive diskuteret i rapportens afslutning.

Den *accidentale årsagshistorie* finder også vej til nyhederne. Naturkatastrofer mm. er som bekendt godt nyhedsstof. Denne årsagshistorie forventes dog ikke at være relevant i forbindelse med indslag om FoU. Det samme gælder for den *mekaniske årsagshistorie*.

Den videnskabelige spot og ålekvælningshistorien

Den danske medieforsker Klaus Kjøller skildrer, hvordan de danske TV-nyheder er bygget op om et meget begrænset antal nyhedsskabeloner. Kjøller (1992) identificerer således 12 overordnede nyhedsfortællinger. Det er blandt andet

historier om landets økonomiske problemer, historier om hvor barbarisk livet leves i lande fjernt fra vores eget og det er historier om den svage borger, der er kommet i klemme i systemet (Kjøller, 1992: 14ff). Her skal kun kort beskrives nogle hovedtræk i de to, for denne rapport, mest centrale historier; nemlig spothistorien og ålekvælningshistorien.

Den (videnskabelige) *spothistorie* er kendetegnet ved, at den bæres igennem af fascinationen over nye opdagelser (Kjøller, 1992: 103). Indslag, der bliver fortalt via denne historie, forholder sig ofte ukritisk til det formidlede. Normale journalistiske normer som kritisk distance og balanceret dækning suspenderes i denne historie. I stedet genopfriskes nogle meget grundlæggende historier om videnskab og teknik (Kjøller, 1992: 108). Spothistorien er således prototypen på en intentionel årsagshistorie. En forventning er, at spothistorien ofte kan identificeres i de danske TV-nyheders indslag om FoU.

Udover spothistorien udpeger Klaus Kjøller den såkaldte *ålekvælningshistorie* (Kjøller, 1992: 48). I denne historie vil en journalist typisk prøve at afsløre en ekspert eller en politiker i en fejl. Historien er ofte forbundet med fortællingen om den lille mand, der er kommet i klemme i systemet på grund af ekspertens eller politikerens handlinger. Ålekvælningshistorien vil typisk fra journalistens synspunkt være bedst, hvis den kan fortælles på en måde, så der er tale om en bevidst handling fra 'synderens' side. Forsømmelighed (den utilsigtede årsagshistorie) er en god historie, men direkte snyd (intentionel årsagshistorie) er en endnu bedre historie.

Spothistorien og ålekvælningshistorien fortæller begge hovedsageligt en intentionel årsagshistorie. Den ene har positive intenderede konsekvenser (spothistorien), mens den anden har negative intenderede konsekvenser (ålekvælningshistorien). Som sådan er det plausibelt, at begge historier er attraktive for TV-nyhederne at fortælle. Det skal senere undersøges i hvilket omfang disse historietyper er relevante for en undersøgelse af FoU-stoffet.

Nyhedernes diskurs

I dette afsnit behandles diskursens⁹ betydning for den samlede nyhedsramme.¹⁰ Det er især begrebsparret denotation/konnotation, hentet fra semiotikken, der skal diskuteres.

⁹ Begrebet diskurs skal forstås bredt og omfatter udover den egentlige tale også billeder og lyd. Det er tidligere vist, at den kulturelle kontekst forventes at have betydning for nyhedernes præsentation af indslag om FoU. Analysen af diskurs er netop en analyse af sprogliggjort samfundsmæssig og dermed kulturel praksis (Drothner, 1996: 110).

¹⁰ Se Van Dijk (1988); Fowler (1991) og Fairclough (1995, kap 6) for uddybning og konkrete analyser af diskursen i nyhederne.

Denotation beskriver den egentlige betydning af tegnet. Konnotation beskriver de 'følgevirkninger' eller associationer, der hos en modtager, dannes ved eksponeringen for et givent tegn. I en *denotativ* analyse ser man således på tegnets 'neutrale' betydning. Hvad er kernebetydningen af de ord eller billeder teksten benytter sig af. Analysen på det *konnotative* niveau beskæftiger sig derimod med de kulturelle betydninger af de tegn, der bliver identificeret i den denotative analyse (Drotner, 1996: 193). Eksempelvis vil en forsker i hvid kittel, for mange mennesker, give konnotationer til troværdighed og nye opdagelser. Det er undersøgelsen på det konnotative niveau, der er afgørende i en semiotisk analyse. Det er på dette niveau der opstår muligheder for tilskrivning og afkodning af betydning.

En af de centrale skikkelser inden for semiotikken er franskmanden Roland Barthes. I sin berømte bog *Mytologier* (1996 [1957]) arbejder han netop med at afkode det konnotative indhold i en lang række situationer. Barthes beskriver, hvordan en fransk forfatter fremstilles i nyhedsmedierne:

»Gide som han sidder og læser Bossuet på vej ned ad Congo-floden. Dette situationsbillede udtrykker meget nydeligt den idealopfattelse man har af vore digtere, når de er 'på ferie' og lader sig fotografere til *Figaro*: Tilstanden af banal afslapning kombineres med en beundring der forårsages af et kald, som intet kan stille sig opholdende i vejen for eller profanere. Vi har her at gøre med en nyhedsformidling, der er særdeles afslørende fra et sociologisk synspunkt, og som kan give os værdifulde oplysninger om de forestillinger det borgerlige samfund gør sig om sin forfattere... Det fuldgyltige bevis for digterens vidunderlige særpræg er, at han under disse meget omtalte ferier, som han har tilfælles med arbejdere og andre lønslaver, simpelthen ikke kan lade være med at arbejde eller i det mindste producere« (Barthes, 1996: 46f).

Dette eksempel illustrerer, hvad det er for tanker en semiotisk analyse åbner op for. Digteren bliver, af medierne, konstrueret på en bestemt måde. Denne konstruktion kan hjælpes på vej af billeder (som i dette tilfælde) og/eller af ord og lyd. Pointen er, at konstruktionen fortæller en del om de forestillinger, der findes om forfattere i en given kulturel/historisk (og personlig) kontekst.

Barthes diskuterer også de franske mediers billede af Albert Einstein. Han skildrer, hvordan Einstein ofte afbilledes stående ved en tavle fyldt med indviklede ligninger. På den måde skabes og reproduceres et billede af videnskaben, som noget der er indeholdt i nogle få bogstaver. Der skabes et billede af, at der er en unik hemmelighed i verden. Denne hemmelighed leder forskerne efter. Det er en erkendelse, der rationelt kan opdages (Barthes, 1996: 118).

Kapitel 4: Tidligere undersøgelser af TVs dækning af FoU

En af de mest omfattende undersøgelser af mediernes dækning af FoU finder man i Dorothy Nelkin's bog *Selling Science* (1987). I denne bog og en række andre publikationer beskriver hun kendetegn ved TVs såvel som avisernes dækning af FoU.

Nelkin viser helt overordnet, at dækningen af FoU som hovedregel er positiv. Derudover opstiller hun fire punkter, der kendetegner især TVs dækning af FoU (Nelkin, 1987: 6f).

For det første påpeger hun, at TVs dækning af FoU er karakteriseret ved det hun kalder *imagery*. Indslagene om FoU er ladet med billeder, der taler til det, folk i forvejen er optaget af. TVs dækning koncentrerer sig ifølge Nelkin, om en række metaforiske 'clusters'. Disse består hovedsageligt af sproglige billeder som *mirakler, den ultimative sandhed* osv. Forskerne selv fremstilles ofte som magikere (Nelkin, 1991). Denne måde at fremstille FoU på giver ifølge Nelkin et billede af videnskaben som den ultimative løsning på svære dilemmaer. Videnskaben ses som noget, der skaber sikkerhed i en usikker verden. Videnskaben bliver således brugt til at skabe et billede af fremskridt og nationalt lederskab (Nelkin, 1991). De sjældne gange FoU inddrages i debatter om risici, sker det ofte på en måde, hvor FoU forventes at kunne løse problemerne.

For det andet påpeger Nelkin, at TVs dækning af FoU ofte fremhæver en række *dramatiske begivenheder*. Enten har vi en genial ny opfindelse eller en voldsom katastrofe. Følelsesregisteret skal gerne skifte fra den ene yderlighed til den anden. Dette er i overensstemmelse med nyhedskriterierne om sensationisme og forsimpning.

For det tredje påpeger Nelkin, at der i TVs dækning af FoU ofte er *fokus på konkurrence*. Dækningen er ladet med metaforer om kamp, kapløb osv.¹¹

For det fjerde påpeger hun, at *videnskabsfolkene selv*, i stedet for at være neutrale kilder, er meget aktive i forsøget på at skabe goodwill i forbindelse med deres FoU. Derigennem håber de at kunne øge støtten til deres forskning.

Udover disse fire overordnede punkter identificerer Nelkin yderligere fire kendetegn ved TVs dækning af FoU.

¹¹ Eide (1991) fremhæver, at det samme i høj grad er tilfældet for mediernes dækning af valgkampe, hvilket kan forekomme mere naturligt.

For det første præsenteres *videnskabsfolk ofte som stjerner*. Et typisk eksempel er indslag om nobelprisvindere. Et andet typisk eksempel er billedet af den distræte forsker fjernt fra almindelige mennesker. Forskeren der tilbringer 12 timer om dagen, syv dage om ugen med arbejdet (Nelkin, 1987: 17).

For det andet præsenteres *videnskaben ofte som nationens vigtigste ressource* (Nelkin, 1987: 21). Typisk er her historier om det problematiske i manglende videnskabelig 'literacy'. Især tænkes på det problematiske i unges manglende kundskaber inden for forskellige videnskabelige discipliner.

For det tredje er *videnskabens renhed* endnu et af de kendetegn, Nelkin identificerer. Historier om videnskabelig snyd bringes ofte for at fremhæve videnskaben som ideelt ren, rationel og lidenskabsløs (Nelkin, 1987: 25). Nelkin finder endvidere, at de metaforer, der bruges i historier om videnskabelig snyd er betydeligt stærkere, end de metaforer, der bruges i historier om snyd inden for andre områder (Nelkin, 1987: 26; Nelkin, 1991).

Det fjerde og sidste kendetegn, er de *videnskabelige teories autoritet*. Dette kendetegn dækker over hvordan TV forholdsvis ukritisk viderebringer videnskabelige konklusioner. Der er i TV ikke megen forståelse for videnskaben som en langsom, akkumulativ proces. Det er resultaterne, der er vigtige, ikke om der er et solidt grundlag for dem (Nelkin, 1987: 30).

Ovenstående punkter er ifølge Nelkin generelle karakteristika ved TVs dækning af FoU. Hun fremhæver endvidere, at teknologi bliver dækket anderledes end forskning generelt. Den afgørende forskel er, at mens forskning præsenteres som den ultimative autoritet, præsenteres teknologi som 'grænsen til fremtiden'. På samme måde som med forskning er dækningen hovedsageligt positiv (Nelkin, 1987: 34). Nelkin finder derudover, at journalisternes præsentation af teknologi især er positiv i dækningen af de områder, der kan ses som løsninger på sociale såvel som medicinske problemer. Den journalistiske dækning af disse områder bliver baseret på, hvad journalisterne formoder er populære sociale forestillinger (Nelkin, 1987: 50,119).

Nelkin's resultater stemmer i høj grad overens med hvad man ifølge nyhedskriterierne kan forvente. Vigtig er her den meget positivt ladede brug af ord og billeder, historierne om videnskabsfolk som stjerner og fokus på dramatiske begivenheder. Sammen med historier om videnskabens renhed stemmer disse karakteristika overens med nyhedskriterierne. Kriterier som personificering, sensationisme, dramatisering, simplificering og stereotyper kan nævnes.

Ligeledes kan den intentionelle årsagshistorie, den videnskabelig spothistorie og historierne om kontrol og fremskridt, genkendes i diskussionen af Nelkin's resultater.

Popularisering samt andre syn på TVs dækning af FoU

De fleste andre undersøgelser har koncentreret sig om spørgsmål vedrørende popularisering af videnskabelig viden. Den bagvedliggende præmis i disse undersøgelser er ofte, at videnskabelig viden er overlegen i forhold til hverdagsviden. Fra et videnskabeligt synspunkt er formidlingen af FoU således i bedste fald simplificering og i værste fald forurening (Weingart, 1998: 869). Befolkningen er i denne sammenhæng udelukkende modtagere af viden om FoU. De er ikke aktive med- eller modspillere. På samme måde anses medierne for at være ukritiske kanaler for formidling af videnskabelig viden. De forventes ikke at være i stand til at vurdere den viden de bringer videre. De antages ikke at lægge selvstændige vurderingskriterier ned over stoffet (Weingart, 1998: 870). Kontrollen over informationer inden for FoU er således hos videnskabsmændene selv.

Dette er selvsagt en noget forsimplet opfattelse. Weingart nævner, at man efterhånden er blevet opmærksom på, at medierne ikke blot er et spejl af virkeligheden, men i høj grad foretager egne selektioner. Man er ligeledes blevet mere opmærksom på de kriterier medierne bruger til at vurdere nyhedsværdien med (Weingart, 1998: 870). Weingarts pointe er, at disse kriterier er meget forskellige fra de kriterier, der strukturerer kommunikationen inden for videnskaben. De rammer medierne bruger til at udvælge og strukturere information med, er meget forskellige fra de videnskabelige discipliners rammer (Weingart, 1998: 870).

Weingart finder i forlængelse heraf frem til et begreb, han kalder *Popular Mass Media Frames*. Disse 'frames' er afgørende for TVs præsentation af FoU. Weingart nævner *håb for ny medicin og muligheden for at løse fundamentale problemer for menneskeheden* som to sådanne frames (Weingart, 1998: 872; 876).¹² Som det ses af disse eksempler, finder Weingart i lighed med Nelkin, at TVs dækning af FoU i hovedsagen er positiv. Den er ladet med håb for fremtiden. Videnskaben kan løse de problemer vi står over for.

Skal man have et lille indblik i, hvordan forskerne og journalisterne selv oplever TVs dækning af FoU, kan en undersøgelse foretaget af CERN i 1995 i forbindelse med konferencen 'Science, Media and Society' være nyttig. Undersøgelsen viser, at mange forskere synes, at det der er godt ved TVs behandling af FoU,

¹² Weingart (1998: 873;876) nævner sagen om kold fusion og debatten om klima-ændringer som eksempler på FoU, der i høj grad er blevet 'sovset' ind i disse Popular Mass Media Frames.

er, at FoU bliver gjort tilgængelig via simpelt sprog. På den anden side er en af de store irritationsmomenter for de samme forskere, at medierne ofte bruger 'misleading language' i dækningen af FoU (CERN, 1995). Forskerne finder ligeledes, at medierne ofte portrætterer dem som mirakelmagere og mange mener endvidere, at journalisterne privat opfatter dem som 'living on another planet' (Cern, 1995).

I samme undersøgelse svarer de adspurgte journalister, at det er vigtigt, at forskere, der optræder i TV, er i stand til at forklare relevansen af det de laver. De skal kunne forklare det i et simpelt sprog. Journalisternes største frygt i forbindelse med FoU stoffet er brug af overspecialiseret sprog. Undersøgelsen illustrerer hvordan forskere og journalister ser formidlingsprocessen fra to forskellige sider. Forskerne er bange for forsimpning, mens journalisterne ønsker relevans og simpelt sprog.

I forlængelse af CERN undersøgelsen kan det nævnes, at Friedmann, Dunwoody & Rogers (1986) finder, at den typiske videnskabsmand der optræder i medierne, er en offentlig ansat, oftest højt meriteret, mand. Friedmann, Dunwoody & Rogers (1986: 13) fremhæver ligeledes, hvordan det er vigtigt for TV, at viderebringe den FoU, der har relevans for seernes daglige liv. Nyhedskriteriet om nærhed kan her fremhæves. På samme måde konkluderes det, at mange journalister finder det nemmere at skrive om anvendt forskning end om grundforskning. Det er her nemmere at lave gode indslag, og det forventes i højere grad at interessere seerne (Friedmann, Dunwoody & Rogers 1986: 26).

Den sidste undersøgelse der her skal nævnes er Logan (1991). Ifølge ham foretrækker medierne hovedsageligt at bringe FoU i nyere livstruende sygdomme. Det drejer sig om sygdomme, som AIDS, kræft og hjerte-karsygdomme. I det hele taget finder Logan, at medierne i høj grad er fokuseret på sundhedsvidenskabelig FoU. Han finder at udgifter, usikkerheder og kvaliteten af FoU, samt FoU i mindre vigtige sygdomme, i ringe grad har TVs interesse.

Opsamling

De her diskuterede undersøgelser er meget klare i deres konklusioner. Først og fremmest er de alle enige om, at medierne er meget positive i deres behandling af FoU. Denne konklusion støttes af, at medierne i høj grad anvender positive metaforer og billeder i deres dækning af FoU. Ifølge Nelkin er TVs dækning af FoU gennemsyret af en forestilling om videnskabsmænd som stjerner. En anden populær medieforestilling er, at videnskaben er en vigtig ressource for landet. Dernæst har undersøgelserne givet en forventning om, at især sundhedsvidenskabelig FoU vil være fremtrædende i nyhedsdækningen.

Endelig har undersøgelserne vist, at det oftest er højt meriterede offentligt ansatte mandlige forskere, der optræder i TVs dækning af FoU. Dette kan yderligere være med til at forstærke billedet af FoU som noget fjernt og uopnåeligt.

De her diskuterede undersøgelser har vist, at TVs dækning af FoU, er i overensstemmelse med nyhedskriterier som personificering, konsonans, aktualitet, kulturel nærhed, brug af stereotyper og forrang for det visuelle. Den sundhedsvidenskabelige FoUs fremtrædende position i formidlingsmæssigt øjemed peger endvidere på, at dette forskningsområde er yderst velegnet, når et til stadighed vigtigere nyhedskriterium om nærhed i formidlingen skal opfyldes.

De diskuterede undersøgelser er stort set alle amerikanske. De amerikanske medier regnes almindeligvis for at være mere sensationsprægede end de danske. Den empiriske analyse af FoU i danske TV-nyheder vil vise om tilsvarende resultater kan findes i en dansk sammenhæng.

Kapitel 5: Empiri og metode

Empirien i denne rapport består hovedsageligt af to måneders nyhedsudsendelser på henholdsvis DR1 og TV2. I oktober og november måned 1998 er 18,30 og 21,00 TV-Avisen på DR1 samt 19,00 og 22,00 Nyhederne på TV2 optaget. Eneste undtagelse er den sene nyhedsudsendelse på TV2 den 6. oktober, der grundet et ændret aftenprogram fra TV2s side, ikke er med i denne undersøgelse.

Samtlige nyhedsudsendelser er gennemset og alle indslag er registreret i forhold til emne, placering i nyhedsudsendelsen, udenrigs- eller indenrigsnyhed og endelig er det undersøgt, om indslagene er med i nyhedsudsendelsens 'appetitvækker'. Den grundige registrering af alle indslag kan fortælle noget om, hvordan FoU er placeret i forhold til andre stofområder. Det er dog kun FoU-indslagene, der skal underkastes en nærmere analyse.

De to måneders TV-nyhedsudsendelser indeholdt sammenlagt 57 indslag om FoU¹³ (se appendix 1 for en kort beskrivelse af de 57 indslag). Dette forholdsvis høje antal indslag har ledt til en kombination af en kvantitativ og en kvalitativ indholdsanalyse.

I første omgang er det samlede antal FoU-indslag underkastet en kvantitativ indholdsanalyse. Alle indslag er blevet kodet i forhold til en på forhånd fastlagt kodenøgle (se appendix 3). Derefter er FoU-indslagene blevet underkastet en kvalitativ indholdsanalyse. Til det formål er de centrale elementer i hvert indslag nedskrevet (se appendix 4 for eksempel på kodning af et indslag).

Mange af de aspekter, der undersøges er spørgsmål om gradsforskelle. Derfor vil analysen sammenligne TV-nyhedernes dækning af FoU med deres dækning af bolig-stoffet i den samme to måneders periode (se appendix 2 for en kort beskrivelse af de 17 indslag om bolig). Ofte får man kun øjnene op for noget, når man ser det i sammenligning (Entman, 1991: 6; Altheide, 1996: 33). Det komparative element er en form for referencepunkt, resultaterne kan holdes op imod. Det er undersøgelsen af TV-nyhedernes dækning af FoU, der er det altafgørende hovedmål for denne rapport. Derfor vil TV-nyhedernes dækning af bolig og forskellene mellem de to stofområder ikke blive tematiseret selvstændigt. Der er således ikke tale om en decideret komparativ analyse.

¹³ I identificeringen af disse indslag er den i indledningen fremsatte definition på FoU anvendt. Denne definition er imidlertid meget upræcis, og det har derfor været nødvendigt med konkrete afvejsninger i en række tilfælde. Generelt er det sådan, at kun indslag, hvor FoU udgør hoveddelen er indslaget er udvalgt. De indslag, hvor forskere kommenterer andre sagsområder, er således ikke medtaget.

Indslag om bolig er valgt som referencepunkt, fordi det i modsætning til FoU er et område, som det forventes, at folk har et personligt kendskab til. Det er samtidig et område, der i udgangspunktet hverken er positivt eller negativt ladet.

Ud over de to måneders nyhedsudsendelser er manuskripterne fra nyhedsudsendelser på DR1 og TV2 i perioden fra 1. april til 1. december 1997 rekvireret. Med disse data gives et sammenligningsgrundlag for de to måneders nyhedsindslag om FoU.

Data fra en kvantitativ indholdsanalyse af avisernes dækning af FoU i oktober og november måned 1998 inddrages ligeledes. I løbet af foråret 2000 vil disse data blive omsat til en rapport fra Analyseinstitut for Forskning.

Endelig anvendes der i rapportens sidste del data fra en spørgeskemaundersøgelse om danskernes holdning til og viden om forskning. Undersøgelsen er foretaget af Analyseinstitut for Forskning.¹⁴

¹⁴ Resultaterne fra undersøgelsen er afreporteret i tre publikationer, hhv. Siune & Vinther (1998; 1998b, 1998c).

Kapitel 6: TV-nyhedernes dækning af FoU

Først skal det undersøges, hvordan indslag om FoU er placeret i det samlede nyhedsbillede. Forventningen er, at FoU nyhederne har en forholdsvis tilbagetrukket plads i det danske nyhedsbillede.

Nedenstående tabel viser, hvordan nyhedsindslagene i den undersøgte to måneders periode fordeler sig på forskellige stofområder.¹⁵

Tabel 1: Nyhedsindslag fordelt på stofområde; antal og pct.

Genstandsområde	Antal	Procent
FoU	57	2,4
Politi	105	4,4
Militær/terrorisme	162	6,8
Uddannelse	26	1,1
Bolig	17	0,7
Bistand/sundhed	213	8,8
Menneskeskabt ulykke/redningsvæsen	89	3,7
Forvaltning/skat	32	1,3
Flygtninge/folkevandring/racisme	57	2,4
Økonomi/ samfundsforhold generelt	51	2,1
Vejr/natur	68	2,8
Miljø/økologi	54	2,3
Ceremoni/symbol	30	1,3
Diplomati/forhandling	71	3,0
International konflikt	139	5,7
Industri	50	2,1
Landbrug	67	2,8
Finansielt	36	1,5
Arbejdsmarked	138	5,8
Arbejdsløshed	8	0,3
Handel	32	1,3
Transport	68	2,8
Parlament/konstitutionelt	75	3,1
Internationale organisationer	12	0,5
Menneskerettigheder	7	0,3
Politiske aktører	124	5,2
Pressen	26	1,1
Borgerlig uro	44	1,7
Kunsten	36	1,5
Massekultur	74	3,1
Levet kultur	16	0,7
Religion/filosofi	30	1,3
Almen menneske	49	2,0
Sport	26	1,1
Retsvæsen/kriminalitet	263	11,0
Blandet	47	2,0
Total	2399	100

¹⁵ Kategoriseringen af indslagene er foretaget ud fra den kategorisering Hjarvard (1995:211ff) anvender i en analyse af nyhedsudvekslingen mellem de europæiske lande.

Som det fremgår af tabellen er det især indslag om retsvæsen/kriminalitet, bistand/sundhed og indslag om militær og terrorisme, der dominerer de danske TV-nyheder. Set i lyset af nyhedskriterierne kan dette ikke overraske. Især kan kriterier som negativitet, aktualitet, sensationisme, samt kriteriet om forrang for det visuelle, lettere blive opfyldt inden for denne type stof.

Tabellen viser ligeledes, at der er fundet 57 indslag, som omhandler FoU. Dette svarer til 2,4 pct. af det samlede antal indslag. Disse tal indikerer, at FoU-stoffet ikke har højeste prioritet, men dog alligevel er forholdsvis omfattende dækket. Til sammenligning kan det nævnes, at Hjarvard (1995:221) fandt, at 1,1 pct. af de indslag, der bliver udvekslet gennem EVN, omhandler FoU. I sin nyeste bog *TV-nyheder i konkurrence* finder Hjarvard, at FoU-nyhederne i 1997 udgjorde 5,3 pct. af nyhederne på DR1 og 3,6 pct. af nyhederne på TV2.¹⁶ Hjarvard finder derudover, at TV-Avisens dækning af FoU har været stigende gennem tiden med nyheder på TV (Hjarvard, 1999: 107).

En anden indikation på hvordan FoU er repræsenteret i det samlede nyhedsbillede fås ved at se på, hvor ofte FoU-indslagene optræder i optakten til de enkelte nyhedsudsendelser. Undersøgelsen viser, at det gør 58 pct. af FoU-indslagene. Dette gælder kun for 32 pct. af de resterende indslag set under ét. Det gælder for indslag inden for alle forskningsområder, undtagen inden for naturvidenskab, at de i over 50 pct. af tilfældene optræder i nyhedsudsendelsernes optakt. For indslag om teknisk videnskab gælder det for hele 86 pct. af indslagene.

Alt i alt giver dette en indikation på, at når indslag om FoU finder vej til TV-nyhederne, så prioriteres de ganske højt.

Hvor FoU-indslagene er placeret i nyhedsudsendelserne, kan ligeledes give en idé om, hvordan FoU-stoffet er prioriteret i det samlede nyhedsbillede. Analysen viser, at indslag om FoU i gennemsnit er placeret som det syvende indslag i nyhedsudsendelserne. Det gennemsnitlige antal indslag for alle nyhedsudsendelserne under ét er 10 indslag. Man må således sige, at indslagene om FoU er placeret relativt sent i udsendelserne. Foretages den samme beregning for de andre stofområder i tabel 1, viser det sig, at det især er emnerne militær/terrorisme, bolig, økonomi/samfundsforhold og menneskerettigheder, der er placeret langt fremme i nyhedsudsendelserne. Disse stofområder er alle i gennemsnit placeret før det femte indslag. Længst fremme i

¹⁶ Tallene kan ikke umiddelbart sammenlignes med mine tal, da Hjarvard's tal også dækker indslag, hvor kun en del af indslaget har handlet om FoU. Mine tal dækker kun indslag, hvor FoU udgør hele indslaget.

nyhedsudsendelserne er indslag om bolig, der som nævnt tidligere vil blive inddraget i analysen.

En sidste indikation på FoUs placering i det samlede nyhedsbillede er den gennemsnitlige længde på indslagene om FoU. Indslagene er i gennemsnit 182 sekunder lange. Altså lidt over tre minutter. For indslagene om bolig gælder det, at de i gennemsnit er 180 sekunder lange. Det er altså sådan, at indslag om FoU hverken er kortere eller længere end indslag om bolig. I den forbindelse kan det nævnes, at Glasgow Media Group i en engelsk kontekst tilsvarende finder, at indslag om FoU er af samme længde som indslag inden for andre stofområder. Deres forventning var ellers, at komplicerede emner som FoU, ville få en grundigere behandling i nyhederne end andre emner (Eldridge, 1995: 77).

På disse to parametre, placering i nyhedsudsendelsen og længden på indslagene, ser det således ikke ud til, at FoU-stoffet er specielt højt prioriteret i de danske TV-nyhedsudsendelser. Længden af indslagene indikerer ligeledes, at FoU-stoffet, uanset dets store kompleksitet, bliver presset ind i de tidsrammer, der nu engang er gældende for nyhedsindslag.

Samlet set peger ovenstående resultater som forventet på, at FoU-stoffet ikke er højt prioriteret i de danske TV-nyhedsudsendelser. Dog er det sådan, at når FoU finder vej til TV-nyhederne, bliver indslagene ofte fremhævet i udsendelsens optakt.

Generelle karakteristika ved dækningen af FoU

I de følgende afsnit undersøges otte overordnede spørgsmål, som de danske TV-nyheders dækning af FoU har givet anledning til. Det drejer sig om spørgsmål vedrørende 1) positiv/negativ behandling af FoU 2) FoU-regi 3) Nyhedskriteriet om kontinuitet 4) Typen af indslag 5) Sammensætningen af den samlede nyhedsudsendelse 6) Udgangspunktet for dækningen af FoU 7) Tidsperspektivet i indslag om FoU og endelig 8) FoU-journalister.

Positiv/negativ behandling af FoU

Forventningen er, at de danske TV-nyheder vil behandle FoU positivt. Dette er en markant afvigelse fra nyhedskriterierne, som netop fremhæver negativitet. Som tidligere vist, hænger denne forventning sammen med, at FoU formodes at have en positiv klang i den danske kultur. Undersøgelsen viser, at FoU i 60 pct. af indslagene præsenteres direkte positivt. Det vil sige, at der forudses positive konsekvenser af FoU. Kun i fem pct. af indslagene kobles FoU med

noget negativt. I de resterende 35 pct. af indslagene er der ikke udtrykt hverken negative eller positive forventninger til FoU. Som det senere vil fremgå, er der her stor forskel mellem dækningen af de enkelte forskningsområder. Indslagene om FoU bryder således markant med nyhedskriteriet om negativitet. Til gengæld opfylder samtlige indslag om bolig dette kriterium. For alle 17 indslag gælder det, at konsekvenserne af det i nyhederne bragte præsenteres decideret negativt.

FoU-regi

Er det dansk eller udenlandsk FoU der bliver dækket i TV-nyhederne? Er det offentlig eller privat FoU? Det forventes, at TVs dækning af FoU vil koncentrere sig om dansk udført FoU. Alternativt forventes det, at det er FoU fra de såkaldte elitenationer, der dækkes. Dette hænger sammen med Galtung & Ruge's nyhedskriterier om kulturel nærhed og elite nation- og aktørcentrering. Ligeledes forventes det, at især FoU udført af offentlige institutioner vil blive dækket. Dette underbygges af, at det som regel er offentligt ansatte (mandlige) forskere, der optræder i TV-nyhederne, jf. kapitel 4.

Undersøgelsen viser, at 75 pct. af FoU-nyhederne i de danske nyhedsudsendelser er indenlandske. Dette gælder for 64 pct. af de samlede nyheder i den undersøgte periode. Der er således en svag tendens til, at FoU i højere grad end andre stofområder behandles som noget nationalt. De udenlandske FoU-indslag omhandler stort set alle FoU udført i USA. FoU-dækningen i de danske TV-nyheder opfylder således i høj grad nyhedskriterierne om kulturel nærhed og elitenation centrering. Forventningen om at FoU-nyhederne også bruges til at bekræfte vort eget vestlige rationelle ideal, får således en første næring her. De danske avisers dækning af FoU er også koncentreret om indenlandsk FoU.¹⁷

73 pct. af indslagene omhandler offentlig udført FoU. Kun 11 pct. af indslagene omhandler privat udført FoU. I resten af indslagene har det ikke været muligt at afgøre, om der er tale om offentlig eller privat udført FoU. Disse tal modsvarer af avisernes dækning af FoU i den samme periode. Det gælder for aviserne, at 71 pct. af FoU-artiklerne omhandler offentlig udført FoU, syv pct. omhandler privat udført FoU, mens det i 22 pct. af artiklerne ikke har været muligt at afgøre, om der er tale om offentlig eller privat udført FoU.¹⁸

¹⁷ Der vil flere gange i det kommende blive sammenlignet med en undersøgelse af avisernes dækning af FoU. Dette sker ud fra deisen om, at avisernes dækning af FoU er mere repræsentativ for 'udbuddet' af FoU i den givne periode end TVs dækning. Aviserne har mere plads til deres rådighed og skal således ikke selekttere så kraftigt i stoffet, som TV-nyhederne skal (Tunstall, 1971).

¹⁸ Disse tal skal ses i forhold til, at der i Danmark bruges flere penge på privat FoU, end på offentlig FoU (Forskningsministeriet, 1995).

Det må konstateres, at forventningerne hvad angår regiet for den FoU, der præsenteres i TV-nyhederne, holder stik.

Nyhedskriteriet om kontinuitet

Det tredje spørgsmål er hvorvidt der fra TV-nyhedernes side følges op på nyhederne om FoU. Det kan ifølge nyhedskriterierne forventes, at nyhederne præsenteres i føljetoner. Galtung & Ruge's kriterium om kontinuitet forudsiger, at når først en nyhed er kommet på dagsordenen, bliver den der indtil den er helt udtømt. Den norske medieforsker Martin Eide (1991: 31) gør i den forbindelse opmærksom på den såkaldte triangelhypotese. Når nyhederne bringer et indslag, så skal det helst præsenteres, så der fordres handling fra de ansvarliges side. Disse handlinger må så igen rapporteres. Dermed udløses nye tiltag og nye svar fra TVs side. På samme måde viser Kjølner (1992: 120), at TV ikke blot har ambition om at beskrive. De vil også befordre tingenes videre udvikling.

Analysen viser her, at der er stor forskel på indslag om FoU og indslag om bolig. De 57 indslag om FoU er stort set alle enkeltstående indslag. Der følges ikke op på indslagene, og der bygges ikke videre på dem. Der fordres ikke handling. Undtagelsen er én enkelt historie om en professor fra Århus Kommunehospital, der er kommet i problemer på grund af privat støtte til sit professorat (f21,f23,f27).¹⁹

De 17 indslag om bolig er derimod alle led i en 'føljeton'. Faktisk er der kun fire forskellige emner på dagsordenen inden for dette stofområde i den pågældende periode. De indslag TV-Avisen bringer om rod med tilstandsrapporter i forbindelse med huskøb følges op i hele syv indslag (b1, b2, b3,b4, b5, b6, b12, b13). Indslagene om bolig er alle negativt ladet. Noget kan altså tyde på, at især negativt vinklede indslag bliver fulgt op i TV-nyhederne. Stone's intentionelle årsagshistorie kan i denne forbindelse inddrages som en forklaring. Kan man inden for denne årsagshistorie få tilskrevet skyld til en aktør, der bevidst har handlet skidt, bliver mange af nyhedskriterierne opfyldt. TV-nyhederne vil således have en interesse i at følge historien op. Dette er tilfældet i historierne om tilstandsrapporter såvel som i historierne om professoren fra Århus. Ligheden med Klaus Kjølner's såkaldte ålekvælningshistorie er oplagt.

Typen af indslag

Det fjerde spørgsmål, der her skal behandles, er spørgsmålet om i hvilken type indslag nyheder om FoU bringes. Forventningen er at FoU præsenteres i

19 I Appendix 1 og 2 findes som nævnt en kort beskrivelse af de 57 indslag om FoU og de 17 indslag om bolig. Når der i denne rapport henvises til specifikke indslag henvises med et nummer, der refererer til nummereringen i disse appendix.

den samme type indslag som de resterende stofområder. Konkret er forventningen, at indslag om FoU som hovedregel er nyhedsindslag. Dette hænger sammen med nyhedskriteriet om aktualitet.

Langt de fleste (2/3) af de 57 indslag om FoU er nyhedsindslag, der er kombineret med en form for reportage. Resten af indslagene er enten baggrundsindslag eller korte nyheder. Hjarvard finder tilsvarende, at nyhedsindslag kombineret med reportage er typiske for den danske nyhedsdækning (Hjarvard, 1999:102). I ca. 20 pct. af indslagene indgår der en direkte sekvens. Ydermere kan det nævnes, at seks af de 57 indslag er indslag i DR1s nyhedstime. Det er således forholdsvis lange indslag.

Forventningerne holder her kun delvis stik. En del af indslagene om FoU er som nævnt forholdsvis lange indslag. Disse indslag har ikke det samme fokus på aktualitet, som de kortere nyhedsindslag.

Ud af de 17 indslag om bolig er 16 nyhedsindslag. Kun ét enkelt indslag optræder i DR1s nyhedstime. Igen er der forskel på TV-nyhedernes dækning af FoU og af bolig-stoffet.

Sammensætningen af den samlede nyhedsudsendelse

Det femte spørgsmål der skal tages op, er spørgsmålet om, hvad sammensætningen af nyhedsudsendelsen betyder for præsentationen af FoU-stoffet. Det blev nævnt i kapitel 2, at kompositionen af den samlede nyhedsudsendelse kan være vigtig for udvælgelsen og præsentationen af en nyhed.

I den forbindelse viser analysen, at en del indslag om FoU præsenteres med en 'kuriøs' vinkel. Dette på trods af at FoU må forventes at være et forholdsvis kompliceret emne at formidle. Noget kunne tyde på, at indslag om FoU af journalisterne opfattes som indslag, der kan bruges som 'bløde' nyheder eller slet og ret som underholdning. Dermed kan disse indslag indgå som et fleksibelt element i kompositionen af den færdige nyhedsudsendelse. Et eksempel på dette er et indslag om sprogforskeren Jørn Lund, der fortæller om ordet OK (f54). Dette indslag er krydret med forskellige danskeres (sjove) udtale af ordet. På samme måde har TV-Avisen et langt indslag om en tysk hjerneforsker, der mener at mennesker i forbindelse med lange 'dase-ferier' mister en del af deres intelligens (f15). Karakteristisk for disse indslag er, at de optræder længere tilbage i nyhedsudsendelserne end de FoU-indslag, der bliver behandlet mere seriøst. Dette understøtter yderligere konklusionen om, at indslagene bruges til at afbalancere den færdige nyhedsudsendelse.

For indslagene om bolig gælder det, at ingen af dem har den oven for beskrevne kuriøse vinkel.

Udgangspunktet for dækningen af FoU

Er det altid nye forskningsresultater, der er udgangspunktet for dækningen af FoU, eller tager journalisterne også nogle gange spørgsmål op af egen drift? En tidligere udtrykt forventning er, at FoU i høj grad vil blive behandlet på dets egne præmisser. Spørgsmålet om udgangspunktet for omtalen kan give en foreløbig efterprøvning af denne forventning.

Tabel 2 viser, hvad der har været udgangspunkt for FoU-nyhederne.

Tabel 2: Udgangspunkt for FoU-indslag og forskningsområde; pct.

	Nyt projekt	Journalistens initiativ	Andet	Total
Naturvidenskab	88 (7)	0 (0)	12 (1)	100 (8)
Teknisk videnskab	43 (3)	0 (0)	57 (4)	100 (7)
Sundhedsvidenskab	50 (11)	32 (7)	18 (4)	100 (22)
Jordbrugs- og vet. vid.	33 (1)	0 (0)	67 (2)	100 (3)
Samfundsvidenskab	67 (4)	17 (1)	16 (1)	100 (6)
Humaniora	70 (7)	20 (2)	10 (1)	100 (10)
Forskning generelt	0 (0)	0 (0)	100 (1)	100 (1)
Total	58 (33)	18(10)	24 (14)	100 (57)

Som det fremgår af tabellen gælder det for hovedparten af indslagene, at udgangspunktet for omtalen er et nyt projekt (eller en ny bog). Kun i 18 pct. af indslagene er det journalistens initiativ, der er udgangspunktet for omtalen af FoU. I 24 pct. af indslagene har andre ting været udgangspunkt for indslaget. Det er især indslag om tildelingen af nobelpriser, der figurerer i denne sidste kategori. Disse tal giver en første indikation af, at præsentationen af FoU i høj grad bliver foretaget på FoUens egne præmisser.

For avisernes vedkommende er det sådan, at 66 pct. af artiklerne om FoU tager udgangspunkt i en ny bog eller et nyt projekt. 18 pct. af artiklerne tager afsæt i journalistens eget initiativ. Tallene for aviserne er således ikke væsensforskellige fra tallene for TV-nyhederne.

Indslagene om bolig er i langt højere grad end FoU-indslagene domineret af historier, der har udgangspunkt i journalistens eget initiativ. Hele 77 pct. af indslagene vurderes at have dette udgangspunkt, mens de resterende 23 pct. alle har udgangspunkt i en ny lov.

Spørgsmålet om hvorvidt FoU præsenteres på egne (ikke kritiske) præmisser er ikke fyldestgørende besvaret med ovenstående analyse. Det vil således blive mere fyldestgørende behandlet senere i rapporten. Ovenstående resultater giver dog et billede af, at FoU i høj grad præsenteres på egne præmisser.

Tidsperspektivet i indslag om FoU

Tager man afsæt i nyhedskriterierne vil en høj grad af aktualitet, altså et 'her og nu' tidsperspektiv, blive forventet. Samtidig er det dog tidligere antydnet, at der i dækningen af FoU også vil være et fremtidsperspektiv indblandet. FoU er i vores kultur næsten pr. definition fremtidsrettet.

Analysen viser da også, at indslagene om FoU enten har et 'her og nu' tidsperspektiv (46 pct.), eller et tidsperspektiv, der kombinerer 'her og nu' perspektiv med et fremtidsperspektiv (47 pct.). Enkelte indslag ser også tilbage i tiden. For boligindslagene gælder det tvært imod, at stort set alle indslag (82 pct.) har et 'her og nu' perspektiv. Kun 18 pct. af indslagene kombinerer dette med et fokus på, hvad der fremover skal ske.

Således viser analysen, at FoU som stofområde afviger fra andre stofområder, og fra hvad man snævert set kan forvente ud fra nyhedskriterierne.

FoU-journalister

I hvor høj grad opererer de danske TV-nyheder med egentlige videnskabsjournalister? Spørgsmålet er vigtigt, da sådanne specialiserede journalister må forventes at kunne give forskere og andre eksperter kritisk modspil. Dette kan være svært for journalister, der ikke er vant til at dække FoU.

Ikke overraskende viser det sig, at ingen af TV-stationerne har deciderede FoU journalister. Det er kun ganske få af journalisterne, der har lavet mere end to indslag om FoU i den undersøgte periode. Disse resultater svarer til resultaterne fra en undersøgelse af FoU-journalister og dækningen af FoU i aviserne. Af denne undersøgelse fremgår det, at FoU-stoffet i aviserne som hovedregel ikke dækkes af nogle bestemte journalister (Siune og Vinther, 1998a: 41). Undtagelsen herfra er de journalister, der arbejder på især Jyllands-Postens og Berlingske Tidendes IT- og forskningssektioner

Prioriteringen af de enkelte forskningsområder

I dette afsnit skal det undersøges, om der er forskel på TV-nyhedernes prioritering af de forskellige forskningsområder. Som tidligere nævnt er det forventningen, at især sundhedsvidenskabelig FoU vil skille sig ud. I dette afsnit vil

kun de overordnede resultater af analysen blive fremlagt. Senere gives en mere udførlig analyse af forskelle og ligheder i de danske TV-nyheders dækning af de forskellige forskningsområder.

Først og fremmest skal det i dette afsnit undersøges, hvilke forskningsområder, der især dækkes i de danske TV-nyheder. Tabel 3 viser fordelingen her. Kategoriseringen af forskningsområder er den samme, der bruges i den officielle danske forskningsstatistik (Forskningsministeriet, 1995).²⁰

Tabel 3: FoU-indslag fordelt på forskningsområde; antal og pct.

Forskningsområde	Antal	Procent
Naturvidenskab	8	14
Teknisk videnskab	7	12
Sundhedsvidenskab	22	39
Jordbrugs- og veterinærvidenskab	3	5
Samfundsvidenskab	6	10
Humaniora	10	18
Forskning, generelt	1	2
Total	57	100

Der er, som forventet, en klar dominans af nyhedsindslag, der handler om sundhedsvidenskabelig FoU. 39 pct. af indslagene om FoU i den pågældende periode omhandler således dette forskningsområde. Hjarvard (1999: 112) fremhæver, at indslag om sundhed er velegnede til at formidle stor nærhedsværdi. Som beskrevet tidligere forventes det også, at indslagene om sundhedsvidenskabelig FoU kan tilfredsstille et kriterium om forrang for det visuelle.

Der er et stort spring fra dækningen af sundhedsvidenskab til dækningen af humaniora, som noget overraskende er det forskningsområde, der er næstbedst repræsenteret i de to måneders indslag om FoU. 18 pct. af de 57 indslag om FoU dækker således humanistisk forskning. To af disse indslag omhandler psykologi, et fag der nok rubriceres som humaniora, men som har meget stærke lighedspunkter med sundhedsvidenskab. Indslag om naturvidenskab, teknisk videnskab og samfundsvidenskab følger tæt efter, mens jordbrugs- og veterinærvidenskab ikke dækkes særlig flittigt. Der er kun ét enkelt indslag, der går på tværs af forskningsområderne og decideret handler om forskningspolitiske problemstillinger.

²⁰ Undtagen kategorien 'Forskning, generelt', der er selvopfundet. Denne kategori opfanger de indslag, der går på tværs af forskningsområderne og eksempelvis behandler forskningspolitiske problemstillinger.

I forbindelse med udarbejdelsen af denne rapport er *manuskripterne* til TV-Avisens såvel som TV2-Nyhedernes indslag om FoU i perioden fra 1. april til 1. december 1997 blevet undersøgt. Tallene viser, at 39 pct. af de indslag, der i denne periode handler om FoU, omhandler sundhedsvidenskabelig FoU. Humaniora udgør 14 pct. af indslagene i denne periode, mens indslag om naturvidenskab, teknisk videnskab og samfundsvidenskab udgør henholdsvis 17, 12 og ni pct. af det samlede antal indslag om FoU. Indslag om jordbrugs- og veterinærvidenskab og indslag om generelle forskningspolitiske emner udgør henholdsvis seks og tre pct. af de samlede indslag om FoU i denne periode.

Som det fremgår svarer disse tal i store træk til fordelingen af forskningsområder i de to måneder, denne rapport undersøger nærmere. Denne fordeling af forskningsområder synes således at være udtryk for den generelle fordeling af FoU-stoffet i de danske TV-nyheder i slutningen af 1990'erne.

Neden for ses en tabel over, hvordan forskningsområderne var fordelt i avisernes artikler om FoU i oktober og november 1998.

Tabel 4: Avisartikler og forskningsområde; pct.

Forskningsområde	Procent
Naturvidenskab	14
Teknisk videnskab	5
Sundhedsvidenskab	24
Jordbrugs- og veterinærvidenskab	3
Samfundsvidenskab	27
Humaniora	23
Forskning generelt	4
Total	100

Som det fremgår fokuserer aviserne i noget mindre grad end TV-nyhederne på sundhedsvidenskabelig FoU. I det hele taget er aviserne mere nuancerede i deres præsentation af forskningsområderne end TV-nyhederne. Forklaringen på dette kan findes i TVs tilspidsning af nyhedskriterierne. TV-nyhederne er udsat for et større udvælgelsespres end aviserne og er derfor i højere grad tvunget til at gøre stoffet spændende og nærværende. Dette kan føre til en øget fokus på sundhedsvidenskab. Et forskningsområde, der i højere grad end andre forskningsområder synes at 'vedkomme' de fleste danskere (Siune & Vinther, 1998).

Der er nu givet en første indikation af, at sundhedsvidenskabelig FoU har en fremtrædende placering i de danske TV-nyhedsudsendelser. De forskellige indslags placering i nyhedsudsendelsen kan som tidligere nævnt også ses som en indikator på prioritering af stofområde. Placeringen af et indslag afspejler således ifølge Hjarvard (1999: 115) en redaktionel prioritering af væsentlighed. Forventningen er i den forbindelse, at indslag om samfundsvidenskab og humaniora er placeret længere tilbage i nyhedsudsendelserne end indslag om sundhedsvidenskab, naturvidenskab, teknisk videnskab og jordbrugs- og veterinærvidenskab. Denne forventning udspringer af, at de fire sidstnævnte forskningsområder i højere grad end humaniora og samfundsvidenskab indbyder til (stereo)typisk dækning af FoU. Der tænkes her især på billeder af forskere i laboratoriet og på historier om FoUens vigtighed for samfundet.

Analysen viser, at sundhedsvidenskab er det forskningsområde, der er placeret længst fremme i nyhedsudsendelserne. Indslag om sundhedsvidenskabelig FoU er i gennemsnit det femte indslag i de fire nyhedsudsendelser set under ét. Indslag om humaniora er gennemsnitligt de indslag, der placeres længst tilbage i nyhedsudsendelserne. Med hensyn til de resterende forskningsområder er der ikke stor forskel på, hvor i nyhedsudsendelserne de bliver placeret. Forventningerne bliver på dette område således kun delvist opfyldt. Forventningen om at indslag om sundhedsvidenskabelig FoU prioriteres højt bekræftes dog yderligere.

Som en sidste indikator på TV-nyhedernes prioritering af de forskellige forskningsområder skal længden på de enkelte indslag undersøges. Tabel 5 viser den gennemsnitlige længde på FoU-indslagene opdelt efter forskningsområde. Indslag i nyhedstimen på DR1 og helt korte indslag er ikke medtaget i denne analyse.²¹

Tabel 5: Forskningsområde og gennemsnitlig længde på FoU-indslag, sekunder

	Gennemsnitlig længde
Naturvidenskab	130
Teknisk videnskab	177
Sundhedsvidenskab	214
Jordbrugs- og veterinærvidenskab	166
Samfundsvidenskab	189
Humaniora	155
Total	182

²¹ Derfor ryger også indslaget inden for kategorien 'Forskning, generelt' ud af analysen. Dette indslag figurerer i DR1s nyhedstime.

Som det fremgår af tabellen er indslag om sundhedsvidenskabelig FoU i gennemsnit markant længere end indslag omhandlende de andre forskningsområder. Dette er endnu en understregning af, at sundhedsvidenskabelig FoU er højt prioriteret inden for den danske TV-nyhedsformidling af FoU.

Forskelle mellem nyhedsudsendelserne

I dette afsnit skal det undersøges, hvilke nyhedsudsendelser der især bringer FoU-stoffet og hvordan de prioriterer det. Desuden gives en foreløbig analyse af, om der er forskel på hvordan nyhedsudsendelserne præsenterer FoU.

Det forventes, at der er forskel på, hvordan DR1 og TV2 behandler nyheder om FoU. Forventningen er, at TV2 prioriterer FoU lavere end DR1. Derudover er det forventningen, at når TV2 bringer FoU, vil det i højere grad, end det er tilfældet for DR1, være sundhedsvidenskabelig FoU. En sidste forventning i den forbindelse er, at TV2s dækning af FoU i højere grad end DR1s, vil være ladet med positiv retorik og positive historier om kontrol og fremskridt. Ovenstående forventninger bygger især på Stig Hjarvard's arbejde. Han fremhæver, at konkurrencen mellem DR1 og TV2 har medført et øget krav om aktualitet og en ændret henvendelsesform fra TV-nyhedernes side (Hjarvard, 1995a: 63f). Hvor DR1 stadig ud fra en traditionel public service ansvarsfølelse er præget af et ønske om at forklare tingene, overlader TV2 i højere grad tolkninger til publikum selv (Hjarvard 1995a: 67). Denne analyse følger Hjarvard (1999) senere op. Han beskriver, hvordan TV2-Nyhederne er mere populistiske og 'friske' i deres sprog og udtryk end TV-Avisen. De opererer ligeledes i højere grad end TV-Avisen med et journalistisk kriterium om nærhed (Hjarvard, 1999: 73f).²² TV2-Nyhederne fokuserer ifølge Hjarvard (1999:152) således i højere grad end TV-Avisen på modtagerne.

Hvilke nyhedsudsendelser bringer FoU og hvordan prioriterer de det?

Først drejer det sig om, hvilke nyhedsudsendelser, der især bringer FoU.

Tablet 6 viser fordelingen af de 57 FoU-indslag på de fire nyhedsudsendelser.

²² *Hvitfelt (1994) finder tilsvarende resultater i en svensk sammenhæng. Han finder, at de kommercielle svenske TV-stationer i højere grad end de gamle public service stationer har en tendens til at dramatisere nyhederne.*

Tabel 6: Nyhedsudsendelse og FoU-indslag; antal og pct.

Nyhedsudsendelse	Antal	Procent
DR1 18,30	13	23
DR1 21,00	27	47
TV2 19,00	11	19
TV2 22,00	6	11
Total	57	100

Som det fremgår af tabellen, er det især den sene nyhedsudsendelse på DR1, der bringer FoU-stoffet. DR1 bringer, som forventet, samlet set flere indslag om FoU end TV2.²³

Fem pct. af indslagene i DR1s sene TV-Avis omhandler FoU. Det gælder kun for ca. to pct. af indslagene i de tre andre nyhedsudsendelser. Disse tal understøttes af, at der internt i DR er en opfattelse af, at der er en arbejdsdeling mellem de to TV-aviser. Den tidlige 18,30 TV-Avis fungerer især som indgang til dagens nyheder, mens den sene 21,00 TV-Avis skal levere grundigere og mere gennemarbejdede indslag. Dette kan være en del af forklaringen på, at den sene TV-Avis bringer så forholdsvis meget FoU-stof.

Tabel 7 indikerer hvordan nyhedsudsendelserne prioriterer FoU-stoffet ved at vise, hvor FoU-indslagene i gennemsnit er placeret i de fire nyhedsudsendelser. Tabellen viser ligeledes det gennemsnitlige antal indslag for de enkelte nyhedsudsendelser og placeringen af FoU-indslagene i forhold til dette gennemsnit.

Tabel 7: Placering af FoU-indslag og nyhedsudsendelse

	Placering	Indslag	Placering/indslag
DR1 18,30	8,0	12	0,7
DR1 21,00	6,9	9,9	0,7
TV2 19,00	7,8	11,6	0,7
TV2 22,00	5,7	5,9	1,0
Total	7,2	9,8	0,7

²³ Der skal i denne sammenhæng tages højde for, at DR1 har nogle flere 'nyheds minutter' end TV2 - i og med de alle hverdagsaftener har den såkaldte nyhedstime. Det er dog kun seks af indslagene i ovenstående tabel, der bringes i nyhedstimen. Tages disse indslag ud af analysen, er der stadig en overvægt af FoU-indslag i DR1s favør.

Som det fremgår af tabellen, er der ikke stor forskel på, hvor FoU-indslagene placeres i nyhedsudsendelserne. Alle udsendelserne har i gennemsnit placeret deres indslag om FoU i den sidste tredjedel af nyhedsudsendelsen. Markant er det dog, at den sene nyhedsudsendelse på TV2 som oftest placerer deres indslag om FoU allersidst i udsendelsen. Dette indikerer umiddelbart, at den sene nyhedsudsendelse på TV2 prioriterer indslag om FoU lavest af alle nyhedsudsendelser. Det kan også indikere, at denne nyhedsudsendelse især bruger FoU som en 'kuriøs' afrunding på udsendelsen. En gennemgang af indslagene viser, at det er det sidste, der er tilfældet.

I den følgende tabel er tallene for nyhedsudsendelsernes dækning af FoU fordelt på forskningsområderne. Herved forfølges en forventning om, at TV2 især bringer nyheder om sundhedsvidenskabelig FoU.

Tablet 8: Nyhedsudsendelse og forskningsområde; pct.

Forskningsområde	DR1 18,30	DR1 21,00	TV2 19,00	TV2 22,00	Total
Naturvidenskab	23 (3)	11 (3)	0 (0)	33 (2)	14 (8)
Teknisk videnskab	15 (2)	7 (2)	18 (2)	17 (1)	12 (7)
Sundhedsvidenskab	39 (5)	37 (10)	46 (5)	33 (2)	39 (22)
Jordbrugs- og vet. vid	8 (1)	7 (2)	0 (0)	0 (0)	5 (3)
Samfundsvidenskab	15 (2)	8(2)	9 (1)	17 (1)	10 (6)
Humaniora	0 (0)	26 (7)	27 (3)	0 (0)	18 (10)
Forskning generelt	0 (0)	4 (1)	0 (0)	0 (0)	2 (1)
Total	100 (13)	100 (27)	100 (11)	100 (6)	100 (57)

Som det ses af tabellen fokuserer TV2-Nyhederne klokken 19,00 mere end nogle af de andre nyhedsudsendelser på indslag om sundhedsvidenskabelig FoU. Forskellene mellem de fire nyhedsudsendelserne er dog ikke voldsomme. Til gengæld er det markant, at indslag om humanistisk FoU kun bringes i henholdsvis DR1s 21,00 TV-Avis og TV2s 19,00 nyheder. Især DR1 dækker dette forskningsområde.

Forskelle i præsentationen af FoU

Det blev forventet, at TV2 i højere grad end DR1 vil præsentere FoU positivt. Dette undersøges i det følgende ved at se på, hvilke forventninger der i de fire nyhedsudsendelser udtrykkes til konsekvenserne af FoU.

Tablet 9 viser, i hvor høj grad de enkelte nyhedsudsendelser præsenterer konsekvenserne af FoU på en positiv, negativ eller neutral måde.

Tabel 9: Nyhedsudsendelse og stillingtagen til FoU; pct.

	Positivt	Negativt	Neutralt	Total
DR1 18,30	77 (10)	0 (0)	23 (3)	100 (13)
DR1 21,00	52 (14)	11 (3)	37 (10)	100 (27)
TV2 19,00	55 (6)	0 (0)	45 (5)	100 (11)
TV2 22,00	67 (4)	0 (0)	33 (2)	100 (6)
Total	60 (34)	5 (3)	35 (20)	100 (57)

Den forventede sammenhæng findes ikke umiddelbart. Tværtimod synes DR1 umiddelbart mere positive end TV2 i deres dækning af FoU. Dog er det sådan, at det kun er DR1s sene nyhedsudsendelse, der behandler de negative konsekvenser af FoU.

Et af problemerne ved denne analyse er, at det med den kvantitative metode kan være svært at afgøre, hvad positivt/negativt dækker over. Der kan således stadig vise sig at være forskel i brugen af positivt ladet sprog og positivt ladede billeder. Forventningen om at TV2 er mere positive end DR1 i deres dækning af FoU opretholdes således og vil blive underkastet en nærmere analyse i næste kapitel.

Til sammenligning kan det nævnes, at TV-Avisens såvel som TV2-Nyhedernes dækning af bolig, generelt er negativ/kritisk.

Samlet set er der en vis forskel mellem de to TV-kanalers dækning af FoU. Det er som forventet sådan, at DR1 bringer flest nyheder om FoU. Samtidig har analysen vist, at TV2 relativt set fokuserer en anelse mere på nyheder om sundhedsvidenskabelig FoU end DR1. Mod forventning synes TV2-Nyhederne ikke umiddelbart at være mere positive i deres dækning af FoU end TV-Avisen.

Brugen af kilder og nærhedsdimensionen

Et af de nyhedskriterier, der blev beskrevet i kapitel 2, er det såkaldte nærhedskriterium. En vigtig brik i undersøgelsen af nærhedskriteriet, er brugen af kilder i nyhedsudsendelserne. Anvendelsen af de såkaldte aktører²⁴, der udtaler sig om konsekvenserne af et givet tiltag, er en indikation på om indslagene tilfredsstillende et kriterium om nærhed. Brugen af kilder kan også give en indikation af i hvor høj grad FoU (ukritisk) præsenteres på egne præmisser.

²⁴ Hjarvard (1999: 120) definerer en aktør, som »...en person, der er involveret i den konkrete sag, men som ikke er det qua en politisk rolle eller status som ekspert eller journalist«. 'Almindelige mennesker', der optræder i nyhederne uden at have en direkte relation til det de interviewes om er i min undersøgelse også kodet som aktører.

Tabel 10 viser hvilke kilder, der optræder i indslagene om henholdsvis FoU og bolig.²⁵

Tabel 10: TV-station, stofområde og kilder, pct.*

	TV-Avisen, FoU	TV2-Nyhederne, FoU	TV-Avisen, bolig	TV2-Nyhederne, bolig
Andre	28 (11)	0 (0)	73 (8)	50 (3)
Journalist	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Ekspert	85 (34)	88 (15)	73 (8)	17 (1)
Politiker	10 (4)	6 (1)	18 (2)	67 (4)
Aktør	23 (9)	41 (7)	45 (5)	83 (5)

* Tabellen summerer ikke til 100 pct., da der i samme indslag kan optræde flere forskellige kilder.

Med hensyn til nærhedskriteriet, fremgår det af tabellen, at der inden for FoU-stoffet ikke synes at være en specielt udbredt aktørfokus. Således er der i indslagene om bolig i højere grad end i indslagene om FoU brugt aktører som kilder.

Tabellen viser også, at TV2-Nyhederne under ét har en større tendens til aktørfokusering end TV-Avisen. Til sammenligning kan det nævnes, at Hjarvard (1999: 120) finder, at DR1 og TV2 i nogenlunde lige høj grad anvender aktører som kilder. Hjarvard's tal kan således ikke bekræftes i denne undersøgelse. I hvert tilfælde ikke når man ser på indslag om FoU og bolig.

Alt i alt må det konkluderes, at indslag om FoU ikke umiddelbart synes at fokusere mere på nærhedskriteriet end andre indslag. Som det senere vil fremgå, er der dog stor forskel mellem dækningen af de enkelte forskningsområder. Især i indslag om sundhedsvidenskabelig FoU er der brugt aktører som kilder.

Tabel 10 viser ligeledes, at politikere oftere optræder i indslag om bolig end det er tilfældet i indslag om FoU. FoU-indslagene behandles i høj grad på egne præmisser. De 'pakkes' ikke ind i andre rammer. Præsentationen af FoU-resultaterne får lov at stå for sig selv. Mange af indslagene om bolig bliver til gengæld 'krydret' med kommentarer fra politiske aktører. Skabelonen for disse indslag er oftest, at en given (problematisk) sag fremstilles og denne fremstilling følges op af kommentarer fra politikere. Politikerne afkræves svar på, hvad de vil gøre for at forbedre tingene. Ydermere fokuseres der på den politiske uenighed om

²⁵ Opdelingen i de forskellige typer af kilder er hentet fra Hjarvard (1999).

de mulige tiltag. Denne skabelon følges kun i ganske få tilfælde i indslagene om FoU.

Tabel 10 illustrerer også brugen af eksperter som kilder. Ikke overraskende viser tabellen, at indslagene om FoU i vid udstrækning anvender eksperter som kilder. Eksperter vil i denne sammenhæng ofte være forskere. Ydermere fremgår det af tabellen, at de to TV-stationer i nogenlunde lige stort omfang anvender eksperter i deres indslag om FoU. De eneste indslag om FoU, hvor der ikke anvendes eksperter som kilder, er de helt korte nyheder.

I indslagene om bolig er der samlet set en mere begrænset brug af eksperter. En markant forskel mellem de to stofområder findes endvidere i den måde eksperterne behandles på. I indslagene om FoU forekommer det kun i tre indslag, at der stilles kritiske spørgsmål til de medvirkende eksperter. I indslagene om bolig problematiseres de medvirkende eksperter og deres evner i højere grad.

Ovennævnte giver et foreløbigt billede af, at forskernes arbejde ikke betvivles, mens andre former for ekspertise ikke er sikret mod kritisk stillingtagen fra journalisternes side. Dette underbygger yderligere forventningen om, at FoU i høj grad præsenteres på egne præmisser. Som nævnt tidligere kan en del af forklaringen på dette forhold være, at ingen af de to danske TV-stationer anvender deciderede FoU-journalister.

I forbindelse med spørgsmålet om brugen af kilder i nyhedsudsendelserne er det interessant at undersøge, hvad det er for en type forskere, der udtaler sig i TV-nyhederne. Analyseinstitut for Forskning har tidligere vist, at aviserne i deres behandling af FoU i høj grad benytter sig af udtalelser fra professorer og andre højt placerede forskere (Siune & Vinther, 1998a: 28f). På samme måde fremgik det i kapitel 4, at Friedmann, Dunwoody & Rogers (1986) finder, at den typiske videnskabsmand, der bliver brugt i medierne, er en højt meriteret, offentlig ansat mand. Dette stemmer overens med resultaterne af denne undersøgelse. Det er oftest professorer eller overlæger, der bruges som kilder i de fire nyhedsudsendelsers indslag om FoU. Lektorer, adjunkter og ph.d'ere udtaler sig markant sjældnere.

Opsamling

Første del af den empiriske analyse har vist, at FoU hverken er specielt højt eller specielt lavt prioriteret i de danske TV-nyhedsudsendelser. Af de to TV-kanaler er det umiddelbart DR1, der har den højeste prioritering af FoU.

Analysen viste endvidere at sundhedsvidenskabelig FoU er det dominerende forskningsområde i de danske TV-nyhedsudsendelser. Det er også blevet klart, at TV2 relativt set prioriterer dette forskningsområde højest.

Analysen af TV-nyhedernes brug af kilder viste, at eksperter ikke overraskende er stærkt repræsenteret i indslag om FoU. Journalisterne anvender i indslag om FoU ikke i specielt høj grad aktører som kilder. Således er der her ikke umiddelbart mere fokus på et journalistisk kriterium om nærhed end i bolig-indslagene.

Kapitel 7: Dækningen af de enkelte forskningsområder

Som fremhævet i sidste kapitel har der vist sig forskelle i de danske TV-nyheders dækning af forskningsområderne. Det er blevet klart, at TV-nyhederne præsenterer indslag omhandlende naturvidenskab, teknisk videnskab, jordbrugs- og veterinærvidenskab og især sundhedsvidenskab på en anderledes måde, end de præsenterer indslag om samfundsvidenskab og humaniora. I bund og grund udspringer denne forskel af, hvilke forventninger, der udtrykkes til FoU.

Tabel 11 viser, hvorvidt der udtrykkes positive, negative eller neutrale forventninger til konsekvenserne af FoU, fordelt på de enkelte forskningsområder.

Tabel 11: Konsekvenser af FoU, fordelt på forskningsområde; pct.

Forskningsområde	Positive	Negative	Neutrale	Total
Naturvidenskab	63 (5)	0 (0)	37 (3)	100 (8)
Teknisk videnskab	100 (7)	0 (0)	0 (0)	100 (7)
Sundhedsvidenskab	73 (16)	13 (3)	14 (3)	100 (22)
Jordbrugs- og vet. vid.	100 (3)	0 (0)	0 (0)	100 (3)
Samfundsvidenskab	0 (0)	0 (0)	100 (6)	100 (6)
Humaniora	20 (2)	0 (0)	80 (8)	100 (10)
Forskning generelt	100 (1)	0 (0)	0 (0)	100 (1)
Total	60 (34)	5 (3)	35 (20)	100 (57)

Som det fremgår af tabellen udtrykkes der i indslag om naturvidenskab, teknisk videnskab, sundhedsvidenskab samt jordbrugs- og veterinærvidenskab positive forventninger i noget højere grad, end det gælder i indslag om samfundsvidenskab og humaniora. Dette er afgørende for, hvordan indslagene inden for disse to grupper af forskningsområder opbygges og præsenteres.

Natur-, teknisk-, sundheds- samt jordbrugs og veterinærvidenskab

Alle 40 indslag omhandlende de i overskriften nævnte fire forskningsområder har over en bred kam en positiv fremstilling af de konsekvenser FoU bevirker. Det er dog muligt at identificere forskellige typer af indslag. Det drejer sig først og fremmest om en række meget positive indslag. Dernæst er der nogle helt korte nyhedsindslag. Der er en del såkaldte 'kuriøse indslag'. Der er indslag, der behandler forskningsprocessen og endelig er der en stor mellemgruppe.

I det følgende vil disse typer af indslag blive behandlet under to hovedkategorier. Den første kategori indeholder kun de meget positive indslag, da disse skønnes at være afgørende i den videre analyse. Den anden kategori indeholder de resterende indslag.

De meget positive indslag

De meget positive indslag (f1, f2, f22, f24, f28, f37, f39, f45, f49, f51, f53) er i høj grad i overensstemmelse med tidligere udtrykte forventninger til dækningen af FoU. Indslagene formidler via deres opbygning, fortællinger og sprog- og billedbrug et entydigt positivt billede af FoU.

Indslaget om et hold danske forskere, der har gjort en opdagelse, der kan 'få atomer til at tale computersprog' (f22), kan være illustrativt. Oplægget til indslaget lyder:

Studievært: Danske forskere har gjort en *enestående* opdagelse, der vil *revolutionære computerteknologien* ind i det *næste årtusinde*.

Man lægger umiddelbart mærke til den meget positive sprogbrug, der anvendes til at beskrive den nye opdagelse. Efter studieværtens oplæg klippes til billeder af en computerskærm fyldt med måleresultater. Der klippes videre til forskere, der sidder og arbejder ved en computer, mens speakeren siger »den nye opdagelse er så lille, at man ikke kan se den med det blotte øje, og det er lige præcis det faktum, der gør den så enestående«. Efter denne sekvens klippes til et interview med en af de deltagende forskere. Han forklarer, hvad der ligger bag opdagelsen. Derefter kommer en sekvens, hvor journalisten forklarer nærmere om opdagelsen. Indslaget sluttet af med endnu et interview med den deltagende forsker.

Dette indslag illustrerer ganske godt den typiske opbygning og sprogbrug inden for de 11 indslag. Indslagene indledes hyppigst med et positivt ladet oplæg, der med brug af ord som *sensation* eller *mirakuløst*, fortæller om et nyt forskningsresultat. Typisk klippes herefter til billeder af forskere (gerne i laboratorium), der er i fuld gang med at forske. I disse indslag illustreres forskningsprocessen ikke ved skrivebordsarbejde. Forskning er noget med at stå i et laboratorium og arbejde med reagensglas eller tekniske måleapparater. Den næste sekvens i disse indslag er typisk et interview med en forsker. Forskeren forklarer, hvad det nye resultat går ud på. Omhandler indslaget sundhedsvidenskabelig FoU vil der ligeledes ofte være interview med en patient, der forventes at kunne blive hjulpet af den nye opdagelse. Typisk indeholder disse 11 indslag også en eller anden form for grafik, der skal hjælpe til at beskrive forskningsresultatet. Indslagene afsluttes med et nedlæg fra studieværten.

Ovenstående passer godt til den diskussion af de tidligere undersøgelser, der blev fremlagt i kapitel 4. Indslagene opfylder i høj grad de forventninger der tidligere i rapporten er udtrykt til de danske TV-nyheders dækning af FoU. Det gælder i forlængelse heraf for alle indslag, at de er bygget op på en måde, så konsekvenserne af FoU fremstår som udelukkende positive. Derved kommer indslagene også i høj grad til at fungere som en bekræftelse på det i kapitel 3 fremhævede rationelle ideal.

I Stone's terminologi er ovennævnte indslag i høj grad indlejret i en historie om kontrol. Det billede, der formidles af FoU, er, at nu er endnu et område kommet under menneskets kontrol. I forlængelse heraf genfindes Stone's intentionelle årsagshistorie også i disse indslag. Indslagene er præsenteret på en måde, så de positive (intenderede) konsekvenser af bevidste handlinger betones. I den forbindelse er det vigtigt at fremhæve, at næsten al diskussion om risici og usikkerhed er skåret bort i disse indslag. Et par af de 11 indslag omhandler brug af genteknologi i medicinsk øjemed. En diskussion af risici kunne her forventes. Det sker kun meget kort i ét enkelt af de undersøgte indslag. Stone's utilsigtede årsagshistorie kan således kun anes i dette ene indslag.

Klaus Kjøller's videnskabelig spothistorie kan i høj grad genfindes i de 11 indslag.

Vender man sig mod analysen af sprog- og billedbrug i disse indslag, er der ingen tvivl om, at ord som *enestående opdagelse* og *revolutionære computerindustrien*, kombineret med billeder af forskere, der sidder ved computeren eller i laboratoriet, er med til at viderebringe et bestemt billede af FoU. Elementerne i det billede Roland Barthes tegnede af mediernes portræt af Albert Einstein, kan genfindes i disse 11 indslag. For mange danskere vil indslag af denne type konnotere noget positivt. De vil ligeledes se FoU som noget, der er fjernt fra almindelige menneskers forstand.

Dorothy Nelkin finder, som beskrevet i kapitel 4, at teknisk videnskab ofte bliver behandlet lidt anderledes end de andre forskningsområder. Den afgørende forskel er, at mens de andre forskningsområder generelt står som den ultimative autoritet, så bliver teknisk videnskab ofte præsenteret som grænsen til historien. Det nye grænseland.

Denne iagttagelse bliver understøttet af analysen. Som eksempel kan det fremhæves, hvordan et af indslagene om teknisk videnskab (f28) dækker en nyhed om, at amerikanske forskere *»for første gang har været i stand til at flytte et fysisk materiale uden af røre det«*, som det hedder i studieværtens

oplæg. Der klippes derefter til et klip fra filmen StarTrec, mens speakeren siger »*dette var tidligere den pure fiktion, men ikke så meget længere*«. Indslaget tematiserer det fantastiske i det nye, og det tematiserer den tekniske videnskabs rolle som porten til fremtiden. De fem indslag om teknisk videnskab, der hører til her (f28, f45, f49, f51, f53) er alle meget fremtidsrettede.

Indslagenes fortællinger, samt deres sprog- og billedbrug spiller en vigtig rolle for hvordan de forholder sig til nyhedskriterierne. Kriterier som størrelse, enkelhed, uventethed, aktualitet, intensivering, konkretisering, personificering og forrang for det visuelle bliver alle fremmet gennem den ovenfor beskrevne dækning. Præsentationen af FoU som noget sensationelt nyt og godt for samfundet, fører i højere grad til at disse kriterier bliver opfyldt, end det havde været tilfældet ved en mere afbalanceret opbygning og præsentation. Som det senere vil fremgå er også kriteriet om nærhed opfyldt i indslagene om sundhedsvidenskabelig FoU.

Af de 11 meget positivt ladede indslag er seks fra DR1, mens de resterende fem er fra TV2.

De resterende indslag

Ikke alle indslag inden for de fire forskningsområder passer på ovenstående karakteristik.

En række indslag er helt *korte nyheder* (f5, f7, f8, f10, f11, f48). Skabelonen for disse indslag er, at forholdsvis neutrale billedsekvenser vises, mens studieværten speaker ind over. Disse indslag anvender ikke i nær samme grad, som de 11 meget positivt ladede indslag, en opbygning og en sprog- og billedbrug, der er tilsvarende rosende.

Som nævnt tidligere bruges FoU-stoffet også til at fortælle mere *kuriøse menneskelige historier*. Indslagene (f9, f15, f33, f44, f57) passer ind her. Fælles for disse indslag er, at de kun synes at være udvalgt og vinklet, som de er, fordi de får denne kuriøse vinkel. De er på samme måde som de korte nyheder ikke opbygget, så de giver en ukritisk hyldelse til FoU. Kritik af FoU ses dog heller ikke i disse indslag. Illustrativt er et indslag om en ny fransk el-bil, der selv kan finde hjem (f57).

De eneste indslag, der ikke har en positiv eller neutral dækning af FoU, er de tre føromtalt indslag om den privat sponsorerede medicinprofessor fra Århus (f21, f23, f27). Disse indslag er sammen med to andre indslag (f30, f31) de eneste af de 40 indslag, der berører selve *forskningsprocessen*. Indslagene

om Århus-professoren rejser således et spørgsmål om vilkårene for FoU og vilkårene for, at man kan stole på den FoU, der bliver udført. I disse indslag genkendes Nelkin's fortælleramme om *videnskabens renhed* (jf. kapitel 4).

Tilbage er to indslag (f30, f31), der ser på forskningsprocessen. Dette sker dog på en meget overfladisk måde. Det samlede indtryk, der formidles i disse indslag synes i høj grad at være, at FoU er vigtig og berettiget.

Sidst er en forholdsvis stor *mellemlig gruppe*, der er noget sværere at placere (f14, f16, f26, f35, f36, f38, f40, f41, f43, f46, f47, f50, f56). Fælles for disse indslag, er, at de rapporterer om FoU-resultater, men gør det på en mindre positiv og symbolladet måde end de oven for beskrevne indslagstyper. Det gælder især i forhold til de 11 indslag, der blev beskrevet i starten af dette afsnit. Skabelonen fra 11 meget positive indslag med oplæg fra studieværten, billeder af forskere i aktion, interview med forskere samt eventuel forklarende grafik, følges ofte i disse indslag. Markant er det dog, at der ikke lægges vægt på positivt ladede ord eller billeder. Således findes i disse indslag ikke ord som *mirakler* eller *sensationel opdagelse*. Når dette er sagt, er det dog stadig sådan, at ingen af de indslag der her er nævnt ser kritisk på FoU. Der ses heller ikke kritisk på den proces, der fører til forskningsresultaterne. Således gælder det for alle disse indslag, at det er resultatet og ikke processen, der formidles. Dette er i overensstemmelse med nyhedskriteriet om frekvens.

Opsamling

Samlet kan man om de 40 indslag inden for forskningsområderne naturvidenskab, teknisk videnskab, sundhedsvidenskab og jordbrugs- og veterinærvidenskab sige, at der i overvejende grad er tale om en positiv dækning af FoU. De 11 meget positive indslag er de indslag, der bedst matcher Nelkin's beskrivelse af dækningen af FoU. Det er ligeledes de indslag, der passer bedst med forventningerne til analysen.

En stor del af de resterende indslag behandler også FoU på en positiv måde. Stort set alle indslagene behandler ukritisk FoU, som noget, der har positive konsekvenser. Denne dækning sker uden antydning af de risici, der eventuelt kan forbindes med FoU. Eneste undtagelse er de tre indslag om medicinprofessoren fra Århus. Således gælder det for stort set alle 40 indslag, at de benytter sig af en bagvedliggende historie, der i større eller mindre grad er i overensstemmelse med det rationelle ideal. Næsten alle indslag er opbygget på en måde, så den historie der bliver fortalt handler om bevidste handlinger,

som bevirker positive (intenderede) konsekvenser. Altså Stone's intentionelle årsagshistorie. Selv de tre indslag, der har en negativ klang benytter en intentionel årsagshistorie, denne gang bare med negative konsekvenser. I ingen af indslagene kan en utilsigtet årsagshistorie identificeres.

Dermed kommer indslagene, som tidligere vist, i god overensstemmelse med nyhedskriterierne.

Samfundsvidenskab og humaniora

Indslag om samfundsvidenskab og humaniora er generelt mindre positive end indslag om de oven for beskrevne fire forskningsområder. I ingen af de 17 indslag om samfundsvidenskab og humaniora²⁶ ses således den meget positive opbygning, der er gældende for en stor del af indslagene inden for de fire andre forskningsområder.

Også inden for indslag om samfundsvidenskab og humaniora har det været muligt at identificere forskellige typer af indslag. Der er først og fremmest et par positivt vinklede indslag. Dernæst er der fundet en række indslag med en kuriøs vinkel. Der er tre indslag, der behandler selve forskningsprocessen. Der er et enkelt kort nyhedsindslag og der er igen en mellemgruppe. I det følgende vil de forskellige typer af indslag blive behandlet hver for sig.

Som tabel 11 viste er der kun to *positive indslag*. Det er således kun i to af de 17 indslag, at FoU direkte kædes til positive konsekvenser. I de to indslag (f29, f55) tilbyder historieforskere at lave en kulegravning af PET. De to indslag har på trods af dette ikke samme positivt ladede sprog- og billedbrug, som der ses i de 11 meget positive indslag inden for de fire førnævnte forskningsområder. Begge indslag er således, på trods af deres positive elementer, forholdsvis neutrale i deres udtryk. De to indslag er hovedsageligt fortalt gennem en intentionel årsagshistorie. Således er det billede der videregives, at det ved forskernes mellemkomst er muligt at afklare det stillede spørgsmål. Dette betvivles ikke i historien.

Indslagene om samfundsvidenskab og humaniora er ofte såkaldt '*kuriøse*' *indslag*. Indslagene (f4, f17, f20, f34, f54) henregnes under disse. Et indslag der beskriver, at et privat forskningsinstitut har lavet en undersøgelse, der kan sige noget om danskernes uddannelse ud fra deres biler, kan være illustrativt her (f20):

²⁶ Inkluderet heri er det indslag der tidligere i rapporten er blevet kategoriseret under 'Forskning, generelt', da det går på tværs af de seks forskningsområder. Således er i alt 17 indslag behandlet i dette afsnit.

Studievært: Og nu til noget meget mere jordnært. Vores biler sladrer nemlig ikke kun om hvor godt vi sidder i det, de siger også noget om vores uddannelse. Det viser en ny undersøgelse.

Indslaget består af en række interviews med 'almindelige' danskere. De interviewes på en parkeringsplads stående ved siden af deres biler. Journalisten spørger dem om deres uddannelse, og tjekker derefter i en liste om uddannelsen 'passer', med den bil de nu har. Ind imellem disse interviews er der et interview med den økonom (stående på parkeringspladsen), som har lavet undersøgelsen.

Indslaget illustrerer hvordan et stykke samfundsvidenskabelig FoU drejes, så det får en kuriøs vinkel. Ikke nok med det. Der sås også tvivl om, hvorvidt undersøgelsens resultater er korrekte, idet det (selvfølgelig) er sådan, at undersøgelsens forudsigelser ikke altid stemmer overens med folks uddannelse. Man kan spørge sig selv, om TV-Avisen eller TV2-Nyhederne kunne finde på at opbygge et indslag om naturvidenskabelig FoU på denne måde.

Tre indslag berører selve *forskningsprocessen* (f6, f13, f32) og er som sådan lidt af et særsyn. Lidt specielt er i den forbindelse indslaget om litteraturhistorikeren Pihl Dallerup (f32). Indslaget starter som følger:

Studievært: Vi bliver lidt ved litteraturen. At skrive en stor dansk litteraturhistorie er normalt en opgave, der skal flere mænd til at klare. Men nu tager en kvinde fat på det helt alene.

Indslaget fortsætter med billeder af forskeren, der er i gang med at plukke æbler. En voice-over slutter billedsekvensen af med at sige ».. *der bliver ikke megen tid til æbleplukning i fremtiden*«. Derefter former indslaget sig som et interview med Pihl Dallerup. Indslaget er derudover krydret med en række billedsekvenser, der bruges illustrativt i forhold til det, der bliver talt om i interviewet.

Snarere end positivt ladede ord og billeder og snarere end en historie, der forklarer den store betydning en sådan litteraturhistorie vil have for det danske samfund, fokuserer dette indslag på personen Pihl Dallerup. Indslaget behandler det arbejde hun skal i gang med. Hun får ikke megen tid til at plukke æbler. Uden at være specielt positivt over for FoU formidler dette indslag altså et billede af forskeren, som en lidt spøjst, verdensfjern person. En person, der ofrer alt for forskningen. Netop dette billede finder Nelkin er typisk for mediernes dækning af FoU.

Et enkelt *kort indslag* (f12) annoncerer uddelingen af årets nobelpris i økonomi.

De resterende indslag (f3, f18, f19, f25, f42, f52) udgør igen en *mellemgruppe*. Gruppen af indslag dækker over et par indslag om nyudgivelser af bøger, et indslag om bibelen og et indslag, der beskæftiger sig med hvad danskerne især bekymrer sig om. Fælles for disse indslag er, at de ikke eksplicit benytter sig af positivt ladede ord og billeder. På samme måde kobles FoU i disse indslag ikke direkte til positive konsekvenser. Den intentionelle årsagshistorie, historien om kontrol eller den videnskabelige spothistorie, er således ikke til at få øje på i disse indslag.

Samlet kan man sige, at indslagene om samfundsvidenskab og humaniora ikke i særlig eksplicit grad pakker historierne ind i en 'fremskridtsramme'. Der er ikke i særlig høj grad fokus på FoU som en vigtig ressource for landet. På samme måde kan man kun sjældent identificere Stone's intentionelle årsagshistorie og Kjøller's videnskabelige spothistorie.

Dette medfører, at indslagene ikke synes at passe særlig godt med de opstillede nyhedskriterier. Kun et nyhedskriterium om komposition, synes at være vigtigt i en forklaring af den måde de danske TV-nyhedsudsendelser præsenterer FoU inden for samfundsvidenskab og humaniora. Indslagene bliver ofte vinklet på en måde, så de får en lidt kuriøs tone. De kan derved bruges til at afbalancere den samlede nyhedsudsendelse.

Opsamling

Analysen har indtil nu vist, at der er forskel på, hvordan de danske TV-nyheder dækker FoU. Således er der identificeret forskelle i dækningen, alt efter om der er tale om indslag omhandlende samfundsvidenskab og humaniora eller indslag omhandlende et af de fire andre forskningsområder. Det generelle billede er, at indslag inden for naturvidenskab, teknisk videnskab, sundhedsvidenskab samt jordbrugs- og veterinærvidenskab over en bred kam er mere positive og fremskridtoptimistiske, end indslag inden for de sidste to forskningsområder.

Analysen har endvidere vist, at der er forskel på dækningen internt i de to grupper af forskningsområder. Der er således identificeret en række forskellige indslagstyper inden for begge grupper af forskningsområder.

En mulig forklaring på de fundne forskelle kan søges i det faktum, at værdien af det der bringes i TV-nyhedsudsendelserne, hænger sammen med de billeder, der kan vises i de enkelte indslag. I den forbindelse kan nyhedskriteriet om

forrang for det visuelle nævnes. Det er af indlysende grunde svært at få gode billeder af videnskabelige teorier og resultater. Det er nemmere at få billeder af de handlinger, der fører frem til resultaterne. Dette kan føre til en favorisering af naturvidenskab, teknisk videnskab, sundhedsvidenskab og jordbrugs- og veterinærvidenskab. Disse forskningsområder kan i høj grad præsenteres via imponerende apparater og spændende forsøg. Dette sker på bekostning af samfundsvidenskab og humaniora, hvor det er svært at få gode billeder (Kjøller, 1992: 109).

Sundhedsvidenskaben som særligt område

TV-nyhedernes behandling af sundhedsvidenskab er på mange måder markant i forhold til behandlingen af de andre forskningsområder. Sundhedsvidenskab er således suverænt det forskningsområde, der er oftest dækket i undersøgelsesperioden. Et stadig vigtigere nyhedskriterium om nærhed er især fremherskende i dækningen af sundhedsvidenskabelig FoU. Sundhedsvidenskabelig FoU har ligeledes en særposition i danskernes bevidsthed om FoU (Siune & Vinther, 1998).

Da de sundhedsvidenskabelige indslag er en delmængde af de indslag der er beskrevet i de sidste afsnit vil de blive behandlet gennem den samme opdeling af indslagstyper. I forbindelse med de forskellige typer af indslag vil i hovedsagen deres relation til et kriterium om nærhed i formidlingen blive behandlet. Det er det kriterium, der især adskiller dækningen af sundhedsvidenskab fra dækningen af de andre forskningsområder.

I det følgende gives en grundig behandling af de meget positive indslag, da disse forventes at betyde mest for det samlede billede af TV-nyhedernes dækning af FoU. Derefter behandles de resterende typer af indslag.

De meget positive indslag

Fire indslag er meget positive og ukritiske (f1, f2, f37, f39). Disse indslag fokuserer på det fantastiske og det nye i den sundhedsvidenskabelige FoU. Et indslag i TV2-Nyhederne om nye tiltag inden for sundhedsforskningen (f37) er illustrativt:

Studievært: Meget tyder nu på at skleroseramte kan få et bedre liv med ny medicin. Medicin som måske kan få hårdt ramte patienter op af kørestolen. I den senere tid har forskningen udrettet små *mirakler*. Sygdomme som vi for kort tid siden døde af, kan vi nu, om ikke helbrede så i hvert tilfælde, leve længere og bedre med.

Der klippes herefter til et interview med en kvinde der har Parkinson syge. Derefter ser man en AIDS-ramt mand og endelig sluttet af med et live-interview med en skleroseramt mand. Alle forklarer de, hvordan de har fået det bedre med nye behandlingsformer. Ind imellem dette interviewes en læge, der i meget positive vendinger udtaler sig om de muligheder disse nye behandlingsformer giver. Indslaget afrundes med et studieinterview med forskningsdirektøren for NOVO-NORDISK. Han fremhæver de nye muligheder, som især genterapien giver. Studieværten afrunder indslaget med at sige: »Tak skal i have begge to for dette lille indblik i miraklernes verden«.

Indslaget er udelukkende positivt stemt over for de nye behandlingsformer, der er fremkommet via den sundhedsvidenskabelige FoU. De nye tiltag medfører positive konsekvenser for de tre patienter, der interviewes i indslaget. Interviewene med patienterne viser den direkte aktørfokus, der er i dette indslag. Dette er typisk i indslag om sundhedsvidenskabelig FoU.

Indslaget får også de store gloser frem. Studieværten siger, at *'i den senere tid har forskningen udrettet små mirakler'*. Senere bruger studieværten ord som *'hverdagens mirakler'*, og på et tidspunkt i det afsluttende interview spørges forskningsdirektøren for NOVO-NORDISK, om vi *'nærmest bliver udødelige'*. Der er ingen tvivl om, at ord som *mirakler* og *udødelighed* vækker positive konnotationer hos mange seere. På denne måde er studieværten via ordvalget med til at forstærke billedet af sundhedsvidenskabelig FoU som noget entydigt godt.

Typisk for alle fire indslag er det, at de i høj grad benytter sig af sproglige virkemidler til at understrege vigtigheden af de nye resultater. Ord som *mirakler*, *førende forskere*, *ellers opgivet af læger* og *miraklernes verden* er alle at finde i disse indslag. Typisk indeholder disse indslag også billeder af forskere i hvide kitler. Forskere der arbejder i et laboratorium. Disse billeder spiller på nogle stereotyper i den danske befolkning. Stereotyper om forskning og forskere. Alle fire indslag har som underliggende historie Stone's historie om kontrol. Denne historie kan ligeledes opfattes som en intentionel årsagshistorie. Klaus Kjøller's videnskabelige spohistorie genkendes ligeledes.

I forhold til nyhedskriterierne er det journalistiske kriterium om nærhed i høj grad imødekommet. Indslagene opfylder ligeledes, med den flittige brug af sproglige og visuelle (positivt ladede) virkemidler, en række af de andre nyhedskriterier.

Som nævnt tidligere er det forventningen, at især TV2-Nyhederne vil fokusere på sundhedsvidenskab, og at de i denne dækning i højere grad end TV-Avisen vil bruge positivt ladede historier og symboler. Tre ud af de her nævnte fire indslag er da også indslag i TV2-Nyhederne. Således synes denne forventning at være opfyldt.

De resterende indslag

Udover de mest positive indslag om sundhedsvidenskabelig FoU er der, som tidligere vist, en række andre indslagstyper.

Der er et par *korte indslag* (f5, f8, f10). De er mere neutrale i deres udtryk end det er tilfældet med de positive indslag. Et enkelt indslag, (f10) anvender dog ordene *'det der betegnes som en sensationel opdagelse'*. Denne sprogbrug er dog ikke overraskende i og med indslaget behandler tildelingen af nobelprisen i medicin. Der er i disse indslag ingen aktørfokus og ingen fokus på nærhedskriteriet.

Tre indslag er *'kuriøse' indslag* (f15, f33, f44). Der er i disse indslag også en høj grad af aktørfokus.

Fem indslag sætter i en eller anden forstand fokus på selve *forskningsprocessen* (f21, f23, f27, f30, f31). Fælles for dem er at de sammen med de helt korte nyheder, er de eneste indslag, der ikke har et aktørfokus. Tre af disse indslag er indslagene om privat sponsorering af den førnævnte medicinprofessor fra Århus (f21, f23, f27). Tilbage er der to indslag (f30, f31), der i forbindelse med John Glenn's nye rumflyvning tematiserer selve forskningsprocessen. Indslagene stiller spørgsmålstejn ved i hvor høj grad hans flyvning er et PR-nummer.

Endelig er der en forholdsvis stor mellemgruppe, heriblandt to lange indslag fra DR1s nyhedstime (f16, f26, f36, f40, f41, f46, f47). Fælles for disse indslag er, at de i begrænset omfang benytter sig af ekspressive virkemidler. Der bruges i disse indslag ikke ord som *sensationel opdagelse* eller *miraklernes verden*. På trods af den mindre positive formidling, er det dog stadig sådan, at ingen af indslagene er kritiske over for FoU. Ingen af indslagene ser således kritisk på den proces, der har skabt forskningsresultaterne. De fleste indslag har et aktørfokus, og 'overholder' på denne måde et kriterium om nærhed i formidlingen. Af disse syv indslag er kun et fra TV2, mens resten er fra DR1. Denne kendsgerning underbygger yderligere påstanden om, at TV2 i højere grad end DR1 fokuserer på det spektakulære i deres dækning af sundhedsvidenskabelig FoU.

Opsamling

Fælles for langt de fleste indslag om sundhedsvidenskabelig FoU er, at de er positive over for FoU. Tabel 11 viser, at 73 pct. af samtlige indslag om sundhedsvidenskabelig FoU er positive. 50 pct. af indslagene har fokus på aktører, i dette tilfælde patienter. Forventningen om, at sundhedsvidenskabelig FoU i højere grad end indslag inden for andre forskningsområder har fokus på nærhedskriteriet viser sig således at holde stik. Derudover er især de fire positive indslag i overensstemmelse med nyhedskriterierne og i overensstemmelse med de forventninger der tidligere er blevet luftet.

Konklusion på dækningen af de enkelte forskningsområder

I dette kapitel er det vist, at indslag inden for forskningsområderne naturvidenskab, teknisk videnskab, sundhedsvidenskab og jordbrugs- og veterinærvidenskab er mere positive i deres behandling af FoU, end det er tilfældet for indslag inden for forskningsområderne samfundsvidenskab og humaniora.

Analysen har ligeledes vist, at der er stor forskel på indslagene om FoU. Nogle indslag passer til forventningerne om TV-nyhedernes dækning af FoU. Det gælder især for de meget positive indslag. Det gælder også, at de indslag der tager kritisk fat i FoU til en vis grad har opfyldt de forventninger der er givet udtryk for. Disse indslag stemmer således overens med nyhedskriterierne. De resterende indslag passer mindre godt til forventningerne. Analysen viste, at en lang række af disse indslag er opbygget, så de har en lidt 'kuriøs' vinkel. I den forbindelse skal nyhedskriteriet om komposition endnu engang nævnes. Således synes disse indslag at være medtaget for at afbalancere den samlede nyhedsudsendelse.

Analysen af indslag om sundhedsvidenskabelig FoU viste, at disse mere end nogle andre indslag fokuserer på et kriterium om nærhed.

Kapitel 8: FoU-nyhedernes overordnede ramme

I dette kapitel skal det mere overordnet undersøges hvad det er for en ramme eller 'frame' nyhederne anvender til dækningen af FoU. Som tidligere vist kan nyhedsrammen identificeres ud fra de fortællinger og den sprog- og billedbrug der er i nyhederne. I det følgende kapitel vil der derfor blive samlet op på analysens hidtidige resultater med særligt henblik på identificeringen af den ramme, de fortællinger og den sprog- og billedbrug der er fundet i de danske TV-nyheders dækning af FoU.

Nyhedernes fortællinger

Den hidtidige analyse har vist, at TV-nyhederne oftest fremstiller indslag om FoU som intentionelle årsagshistorier. Ved at gøre dette tilfredsstiller nyhederne i højere grad end ellers nyhedskriterierne.

De positive indslag inden for forskningsområderne naturvidenskab, teknisk videnskab, sundhedsvidenskab og jordbrugs- og veterinærvidenskab er prototypen på de indslag, der formidles gennem en intentionel årsagshistorie. Indslagene fortæller en historie, hvor forskernes hårde arbejde bevirker (udelukkende) positive konsekvenser. Kjølles videnskabelige spothistorie kan også genfindes i disse indslag.

Analysen har ligeledes vist, at de få indslag, der er negative over for FoU også formidles gennem Stone's intentionelle årsagshistorie. Indslagene er opbygget på en måde, så det fremstår som om, at en persons bevidste handlinger har medført intenderede (men her dårlige) konsekvenser. De tre tidligere omtalte indslag (f21, f23, f27) om medicinprofessoren fra Århus er de eneste eksempler her. Det første indslag i sagen starter således:

Studievært: Og til en historie fra den ofte noget lukkede lægeverden. Medicinalindustrien betaler stadig flere danske professorer. I USA er der fuld åbenhed om den slags sponsoraftaler for at der ikke skal kunne rejses mistanke om mulig afhængighed. I Danmark derimod er der anderledes frit spillerum for at lave aftaler i det skjulte, og som vi nu skal se, er det ikke alle professorer, der ønsker deres sponsoraftaler frem i lyset.

De tre indslag fokuserer alle på den århusianske professor. Sekvenser, hvor det med nærmest skjult kamera er optaget, hvordan professoren forsøger at slippe for journalistens nærgående spørgsmål, er vigtige elementer i indslagene. Efterhånden som sagen i løbet af de tre indslag udvikler sig inddrages andre eksperter. I det sidste indslag udtaler forskningsministeren sig om privat sponsorering af forskere.

TV-Avisen kunne på et tidligere tidspunkt have givet et mere nuanceret billede af de problemer, der kan opstå ved privat sponsorering af danske forskere. I stedet tages sagen først op, når der er en konkret sag og en konkret person, der kan hænges ud.

Et andet eksempel kan illustrere hvordan TV-nyhederne i dækningen af den samme sag anvender de to varianter af Stone's intentionelle årsagshistorie (med henholdsvis positive og negative konsekvenser). Dette eksempel accentuerer yderligere en undren over, at TV-nyhederne ikke i højere grad benytter sig af en utilsigtet årsagshistorie, der virker så oplagt, når indslag om FoU skal dækkes.

I empirien til denne rapport er et indslag, der omhandler et videnskabeligt forsøg med brug af genterapi i behandlingen af patienter med leverkræft (f1). Her ses, hvordan indslaget i førte omgang præsenteres:

Studievært: En ny behandlingsform kan måske redde kræftpatienter, der ellers var opgivet af lægerne. Videnskabetisk råd har besluttet at acceptere genmanipulation i behandlingen.

Indslaget forsætter med et interview, hvor en patient, der har kræft i leveren, grundlæggende siger, at den nye behandlingsform er hans eneste chance for at overleve. Der følges op med et interview, hvor en overlæge på Århus Kommunehospital udtrykker meget høje forventninger til den nye behandlingsform. En forklarende grafik viser kort, hvad behandlingen går ud på, og indslaget afsluttes med endnu et interview med patienten og overlægen. Til sidst siger studieværten: *»Overlægen forudser, at mange flere kræftformer i fremtiden vil kunne behandles efter denne metode«.*

Der er tale om en udelukkende positiv dækning af den nye behandlingsform. Den fremstilles som et medicinsk gennembrud, og der fortælles med en vis patos, hvordan den interviewede patient, som vi ser i kød og blod, muligvis kan redde livet på grund af den nye behandlingsform. Indslaget fortælles på en måde, hvor en ny behandling, udelukkende har gode intenderede konsekvenser. Godt nok nævnes Videnskabetisk Råd kort i studieværtens oplæg, men de problematikker en behandling af sagen i dette organ må have givet anledning til behandles derefter ikke yderligere.

Så langt så godt. Dette passer meget præcist med den karakteristik, der tidligere i denne rapport er givet af TV-nyhedernes dækning af sundhedsvidenskabelig FoU.

I efteråret 1999 kommer den samme sag igen på mediernes dagsorden. Denne gang blot fra en helt anden vinkel. Det viser sig, at der er opstået visse problemer med det genmateriale, der bruges i det omtalte kræftforsøg. Der er risiko for, at patienter der udsættes for forsøget, pådrager sig andre alvorlige sygdomme. På den baggrund besluttet det, at forsøget skal stoppes. Lederen af kræftforsøget hænges nu ud i medierne. Det samme gør den engelske professor, der har leveret genmaterialet. De beskyldes for bevidst at have ført de besluttende myndigheder bag lyset. Den engelske professor beskyldes ydermere for at have krævet store pengebeløb af de danske patienter, der i forbindelse med forsøget, er blevet behandlet i England.

TV-nyhedernes dækning af sagen er altså på ét år flyttet fra en historie, hvor bevidste handlinger medfører intenderede (positive) konsekvenser, til en historie, hvor en aktør mere eller mindre bevidst (på bekostning af uskyldige menneskers liv) forsøger at berige sig selv. Begge historier er intentionelle årsagshistorier. Den første historie har positive konsekvenser, mens den anden har negative konsekvenser. Det havde været mere relevant i første omgang, at behandle det nye forsøg gennem en utilsigtet årsagshistorie. Med denne vinkel kunne TV-nyhederne have formidlet de mulige risici ved forsøget og ved den nye behandlingsform, hvilket alle parter, inklusive offentligheden, havde været bedre tjent med. TV-nyhederne kunne således have bidraget med vigtig information, der kunne være indgået i diskussioner af fordele og ulemper ved det nye forsøg og ved brug af genterapi i det hele taget.

Igen skal resultaterne sammenlignes med indslag om bolig. En del af de disse indslag, er også præsenteret inden for Stone's intentionelle årsagshistorie. Den dominerende sag er problemer med de byggesagkyndiges tilstandsrapporter i forbindelse med huskøb (b1, b2, b4, b5, b6, b12, b13). Der fokuseres på de byggesagkyndige som personer. Sagerne illustreres ofte med konkrete eksempler og flere byggesagkyndige interviewes. Indslagene har hele tiden et samtidigt fokus på den anden side. Køberen, der føler sig snydt. Den bagvedliggende historie lyder her: Bevidste handlinger (sjusk med tilstandsrapporter) fører til delvis intenderede (negative) konsekvenser (boligejere, der overtager fejlbehæftede huse). Historierne bevæger sig på grænsen mellem den intentionelle og den utilsigtede årsagshistorie. Det fremstilles ikke entydigt, at det er bevidste handlinger fra de byggesagkyndiges side, der medfører problemerne. Dog antydes det kraftigt, at det er deres trang til højere indtjening, som er problemet.

Historierne om tilstandsrapporter minder i høj grad om den historietype der tidligere er kaldt ålekvælningshistorien. Journalisten forsøger i disse indslag med al vold og magt, at få de byggesagkyndige til at indrømme, at de har begået fejl. Samtidig krydsklippes konstant til folk, der er kommet i klemme ved køb af et hus.

De resterende bolig-indslag formidles ikke entydigt gennem intentionelle årsagshistorier. De indslag, der omhandler byggesjusk kommer dog tæt på (b10, b11). I de indslag der ser på, hvordan nedskæring af boligstøtten vil påvirke pensionisterne (b3, b7, b8, b9) fremstilles det snarere som om problemerne skyldes uintenderede konsekvenser af bevidste handlinger. Endelig er der fire indslag om utætte kloaker (b14, b15, b16, b17). Disse indslag bliver også fortalt gennem en utilsigtet årsagshistorie.

Opsamlende kan det konkluderes, at en stor del af de FoU-indslag, der findes i de danske TV-nyhedsudsendelser, skæres over en skabelon, som Stone kalder en intentionel årsagshistorie. Som regel er konsekvenserne af FoU beskrevet positivt. I disse tilfælde kan Kjølles videnskabelige spothistorie genkendes. I sjældne tilfælde fremstilles konsekvenser af FoU dog også som negative. Dette afsnit har vist, at TV-nyhederne, frem for en mellemting, foretrækker en af disse to ekstremer.

Man kunne ønske, at flere indslag om FoU behandlede de mulige utilsigtede konsekvenser af bevidste handlinger. En ordentlig debat om risici og forhold i forbindelse med FoU burde finde plads i TV-nyhederne. Som det vil fremgå i kapitel 9, er en sådan balanceret dækning vigtig i skabelsen af en demokratisk debat om FoU.

Nyhedernes sprog- og billedbrug

Som vist er det især i de meget positive indslag inden for naturvidenskab, teknisk videnskab, sundhedsvidenskab og jordbrugs- og veterinærvidenskab, at der anvendes positivt ladede ord og billeder. Ord som *mirakler*, *sensationelt* og *gennembrud* vil for de fleste danskere give positive konnotationer. En indledning til et indslag som eksempelvis lyder: »*Gennembrud i behandlingen af kronisk syge. Celler fra befrugtede menneskelige æg kan reparere syge organer. Det kan hjælpe tusindvis af mennesker med hjertesygdomme, sukkersyge og Parkinson*« (f39), levner ikke megen plads til kritik og afsøgning af alternative veje.

De positivt ladede indslag er også i højere grad end de resterende indslag, fyldt med billeder af forskere der ses arbejdende i laboratoriet. Larsen (1974:286) beskriver, hvordan sådanne billeder konnoterer troværdighed. Det at forskeren interviewes i sådanne omgivelser tildeler verbalteksten en konnotativ medbetydning af 'fakticitet'. Der konnoteres troværdighed, 'han ved, hvad han taler om' osv.

For de resterende indslag gælder det dog, at såvel sprog- som billedbrug i ringe grad er vurderende. Der er således kun i få tilfælde fundet eksempler på anvendelse af eksplicit meningsbærende metaforer.

Sammenligner man disse resultater med den beskrivelse Nelkin i kapitel 4 giver af mediernes dækning af FoU ses visse forskelle. Der synes i en dansk kontekst at være en noget mere afdæmpet sprog- og billedbrug i forbindelse med nyheder om FoU, end det er tilfældet i en amerikansk sammenhæng.

Hvad angår sprog- og billedbrug i bolig-indslagene adskiller især sprogbrugen sig fra den der er i FoU-indslagene. I indslag om FoU bruges der således oftere positivt ladede ord.

Nyhedernes ramme

Analysen i denne rapport har indtil videre vist, at indslagene inden for især fire forskningsområder, som hovedregel er positive over for FoU. Det er endvidere fremhævet, at hovedparten af de FoU-indslag der bringes, omhandler dansk eller alternativt amerikansk FoU. Med Galtung og Ruge i hånden kan man således tale om en elitecentrering i indslagene om FoU. Elitecentreringen ses også af, at det især er professorer og andre højtplacerede forskere, der udtaler sig i TV-nyhedernes indslag om FoU.

Mange indslag opbygges endvidere så de formidles gennem det Stone kalder en intentionel årsagshistorie. Forskerens bevidste handlinger bevirker i denne historietype positive intenderede konsekvenser. Forestillingen om FoU som noget godt, er da også ifølge Nelkin og Stone solidt rodfæstet i den vestlige kultur. Ved formidlingen af FoU benyttes derfor i høj grad historier om kontrol og fremskridt.

Endelig har analysen vist, at der i en del af indslagene anvendes et meget positivt ladet sprog- og billedbrug.

Alt dette medfører, at dækningen af FoU i høj grad må siges at være omgivet af en positiv, ikke kritisk, fremtids- og fremskridtsorienteret ramme.

En af de ting, der kunne være med til at give et mere nuanceret billede af FoU, er en bedre forståelse af selve forskningsprocessen. Ved kun at hæfte sig ved forskningsresultaterne er TV-nyhederne med til at fremme en opfattelse af FoU som noget udelukkende godt og uproblematisk. Forskningsprocessen er ofte lang og besværlig. Den kan være fyldt med fejl, risici og moralske dilemmaer, men det er generelt for de fleste indslag om FoU, at selve forskningsprocessen ikke dækkes overhovedet. I ingen af indslagene nævnes det, om der er tale om grundforskning, anvendt forskning eller udviklingsarbejde. Præmisserne for de opnåede resultater nævnes som hovedregel heller ikke. Der tænkes her fx på antallet af deltagere i eventuelle forsøg, de anvendte metoder eller vilkårene for undersøgelseernes gennemførelse. På samme måde nævnes det stort set aldrig, hvor lang tid forskningsprocessen har varet eller hvad den har kostet.

Forklaringen på dette kan igen findes i et af nyhedskriterierne. Kriteriet om frekvens siger netop, at en længerevarende begivenhed ofte præsenteres når den 'topper'. På samme måde viser Stone's årsagshistorier, at strukturelle og institutionelle forklaringer ofte nedtones til fordel for personhistorier. Det gælder inden for politik, men det gælder også for TV-nyhedernes dækning af FoU.

Sammenligner man FoU-dækningen med dækningen af bolig-stoffet, viser der sig klare forskelle. De 17 indslag om bolig er bygget op på en helt anderledes måde end indslagene om FoU. Fokus er ofte på den lille mands kamp mod systemet. Huskøberens kamp mod de byggesagkyndige og pensionisternes kamp mod regeringens nedsættelse af boligstøtten er eksempler hentet fra bolig-indslagene. TV-nyhederne sætter i disse indslag spørgsmålstejn ved eksperternes udsagn, og det negative i historierne accentueres i høj grad. På trods af den store forskel til dækningen af FoU har TV-nyhedernes dækning af bolig-stoffet også rod i den danske kultur. Den lille mands kamp mod systemet er således også en velkendt (dansk) kulturel historie.

Sammenfattende kan det konkluderes, at dækningen af FoU såvel som af bolig har klangbund i kulturen. De rammer der bliver lagt om de to typer indslag er således i overensstemmelse med hvad der kunne forventes. Som det fremgår fører det dog til to helt forskellige indslagstyper. Vi ville som seere nok blive overrasket over et nyhedsindslag om en byggesagkyndig, der blev præsenteret som en mirakelmager. En mirakelmager, der udførte et fantastisk vigtigt arbejde for det danske samfund.

Kapitel 9: Konsekvenser af FoU - dækningen

Hidtil er de danske TV-nyheders dækning af FoU blevet undersøgt. Det er intentionen i dette kapitel, at kæde resultaterne fra denne analyse sammen med nogle teoretisk begrundede spekulationer over konsekvenserne af denne dækning. Der sættes fokus på to områder. Først og fremmest skal de mulige konsekvenser for befolkningens opfattelse af FoU diskuteres. Dette fører i anden omgang videre til en diskussion af konsekvenserne for befolkningens mulighed for at deltage i en demokratisk debat om FoU.

Det er som en afgørende forudsætning for den kommende diskussion vigtigt at nævne, at de danske nyhedsudsendelser ikke i særlig høj grad er påvirket af konkurrencen fra de udenlandske TV-stationer. Danskerne ser stadig nyhedsudsendelser, og de ser primært nyhederne på DR1 og TV2 (Hjarvard, 1999: 77 - tabel 5.2). De danske TV-nyhedsudsendelser nyder derudover stor tillid blandt danskerne (Hjarvard, 1999: 243). Dette støtter forventningen om, at de danske FoU-nyheders form og indhold har betydning for mange danskeres opfattelse af FoU.

TV-nyhederne og den danske befolknings opfattelse af FoU

Det er svært at tegne en direkte kausal pil fra TV-nyhedernes dækning af FoU til folks opfattelse af FoU.²⁷ Flere undersøgelser har dog sandsynliggjort, at TV's dækning har indflydelse på folks opfattelse af FoU (Cronholm & Sandell, 1981; Mazur, 1981; Pfund & Hofstadter, 1981; Gerbner, 1981; Folette, 1982). Den måde medierne 'framer' en konkret begivenhed på, har betydning for folks opfattelse af begivenheden (Iyengar, 1987:815; Gosborn & Gandy, 1995: 134; Nelson, Clawson & Oxley, 1997). TV-nyhedernes brug af rammer, historier, metaforer osv. er med til at bestemme folks reception af en begivenhed.²⁸

Nyere receptionsforskning har fokuseret på, at mediebudskaber modtages uens af forskellige befolkningsgrupper. Hvad det er for faktorer eller kontekster, der gør at folk opfatter mediebudskaber forskelligt, findes der mange bud på. I det nedenstående diskuteres en række analyser, der i en dansk sammenhæng har undersøgt, hvad der er afgørende for receptionen af TV-nyhederne.

27 Man kan argumentere for, at TV-nyhederne i forventning om danskernes opfattelse af FoU 'framer' indslag, så de passer til danskernes forventninger. Derved opfyldes umiddelbart nyhedskriteriet om kulturel nærhed. Der er til en vis grad tale om en vekselvirkning mellem TV-nyhederne og den danske befolkning. I dette afsnit diskuteres kun TV-nyhedernes påvirkning af den danske befolkning og altså ikke den omvendte relation.

28 Iyengar (1987); Gamson & Modigliani (1989: 9) og Bird & Dardenne (1988: 80) fremhæver alle, at der er større sandsynlighed for at man som seer er modtagelig for denne framing-effekt, hvis formidlingen omhandler et område, hvor man ikke har den store personlige erfaring. Et kriterium, der for de flestes vedkommende må siges at være opfyldt med hensyn til FoU. Kun 13 pct. af den danske befolkning rapporterer således, at de har personlig erfaring med FoU (Siune & Vinther, 1998: 13).

Klaus Bruhn Jensen (1995:23) finder, at den afgørende skillelinie inden for receptionen af TV-nyheder skal findes i folks uddannelse. Folk med en lang uddannelse er i højere grad end andre i stand til at nuancere deres forståelse af nyhederne. På samme måde er de bedre end andre i stand til at forholde sig til nyhedernes bagvedliggende 'virkelighed'. De har tendens til at tænke i strukturer, mens andre tænker mere i sammensværgelser. Klaus Bruhn Jensen har i en tidligere undersøgelse af seernes reception af TV-Avisen (Bruhn Jensen, 1987: 109) fundet tilsvarende resultater.

Folk med en kort uddannelse afkoder, i højere grad end andre, nyheder ved hjælp af såkaldte supertemaer. Supertemaerne kan forstås som det, der i kapitel 3 er kaldt nyhedernes 'frame'. I stedet for at se et nyhedsindslag som en konkret afgrænset nyhed, læser de, eksempelvis i nyhedsindslag om FoU, snarere idéen om fremskridt eller myten om den fjerne forsker. Derved bliver det også klart, at folk med en kort uddannelse er mere modtagelige for nyhedernes overordnede rammer, end det er tilfældet for folk med en lang uddannelse.

Pittelkow (1985) finder tilsvarende, at uddannelse er en afgørende skillelinie for den måde seerne forholder sig til TV-nyheder på. Folk med kort uddannelse forholder sig mere konkret til, hvad de ser, end det er tilfældet for folk med en lang uddannelse. Folk med en lang uddannelse er som de eneste for alvor i stand til at forholde sig til rammerne for et konkret indslag (Pittelkow, 1985: 87). For Pittelkow fører dette til, at der rejses et demokratisk spørgsmål om, hvorvidt TV-nyhedernes formidling af stoffet hæmmer nogle menneskers muligheder for at deltage på ordentlig vis i den demokratiske debat.

Alt i alt må det således konkluderes, at der i en dansk kontekst er forskel på, hvordan folk oplever TV-nyhederne. Meget tyder på at uddannelsen er den centrale variabel i forståelsen af disse forskelle. I den følgende diskussion vil uddannelsens betydning for danskernes reception af FoU-nyheder blive behandlet.

Uddannelsens betydning for receptionen af FoU-nyheder

Analysen i kapitel 6, 7 og 8 har vist, at FoU-indslag af TV-nyhederne præsenteres meget positivt. Forventningen er at dette i befolkningen skaber et billede af FoU som noget unikt, noget uproblematisk godt og noget der sikrer fremskridtet.

Især folk med lav uddannelse forventes at være modtagelige for dette billede af FoU. Lav uddannelse er som vist med til at gøre folk mere modtagelige

over for de overordnede rammer TV-nyhederne pakker indslag om FoU ind i. I stedet for afbalanceret information om en ny behandlingsform inden for sundhedsvidenskaben, får de lavt uddannede til dels blot endnu en bekræftelse på billedet af FoU som en vigtig uundværlig ressource for vores vestlige kultur. Samtidig fremstår FoU som noget fjernt, og som noget, der ikke af den 'almindelige' mand eller kvinde kan stilles spørgsmålstegn ved. Man må her forvente, at folk med en lang uddannelse har lettere ved at se gennem de rammer og de historier FoU-nyhederne bliver fortalt gennem.

Kallerud (1997: 162) viser i forlængelse heraf, at det især er de højt uddannede, der forholder sig kritisk til FoU. Ud fra samme argument som oven for kan man forestille sig, at disse mennesker bedre er i stand til at destillere de kritiske potentialer ud af TV-nyhedernes dækning af FoU. Det kan i den forbindelse nævnes, at folk med høj uddannelse i mindre grad end andre finder, at forskningen fører til sikker viden frem for ny usikkerhed (Siune & Vinther, 1998: 27). Dette indikerer igen, at folk med høj uddannelse ikke i så høj grad som de lavt uddannede læser nyhederne som en overordnet historie om fremskridt og velstand.

Et af de forskningsområder, som især bliver fremstillet positivt i de danske TV-nyheder er som vist sundhedsvidenskabelig FoU. I en dansk sammenhæng er det ligeledes sådan, at sundhedsvidenskabelig FoU er det forskningsområde, de fleste danskere interesserer sig for og anser for at være den vigtigste FoU (Siune & Vinther, 1998: 9). I det hele taget associerer de fleste danskere til sundhedsvidenskabelige forskningsopgaver, når de bliver bedt om at svare på, hvad der ifølge dem er forskningens vigtigste opgaver (Siune & Vinther, 1998: 41). Andre undersøgelser har ligeledes fremhævet, at sundhedsvidenskabelig FoU er central i folks bevidsthed. (Nelkin 1987: 77; Cronholm & Sandell 1981:88).

Noget kan således tyde på, at danskerne er påvirket af mængden af indslag om sundhedsvidenskabelig FoU. Ligeledes tegner der sig et billede af, at danskerne er påvirket af den måde de danske TV-nyheder 'framer' disse indslag på.

Undersøger man, hvordan denne opfattelse af sundhedsvidenskabelig FoU forholder sig til befolkningens uddannelse, fremkommer et entydigt billede. For alle andre forskningsområder end sundhedsvidenskab gælder det, at interessen for området stiger efterhånden som danskernes uddannelse stiger. For sundhedsvidenskab er det lige omvendt (Siune & Vinther, 1998: 12). Interessen for sundhedsvidenskab er således størst blandt de lavest uddannede.

På samme måde gælder det, at uddannelsen er en vigtig forklaringsfaktor, når man undersøger, hvad danskerne mener er forskningens vigtigste opgave. Samlet set mener 42 pct. af danskerne, at forskningens vigtigste opgave er at skabe større viden om menneskers sundhed. Denne holdning findes især blandt de lavest uddannede, mens de højt uddannede i højere grad finder, at forskningens vigtigste opgave er at skabe et bedre samfund for danskerne som helhed (Siune & Vinther, 1998: 44).

Resultaterne tyder på, at det især er de lavest uddannede, der er modtagelige for det billede af sundhedsvidenskaben, der bliver præsenteret i de danske TV-nyheder. Det er således især de lavest uddannede der mener, at sundhedsvidenskabelig FoU er den vigtigste FoU-aktivitet for det danske samfund.

Vender man sig til spørgsmålet om viden, viser det sig ikke overraskende, at højere uddannelse giver større viden om FoU (Siune & Vinther, 1998: 22). Durant m.fl. (1996:13) viser, at det er unge mænd og veluddannede af begge køn, der ved mest om FoU. Dette hænger blandt andet sammen med, at de veluddannede interesserer sig mest for FoU²⁹ og i højere grad end de lavt uddannede har personlige erfaringer med FoU. En del af denne større viden kan dog også tænkes at have ophav i den kendsgerning, at de højt uddannede har en større evne til at se gennem TV-nyhedernes 'rammer' og tilegne sig den information, der rent faktisk bliver formidlet.

Når alt dette er sagt, skal det nævnes, at Klaus Bruhn Jensen (1995: 24) finder, at nyhederne nok er effektive til at fortælle folk, hvad de skal mene noget om. Han mener dog ikke de er effektive til at fortælle folk, hvad de skal mene.

De punktnedslag der oven for er foretaget sandsynliggør dog, at de danske TV-nyheders dækning af FoU har en vis indflydelse på den danske befolkningens opfattelse af og viden om FoU. Som beskrevet er det ikke et entydigt billede der modtages. Især folks uddannelsesniveau synes at have betydning for, hvordan man oplever og forstår TV-nyhedernes indslag om FoU.

TV-nyhederne og den demokratiske debat om FoU

Som nævnt i indledningen til denne rapport er der andet og mere på spil end blot en analyse af, hvordan de danske TV-nyheder præsenterer nyheder om FoU. Som vist oven for kan TV-nyhedernes fremstilling af FoU have indflydelse på befolkningens opfattelse af FoU. Tager man dette argument et skridt

²⁹ Den danske befolkning er generelt meget interesseret i FoU. Således svarer 57 pct. af den danske befolkning direkte adspurgt, at de er enten meget eller noget interesseret i FoU (Siune & Vinther, 1998: 8). Interessen er afhængig af uddannelse. Høj uddannelse medfører således en stor interesse for FoU.

videre, er det nærliggende at denne opfattelse også har betydning for debatten om FoU. Klaus Bruhn Jensen (1995: 19) beskriver i forlængelse heraf, hvordan mange danskere opfatter TV-nyhederne som et bindeled mellem politik og hverdag. Danskerne oplever nyhedsudsendelserne som et led, de må indtænke, for at tage vare på deres rolle som samfundsborgere.

Man kan overordnet sige, at skal vi have en ordentlig demokratisk debat om noget så indviklet og vigtigt som FoU, er det afgørende, at medierne bringer seriøs information. June Goodfield udtrykker på denne måde, hvorfor det er vigtigt med en demokratisk debat om FoU:

»Thus the reasons for communicating science to the public span a whole spectrum, from the values of education and culture to those of politics and government. In addition...essential in a democratic society for them to be involved. The present scale of scientific discoveries - especially in the area of biomedical research, or of energy development - makes oversight by the public essential and examination of the long-term social consequences vital« (Goodfield, 1981).

Det er tidligere vist, at kun meget få indslag decideret inddrager forskningspolitiske problemstillinger. Derudover er der kun indslagene om den sponsorerede medicinprofessor i Århus (f21, f23, f27) og indslaget om danskernes tro (f32), der selvstændigt og på en kritisk måde inddrager spørgsmål om forudsætninger for forskningsresultater. Dette forventes i høj grad at være med til at give et fortegnet billede af den videnskabelige virkelighed. Gennem en sådan ensidig og ukritisk dækning af FoU risikerer man, at især de lavtuddannede ikke får de redskaber, de behøver for at tage kritisk stilling til teknologiens muligheder, såvel som dens begrænsninger.

Der er ingen tvivl om, at nyhedernes præsentation af FoU-stoffet afspejler nogle generelle træk i samfundet. Den stigende modtagerstyring i nyhederne samt den øgede fokus på nærhedskriteriet indikerer en ændring af synet på befolkningens rolle i samfundet. Det afspejler en bevægelse væk fra en opfattelse, hvor befolkningen ses som borgere. Mange af de nye tendenser er således udtryk for, at borgerne i stadig stigende grad opfattes som forbrugere. I stedet for aktivt at deltage i formuleringen og vurderingen af teknologiens og forskningens konsekvenser, bliver folk reduceret til konsekvensesperter. De kan så få lov at lufte deres mening om beslutninger, der allerede er taget hen over hovedet på dem (Lund, 1999: 144).

Eksperterne og demokratiet

Et vigtigt aspekt i ovenstående diskussion er spørgsmålet om eksperternes rolle i debatten. I den føromtalte undersøgelse af danskernes holdning til og viden om forskning er der stillet flere spørgsmål, der indirekte knytter an til diskussionen om den demokratiske debat om FoU. Denne undersøgelse viser således, at det er en ganske udbredt opfattelse blandt danskerne, at forskerne i høj grad selv skal bestemme, hvad de vil forske i. Undersøgelsen viser endvidere, at danskerne nærer stor tillid til forskerne. Denne tillid er på linie med den tillid der vises domstolene (Siune & Vinther, 1998: 29).

Den store tillid til de danske forskere kan forventes til dels at være blevet skabt gennem TVs behandling af FoU. Som vist i kapitel 6 er det ofte højt meriterede forskere, der optræder i TV-nyhederne. Ligeledes imødegås disse eksperter så godt som aldrig af kritiske journalister. Der er således ikke grund for mistillid til de danske forskere.³⁰

For den almindelige borger kan denne tillid have betydning for lysten til at deltage i debatten om forskningens rolle i samfundet. Eksperternes autoritet er simpelthen for stor. Nelkin (1979: 15) beskriver i forlængelse heraf, hvordan videnskabelig ekspertise støtter sig til formodningen om videnskabelig rationalitet. Eksperternes meninger og fortolkninger tillægges derfor stor vægt. Den danske politolog Anker Brink Lund (1999: 141) berører den samme problemstilling, når han beskriver, hvordan det moderne mediebillede medfører, at eksperter/forskere gennem deres optræden i medier får adgang til en prestige og en tillid, der i næste ombæring giver indflydelse på den politiske beslutningsproces. Denne direkte vej til beslutningerne er problematisk fra et demokratisk perspektiv.

Beslutninger kan ikke tages udelukkende af eksperter. En demokratisk beslutning må også inddrage den brede befolkning. Disse træffer beslutningerne i en helt anden, men ikke dårligere kontekst end eksperterne. Konsekvensen af dette er ifølge den danske filosof K.E. Løgstrup, at man må opretholde en skelnen mellem teknisk ekspertise og politisk beslutningskompetence. Blot fordi en person er overlegen i viden og færdighed, skal man ikke uden videre lade ham råde. Løgstrup skriver: »Med jo større sagkundskab en dumhed begås, desto værre bliver følgerne« (Løgstrup, 1997: 78). Teknologiens bivirkninger har almindelige mennesker lige så megen forstand på, som eksperterne. På nogle punkter har almindelige mennesker måske ligefrem mere forstand herpå, idet de ikke er så opslugte af målet for den tekniske proces og det tekniske projekt (Løgstrup, 1997: 82).

³⁰ Tilliden til de danske politikere er markant lavere end tilliden til forskerne. Politikerne er udsat for heftig kritik i medierne. Sammenhængen synes her mere end tilfældig.

Ved at have en alt for stor tillid til, at forskerne også er i stand til at tage bedre politisk stilling, risikerer man at miste blikket for forskningens uintenderede konsekvenser. Sociologen Anthony Giddens (1990: 44f) nævner netop, at det er de uintenderede konsekvenser af bevidste handlinger, der er vigtige for samfundsudviklingen. Det samme er Løgstrup (1997: 71) inde på, når han taler om »*bivirkningernes verdensforvandelende magt*«. Borgerne må således acceptere eksperternes vurdering, mens eksperterne også må acceptere at borgerne træffer beslutninger inden for en bredere kulturel ramme (Friedman, 1991: 41).

Opsamling og konkrete tiltag

Samlet kan man sige, at skal videnskabelig information gøre befolkningen i stand til at deltage i debatten om FoU er det vigtigt med en nuanceret dækning i medierne. Denne rapports resultater peger på, at en alt for forsimplet og positiv dækning af FoU-stoffet kan gøre det svært, for især de lavt uddannede, at deltage i debatten og dermed i sidste ende i formuleringen af forskningspolitikken.

I de senere år er der dog på såvel nationalt som internationalt plan taget en række initiativer for at afhjælpe de demokratiske problemer i forbindelse med debatten om FoU.

Danmark har været foregangsland i forbindelse med de såkaldte konsensuskonferencer. Idéen med konferencerne er, at en gruppe lægfolk, sammen med eksperter, diskuterer og danner sig en mening om et videnskabeligt spørgsmål (Søgnen, 1997). Formålet med konferencerne er trefoldig. For det første skal de give råd til politikere, myndigheder og forretningslivet om det debatterede emne. For det andet skal der skabes et forum for debat mellem eksperter og ikke-eksperter. Endelig skal der for det tredje gives bidrag til en alsidig og informeret offentlig debat om emnet (Søgnen, 1997: 144).

OECD er ligeledes på det seneste blevet meget opmærksom på, at det er vigtigt at få befolkningen med i beslutningerne om FoU. Således hedder det i OECDs opsummerende bemærkninger til en konference om 'Public Understanding of Science and Technology':

»Siden resultaterne af videnskabelig forskning gennemsyrrer alle sider af det moderne samfund har det almene publikum en ret og en pligt til at blive involveret i beslutninger om spørgsmål som: - niveauet og retningen af den offentlige støtte til forskning - etiske implikationer af forskning - udnyttelsen af forskningsresultater og innovationstiltag - uddannelsesprogrammer i naturvidenskab, matematik og teknologi« (Kallerud, 1997: 164).

På samme konference gav den daværende danske forskningsminister Frank Jensen udtryk for, at videnskabs- og teknologipolitik ikke bare skal have som mål at forbedre folks opmærksomhed på og forståelse af videnskab og teknologi. Politikken bør i høj grad også fokusere på almen deltagelse og indflydelse på prioriteringerne inden for forskningen (Kallerud, 1997: 165).

Kapitel 10: Konklusion

I denne rapport er de danske landsdækkende TV-nyheders dækning af FoU undersøgt og der er givet en vurdering af, hvad denne dækning kan betyde for danskernes opfattelse af FoU. Ligeledes er der givet en vurdering af hvad dækningen kan betyde for den demokratiske debat om FoU. Undersøgelsen er foretaget med udgangspunkt i teorier om nyhedskriterier. Disse teorier er blevet suppleret og nuanceret med framing-teori.

Udgangspunktet for undersøgelsen er en opfattelse af, at FoU er en vigtig drivkraft i samfundsudviklingen. En drivkraft, der på mange måder ikke i TV bliver behandlet på en måde, der er befordrende for en demokratisk debat. Nu udgør TV-nyhederne ikke hele det danske mediebillede. Som påvist i tidligere analyser af avisernes omtale af FoU, er der en del der tyder på, at de danske aviser behandler FoU på en mere nuanceret måde end TV. Der er også i TV andet end nyheder. Derudover er der radio, tidsskrifter osv. Det ændrer dog ikke ved det faktum, påvist i undersøgelsen Folk og Forskning (Siune & Vinther, 1998b), at TV-nyhederne er en vigtig indgang til mange danskeres opfattelse af FoU.

Det er således helt afgørende, at de danske TV-nyheder behandler FoU på en afbalanceret måde. Al formidling, især formidling gennem et medie som TV, indebærer en forsimpning og et valg af perspektiv. Skal debatten om FoU imidlertid have rimelige vilkår, er det vigtigt at være opmærksom på, hvilket perspektiv de danske TV-nyheder lægger på virkeligheden i forbindelse med FoU.

Undersøgelsens helt overordnede konklusion er, at de danske TV-nyhedsudsendelser behandler FoU-stoffet på en positiv måde. Det sker via den måde de opbygger indslagene på og det sker via de overordnede historier, der bliver benyttet i nyheder om FoU. Endvidere sker det via sprog- og billedbrug i indslagene.

Undersøgelsen har dog også slået fast, at der er stor variation mellem de forskellige indslag. En del er meget positive, mens andre er mere neutrale i deres formidling. Kun i ganske få tilfælde har behandlingen været direkte negativ. Således er kritik af FoU og behandling af risici i forbindelse med FoU stort set fraværende i de danske TV-nyheder.

Indslag omhandlende naturvidenskab, teknisk videnskab, sundhedsvidenskab og jordbrugs- og veterinærvidenskab har overordnet set vist sig at være

mere positive i præsentationen end indslag omhandlende samfundsvidenskab og humaniora. De fire forskningsområders særstatus kan have noget at gøre med, at netop de forbindes med forestillingen om et rationelt videnskabsideal. På trods af, at vores samfund i dag er præget af en række andre strømninger, synes denne forestilling til stadighed at hænge fast i forbindelse med TV-nyhedernes behandling af FoU.

Det er blevet vist, at behandlingen af sundhedsvidenskabelig FoU skiller sig ud. Indslag inden for dette forskningsområde er på mange måder i klar overensstemmelse med forventningerne til TV-nyhedernes dækning af FoU. Et journalistisk kriterium om nærhed i formidlingen er i høj grad blevet opfyldt i disse indslag.

Resultaterne fra den empiriske analyse er i rapportens sidste del blevet brugt til at undersøge, hvad dækningen af FoU kan have af betydning for danskernes opfattelse af FoU og for debatten om FoU. Det blev her vist, at især danskerne uddannelse har betydning for, hvordan de opfatter nyheder om FoU.

I næste række blev den forholdsvis positive formidling af FoU i de danske TV-nyheder problematiseret ud fra en demokratisk synsvinkel. Den meget positive dækning af nogle forskningsområder kan have den konsekvens, at en debat om FoUens berettigelse og rammer får meget svære kår.

Resultatet af en ligegyldighed over for TV-nyhedernes behandling af FoU kan i yderste konsekvens blive, at den danske befolkning i stadig større grad bliver afkoblet fra den demokratiske debat i spørgsmål om FoU.

Videnskabsfolk og andre eksperter skal ifølge klassisk demokratiteori ikke have eneret på at bestemme, hvilken vej udviklingen skal gå. De skal ikke alene bestemme hvilke teknologier vi skal satse på, og hvilke vi ikke skal. I disse beslutninger er den 'almindelige' borger fuldt ud lige så kompetent som eksperter, ifølge K.E. Løgstrup måske endda mere kompetent.

Et vigtigt skridt i retning af, at borgere i det danske samfund ikke afkobles fra den demokratiske proces i spørgsmål om FoU, er, at TV-nyhederne dækker FoU på en velafbalanceret og seriøs måde.

Referencer

- Altheide, David L. (1996). *Qualitative Media Analysis*. Thousand Oaks: Sage.
- Barthes, Roland (1996). *Mytologier*. Danmark: Gyldendalske boghandel, Nordisk forlag A.S.
- Bird, Elisabeth S. & Robert W. Dardenne (1988). »Myth, Cronicle, and Story«. I James W. Carey (ed). *Media, Myths, and Narratives*. Berverly Hills: Sage Publications Inc.
- Bourdieu, Pierre (1998). *Om TV - og journalistikkens magt*. Danmark: Tiderne skifter
- CERN (1995). *Science and Media Survey 1994/95*. Undersøgelse i forbindelse med konference i Geneve 1995 »Science, Media and Society«. Geneve: CERN.
- Cronholm, Margareta & Rolf Sandell (1981). »Scientific Information: A Review of Research«. I *Journal of communication* nr. 31. (1981) pp. 85-96.
- Curran, James (1991). »Mass Media and Democracy: A Reappraisal«. I James Curran & Michael Gurevitch (1991). *Mass Media and Society*. London: Edward Arnold.
- Dijk, Teun V. (1988). *News Analysis*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Inc.
- Dijk, Teun V. (1991). »The interdisciplinary study of news as discourse« I Klaus Bruhn Jensen & Nicholas W. Jankowski (1991). *A Handbook of Qualitative Methodologies for Mass Communication Research*. London: Routledge.
- Douglas, Mary & Aaron Wildavsky (1982). *Risk and Culture. An essay on the Selection of Technological and Enviromental Dangers*. Berkely, Los Angeles, London: University of California Press.
- Drothner, Kirsten m.fl. (1996). *Medier og kultur*. En grundbog i medieanalyse og medieteori. København: Borgens forlag.
- Durant John R., Geoffry A. Evans & Geoffry P. Thomas (1996). »The Public Understanding of Science«. I *The Sociology of the Sciences*, vol 2. (1996). Cheltenham, Brooksefiled: Edward Elgar Publishing Limited.

Eide, Martin (1991). *Medievalkamp*. Norge: TANO A/S.

Eldridge, John (1995). Glasgow Media Group Reader, Volume 1. News Content, language and Visuals. London, New York: Routledge.

Entman, Robert M. (1991). »Framing the US Coverage of International News: Contrasts in Narratives of the KAL and Iran Air Incidents.«. I *Journal of Communications* nr. 41(4), 1991, pp 7-27.

Fairclough, Norman (1995). *Media Discourse*. London: Edward Arnold.

Fogt Mikkelsen, Jan (1994). »Fortælle teori og levende billeder«. I *Filmvidenskabelig årbog 1994*. København: Sekvens.

Folette, Marcel C. (1982). »Science on Television: Influences and Strategies«. I *Daedalus*, Fall 1982, pp. 183-197.

Forskningsministeriet (1995). *Forskning og udviklingsarbejde i den offentlige sektor, forskningsstatistik 1995*. København: Forskningsministeriet.

Fowler, Roger (1991). *Language in the News. Discourse and Ideology in the Press*. London: Routledge.

Friedmann, Sharon M., Sharon Dunwoody & Carol L. Rogers (1986). *Scientists and Journalists*. New York & London: The Free Press.

Friedman, Sharon M (1991). »Risk Management: The Public versus the Techninal Experts«. I Wilkins, Lee and Phillip Patterson. *Risky Business. Communication issues of science, risk and public Policy*. Westport: Greenwood Press.

Galtung, J. og Ruge. M.H. (1965). »The structure of foreign News. The presentation of the Congo, Cuba and Cyprus Crises in four Norwegian Newspapers«. I *Journal of Peace Research*, nr. 1, 1965, Oslo: International Peace Research Institute.

Galtung, J . (1974): »A Rejoinder«. I *Journal of Peace Research* nr. 11, 1974, Oslo: International Peace Research Institute.

Gamson, William A. & Andre Modigliani (1989). »Media Discourse and Public Opinion on Nuclear Power: A Constructionist Approach«. I *American Journal of Sociology* nr. 95 (1989), pp. 1-37.

Gans, Herbert (1980). *Deciding what's News*. New York: Vintage Books.

Gerbner, George (1981). »Scientists on the TV-Screen«. I *Culture and Society* may/june 1981, pp. 41-44.

Giddens, Anthony (1990). *The Consequences of Modernity*. Stanford: Stanford University Press.

Goffman, Erving (1974). *Frame Analysis. An Essay on the Organization of Experience*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.

Goodfield, June (1981). *Science and the Media*. American Association for the Advancement of Science Publication nr. 81-5. USA.

Gosborn, Kent & Oscar H. Gandy, jr. (1995). »Race, Risk and Responsibility: Editorial Constraint in the Framing of Inequality«. I *Journal of Communication*, spring 1995.

Hartley, John (1982). *Understanding News*. London, New York: Methuen.

Hernes, Gudmund (1978). »Det mediavridde samfunn« i *Forhandlingsøkonomi og blandingsadministration*. Oslo: Universitetsforlaget.

Hilgartner, Stephen (1996). »The Dominant View og Popularization: Conceptual Problems, Political Uses«. I *The Sociology of the Sciences*, vol 2. (1996). Cheltenham, Brooksefield: Edward Elgar Publishing Limited.

Hjarvard, Stig (1992). »Reconsidering a paradigm: Galtung & Ruge. An empirical, methodological and theoretical examination of 'The Structure of Foreign News' and the 'Structural theory of empiricism«. Paper præsenteret på IAMCRs videnskabelige konference, august 16-21, 1992 Sao Paulo, Brasilien. Københavns Universitet.

Hjarvard, Stig (1995). *Internationale TV-Nyheder*. Århus: Akademisk forlag.

Hjarvard, Stig (1995a). *Nyhedsmediernes rolle i det politiske demokrati*. Rapport udarbejdet for Statsministeriets Medieudvalg: København, august 1995.

- Hjarvard, Stig (1999). *TV-nyheder i konkurrence*. København: Samfundslitteratur.
- Hvitfelt, Håkan (1985). *På första sidan*. Stockholm: Psykologiskt försvar nr. 131.
- Hvitfelt, Håkan (1994). »The Commercialization of the Evening News, Changes in Narrative Technique in Swedish TV News«. I *Nordicom Review*, no.2. 1994.
- Iyengar, Shanto (1987). »Television News and Citizens' explanations of National Affairs«. I *American Political Science Review* nr. 81 (1987) pp. 815-831.
- Jensen, Klaus Bruhn (1986). *Making sense of the news*. Århus: Aarhus University Press.
- Jensen, Klaus Bruhn (1987). *Seernes TV-Avis*. Forskningsrapport nr. 2b - 1987. København: Danmarks Radio.
- Jensen, Klaus Bruhn (1994). *Verdensnyheder. Danske seeres brug og oplevelser af internationale tv-nyheder*. Forskningsrapport nr. 2B/94. Danmarks Radio.
- Jensen, Klaus Bruhn (1995). *Borgerlige ord. Modtagerens perspektiv på nyhedsmedierne i den demokratiske proces*. Rapport udarbejdet for Statsministeriets Medieudvalg: København.
- Kallerud, Egil (1997). »Publikum, forskningspolitikk og forskningsformidling«. I *Vitenskap, teknologi og allmendannelse*. Rapport nr. 10/97 fra Norsk Institutt for studier av forskning og utdanning (NIFU) s. 157-170.
- Kjøller, Klaus (1992). *Den TV-skabte virkelighed. TV-avisernes 12 historier*. København: Borgen.
- Larsen, Peter (1974) »Analyse af TV-avisen«. I Andersen, M.B. & Poulsen, J.(red). *Mediesociologi*. København: Rhodos.
- Larsen, Peter Harms (1990). *Faktion - som udtryksmiddel*. København: Amanda.
- Logan, Robert A. (1991). »Popularization versus Secularization: Media Coverage of Health«. I Wilkins, Lee and Phillip Patterson. *Risky Business. Communication issues of science, risk and public Policy*. Westport: Greenwood Press.

Lund, Anker Brink (1999). »Journalistroller i det redigerede samfund«. I *Politica* 31. årg., nr. 2 (1999) s. 133-147.

Løgstrup, K.E. (1997). »Velgørere eller ulykkesfugle«. I Løgstrup, K.E. *System og symbol*. København: Gyldendal.

Mazur, Allan (1981). »Media Coverage and Public Opinion on Scientific Controversies«. I *Journal of Communication* nr. 31 (1981).

Mcleod, Jack M., Gerald Kosicki og Zhongdang Pan (1991). »On Understanding and Misunderstanding Media Effects«. I James Curran & Michael Gurevitch (1991). *Mass Media and Society*. London: Edward Arnold.

Mortensen, Jesper Steen (1988). *Visible Difference ? - En undersøgelse af produktionsrammer for og tematiske, filmiske og afviklingsmæssige strukturer i Danmarks Radios »TV-Avisen« og TV2's »Nyhederne«*. Institut for Filmvidenskab: Københavns Universitet.

Nelkin, Dorothy (1987). *Selling Science - how the Press covers science and technology*. New York: W.H. Freeman and Company.

Nelkin, Dorothy (1989). »Communicating Technological Risk: The Social Construction of Risk Perception«. I *Annual review of Public Health*, 1989, v10, pp 95-113.

Nelkin, Dorothy (1991). »Why is Science Writing so Uncritical of Science?«. I Wilkins, Lee and Phillip Patterson. *Risky Business. Communication issues of science, risk and public Policy*. Westport: Greenwood Press.

Nelson, Thomas E., Rosalee A. Clawson & Zoe M. Oxley (1997). »Media Framing of a Civil Liberties Conflict and Its Effect on Tolerance«. I *American Political Science Review* vol. 91, No. 3 September 1997.

OECD (1993). *The measurement of scientific and technological activities. Proposed standard practice for surveys of research and experimental development*. Frascati manual. Paris: OECD.

Pfund, Nancy & Laura Hofstadter (1981). »Biomedical Innovation and the Press«. I *Journal of communication* nr. 31 (1981).

- Pittelkow, Ralf (1985). »Seernes TV-Avis«. I Pittelkow, Ralf (red). *Analyser af TV*. København: Medusa.
- Pittelkow, Ralf (1986). *TV-Avisen set indefra*. Forskningsrapport nr. 7B/86. Danmarks Radio.
- Poulsen, Ib (1991). »Sproget i radio og fjernsyn«. I Hansen, Erik; Inge Lise Petersen og Ib Poulsen. *Auditorium X. Dansk før, nu - og i fremtiden*. Danmark: Amanda.
- Rasmussen, Finn (1996). *Massemedier - nyhedsformidling og meningsdannelse*. Danmark: Columbus.
- Rosengren, K. E. (1974). »International News: Methods, Data and Theory. I *Journal of Peace Research*, nr. 11, 1974. pp. 145-161.
- Schrøder, Kim (1995). *Danskerne og medierne - dagligdag og demokrati*. Rapport udarbejdet for Statsministeriets Medieudvalg. København.
- Schudson, Michael (1991). »The Sociology of News Production Revisited«. I James Curran & Michael Gurevitch (1991). *Mass Media and Society*. London: Edward Arnold.
- Shoemaker, Pamela J. & Stephen D. Reese (1996). *Mediating the message. Theories of influences on the Mass Media Content*. New York: Longman Publishing Group.
- Siune, Karen & Thomas Vinther (1998). *Danskernes opfattelse af forskning*. Rapport nr. 1998/1 fra Analyseinstitut for Forskning. Århus.
- Siune, Karen & Thomas Vinther (1998a). *Aviser om forskning*. Rapport nr. 1998/3 fra Analyseinstitut for Forskning. Århus.
- Siune, Karen & Thomas Vinther (1998b). *Danskernes kilder til viden om forskning*. Rapport nr. 1998/4 fra Analyseinstitut for Forskning. Århus.
- Siune, Karen & Thomas Vinther (1998c). *Danskerne om forskningspolitik*. Rapport nr. 1998/5 fra Analyseinstitut for Forskning. Århus.
- Skirbekk, Gunnar (1987). »Framsteg, fridom, 'socialdemokrati'«. I *Philosophia*. Årg. 16, 3-4 (1987); s. 5-26.

Stone, Deborah A. (1988). *Policy Paradox and Political reason*. USA: Harper-Collins Publishers.

Søgnen, Randi (1997). »Den første norske lekfolkskonferansen. Dialog på ikke-eksperts premisser«. I *Vitenskap, teknologi og allmendannelse*. Rapport nr. 10/97 fra Norsk Institutt for studier av forskning og utdanning (NIFU).

Tunstall, Jeremy (1971). *Journalists at work*. London: Constable and Company Ltd.

Valeur, Erik (1993). *Stop Pressen*. Danmark: Amanda.

Weingart, Peter (1998). »Science and the media«. I *Research Policy* nr. 27 (1998) pp. 869-879.

Östgaard, E. (1965). »Factors influencing the flow of news«. I *Journal of Peace Research*, nr. 1, 1965, Oslo: International Peace Research Institute.

Andet materiale

Danskerne og forskningen. Datasæt fra Analyseinstitut for Forskning, Oktober 1997.

Manuskripter fra TV-nyhederne om FoU på henholdsvis DR1 og TV2 i perioden 1. april til 1. december 1997. Manuskripterne er indhentet fra henholdsvis DR's forskningsafdeling og TV2's programafdeling.

2 måneders nyhedsindslag om FoU i perioden 1. oktober til 1. december 1998.

2 måneders avisartikler om FoU i perioden 1. oktober til 1. december 1998.

APPENDIX 1

Indslag om FoU

F1: TV2 - 19,00 - 1/10/1998: Indslaget beskriver en ny metode til at behandling af leverkræft. Indslaget er bygget op omkring interview med patient, der har leverkræft. Man ser ham i dagligdagens gøremål - og han interviewes over flere omgange, hvor han forklarer, at den nye behandling er hans eneste håb. Derudover interviewes en læge, der forklarer, at den nye metode formodentlig vil kunne redde mange liv. Midt i indslaget forklares med en grafik, kort hvad den nye metode går ud på.

F2: DR1 - 21,00 - 2/10/1998: Danske forskere finder metoder, der kan hjælpe til at spore brugen af væksthormon hos idrætsfolk. I indslaget interviewes en dansk læge, der forklarer om den nye metode. Ligeledes interview med engelsk læge, der i samarbejde med de danske læger har udviklet testen. Mange klip med billeder af forskere, der arbejder i laboratorier.

F3: TV2 - 19,00 - 4/10/1998: Dansk institut for konjunkturanalyse har lavet en undersøgelse over hvad danskerne bekymrer sig om. På grænsen af at være rutinemæssig indsamling af data. Interview med den forsker, der har udarbejdet undersøgelsen. Historiker udtaler sig om de store linier i hvad danskerne bekymrer sig om til sidst i indslaget (i studiet).

F4: DR1 - 21,00 - 4/10/1998: Indisk professor på besøg i Danmark udgiver en bog om danskerne. Indslaget er bygget op omkring interview med den indiske professor, mens han står foran en pølsevogn. Indimellem dette klippes til en lang række 'miljøbilleder' af folk i gang med forskellige gøremål.

F5: DR1 - 18,30 - 7/10/1998: Kort indslag om John Glenn's tur i rummet. Beskrives, hvordan han skal lave undersøgelser om ældre og rummet, mens John Glenn ses stige op i et fly.

F6: DR1 - 21,00 - 7/10/1998: Langt indslag i Pengemagasinet om at små innovative virksomheder har problemer, da de ikke får den fornødne støtte i forbindelse med deres FoU - arbejde. I indslaget tales med forskellige iværksættere, der har oplevet problemer. Flittig brug af billeder med voice-over. Indslaget slutter med et forholdsvis langt interview med forskningsministeren.

F7: TV2 - 22,00 - 7/10/1998: Meget kort indslag om et fiskeforsøg i Limfjorden der skal se på, hvordan iltsvindet påvirker livet i fjorden. Billeder af biologer i arbejde, mens en voice-over forklarer kort om forsøget.

F8: DR1 - 21,00 - 9/10/1998: Undersøgelse om giftrester i grøntsager og risikoen for brystkræft som følge deraf. Voice-over fortæller om undersøgelsen mens billedsiden viser en række grøntsager på hylderne i et supermarked. Kort indslag.

F9: DR1 - 18,30 - 10/10/1998: Smitsomme sygdomme i dansk landbrug behandles. Forholdsvis langt indslag, der beskriver Statens center for virusforskning og dets forskning. Indslaget spiller på centerets placering på en lille ø. Interview med forskellige ansatte på centeret, samt billeder fra laboratoriet, hvor forskerne arbejder.

F10: DR1 - 18,30 - 12/10/1998: Indslag om tre amerikanere, der får nobelprisen i medicin for opdagelse af en gas, der kan være med til at sende signaler mellem celler. Betones, at opdagelsen blandt andet brugt i opfindelsen af VIAGRA -pillen. Billedsiden består af de tre forskere der ses til pressekonference, hvorefter der klippes til billede af forskere i arbejde i laboratorium. Voice - over fortæller om opdagelsen imens.

F11: DR1 - 18,30 - 13/10/1998: Nobelprisen i Fysik + kemi. Billede af de tre modtagere ved pressekonference. Voice - over forklarer kort, at kvantefysik er grundlaget for atomfysik. Kort indslag.

F12: DR1 - 18,30 - 14/10/1998: Inder får Nobelprisen i Økonomi. Kort indslag, hvor der nævnes, hvad han har lavet og hvor han er ansat. På billedsiden ses modtageren stå og snakke.

F13: DR1 - 21,00 - 14/10/98: Kritisk analyse af, hvorvidt man overhovedet bør uddele nobelprisen i økonomi, samt meddelelse om, at Nobelprisen i Økonomi er udelt til Amartyr Sen. Interview med svensk økonomiprofessor. Billeder fra sidste års nobelprisuddeling og fra Wall-street.

F14: DR1 - 18,30 - 16/10/1998: Skov fundet på bunden af Øresund. Beviser, at Skåne engang har været landfast med Danmark. Interview med svensk forskningsingeniør, der har lavet opdagelsen. Billeder af havbund mens voice - over forklarer om opdagelsen. Grafik bruges til yderligere forklaring.

F15: DR1 - 21,00 - 18/10/1998: Tysk hjerneforskere mener ikke, at 'daseferie' er godt for hjerneaktiviteten. Forholdsvis langt indslag i søndagsmagasinet. Interview med den tyske hjerneforsker, samt med en række gæster i et bade-land. Indslaget har en 'kuriøs' tone.

F16: DR1 - 21,00 - 19/10/1998: Sygeplejerske skriver bog om, hvordan søskende til syge børn reagerer. Interview med forfatteren samt med medlemmer af en familie, hvor et af børnene har været ramt af en alvorlig sygdom. Indimellem klippes til billeder fra hospital. Forfatteren interviews på hospital.

F17: TV2 - 19,00 - 21/10/1998: Forsker viser, at et smil mv. gør at folk bliver ældre. Interview med kvindelig psykolog samt med to ældre mennesker. Neutral billedside, der stort set kun viser de interviewede.

F18: DR1 - 21,00 - 21/10/1998: Henrik Dahl udgiver bogen 'Den kronologiske uskyld'. Langt indslag og interview med Henrik Dahl. Indimellem klippes der til arkivbilleder fra 60'erne samt til billeder af nutidige sportsstjerner, samt rockere.

F19: TV2 - 22,00 - 21/10/1998: Henrik Dahl udgiver 'Den kronologiske uskyld'. Indslag og interview med ham - samt interview med en gymnasielærer. Indslaget former sig som en dialog mellem Henrik Dahl og gymnasielæreren, hvor Henrik Dahl anklager og gymnasielæreren afviser. Billeder af hippier klippes ind, ligesom grafik forklarer nogle af bogens centrale pointer.

F20: DR1 - 18,30 - 24/10/1998: COWI har lavet en undersøgelse af danskernes bilvaner. Ved hjælp af folks uddannelse kan man sige noget om hvilken bil de har. Interview med manden bag undersøgelsen, samt en række tilfældige folk på en parkeringsplads. Der spørges til deres uddannelse og journalisten ser om det 'passer' til deres bil. Neutral billedside, der kun viser de interviewede.

F21: DR1 - 21,00 - 25/10/1998: Langt indslag i søndagsmagasinet om lægeprofessor fra Århus, der har modtaget penge fra en privat virksomhed i forbindelse med professorat på Århus Kommunehospital. Giver problemer da han i anden forbindelse har rost et bestemt lægemiddel. Interview med forskellige forskere om sagen. På billedsiden skiftes mellem interviewbilleder og billeder af medicin og af epilepsiramte børn.

F22: DR1 - 18,30 - 26/10/1998: Danske forskere gør en opdagelse, der kan få atomer til at tale computersprog. Mulighed for at proppe meget mere information ind på en CD-ROM. Meget positivt indslag med kreativ brug af billeder. Interview med fysiker, der har været med i projektet.

F23: DR1 - 21,00 - 26/10/1998: Andet indslag i sagen om lægeprofessoren fra Århus. Interview med forsker fra det første indslag, samt politiker. Forskningsministeren i studiet. Billeder fra første indslag i sagen genbruges.

F24: DR1 - 21,00 - 26/10/1998: Danske forskere gør en opdagelse, der kan få atomer til at tale computersprog. Mulighed for at proppe meget mere information ind på en CD-ROM. Kort indslag, der er en genfortælling af tilsvarende indslag fra 18,30 TV-Avisen samme dag (f22).

F25: DR1 - 21,00- 27/10/1998: Ballethistoriker udgiver bog om den kongelige ballet gennem 40-50 år. Interview med forfatteren, krydret med historiske billeder fra balletten.

F26: TV2 - 19,00 - 28/10/1998: Indslag om forskning i ældres fysiske aktivitet og dens betydning for en bedre alderdom. Interview med to ældreforskere, samt med en række ældre mennesker. Billeder af ældre, der sidder i styrke-træningsmaskiner bruges flittigt.

F27: DR1 - 21,00 - 28/10/1998: Tredje indslag i rækken om den privatsponserede Århus-professor. Interview med forskellige redaktører af sundhedsvidenskabelige tidsskrifter, der forklarer, at reglerne for publicering bør strammes.

F28: TV2 - 22,00 - 28/10/1998: Amerikanske forskere kan nu teleportere ting!! Langt indslag, der spiller på ligheden med StarTrec filmene. Interview med den amerikanske forsker bag opdagelsen, samt med en dansk forsker, der i studiet kommenterer opdagelsen. Klip fra StarTrec. (Se appendix 4 for den fuldstændige kodning af dette indslag).

F29: TV2 - 19,00 - 29/10/1998: Historiker tilbyder at lave undersøgelse af al efterretningsvæsen i DK. Interview med professoren bag tilbuddet samt fire politikere, der kommenterer tilbuddet. Billederne viser kun de interviewede.

F30: TV2 - 22,00 - 29/10/1998: Indslag om John Glenns tur i rummet - fokus på forskningsaspektet af hans tur (modsat mange af de andre indslag om rumturen). Alderdomsforskning i forbindelse med turen. Billeder af rumskib, der sendes af sted. Indslaget afsluttes med et studieinterview med en dansk ingeniør, der kommenterer forskningen i forbindelse med turen.

F31: TV2 - 19,00 - 30/10/1998: Indslag om John Glenn - efterfulgt af dansk forsker, der i studieinterview taler om forsøg i rummet. Indslaget beskriver et par danske forsøg, der skal udføres ombord på rumfærgen. I starten af indslaget er der billeder fra opsendelsen af rumfærgen, ellers kun billeder i forbindelse med interviewet.

F32: DR1 - 21,00 - 2/11/1998: Kan man måle danskernes tro? Sonar - undersøgelse, der kommenteres af cand.theol. Han beskriver, hvor svært det er at måle tro. Ligeledes interview med en præst, der beskriver hendes oplevelse af, hvordan danskernes tro har udviklet sig.

F33: TV2 - 19,00 - 3/11/1998: Dansk undersøgelse viser, at ældre kvinder er mere tilfredse med deres sex - liv end yngre kvinder. Interview med kvinde, der har været med til at lave undersøgelsen, samt med en række tilfældige kvinder på gaden.

F34: DR1 - 21,00 - 3/11/1998: Amerikansk professor har lavet en undersøgelse om Danmark og danskerne, der viser, at danskerne er nogle brokkehoveder selvom de alt i alt har det godt. Interview med professoren, samt interview med 'manden på gaden', der spørges om han/hun har det godt.

F35: DR1 - 21,00 - 3/11/1998: Forskere undersøger om man kan finde effektive lyde, der skal sørge for at marsvin ikke går i fiskernes ruser. Internationalt forskerteam. Interview med biolog og med lederen af projektet. Billeder af forskerne i arbejde, mens voice-over forklarer, hvad projektet går ud på.

F36: DR1 - 21,00 - 3/11/1998: Interview i Profilen med kvindelig læge, der forsker i danske kvinder og deres helbred. Indimellem interviewet er der små sekvenser, hvor et par kvinder spørges, hvordan de har det. Langt indslag.

F37: TV2 - 22,00 - 3/11/1998: Indslag om forskningens mirakler inden for sygdomme. Mange ting kan nu behandles. Langt indslag, der meget positivt beskriver en række nye behandlingsformer. Interview med en læge samt en række folk, der er ramt af kroniske sygdomme. Indslaget afsluttes med et studieinterview med forskningsdirektøren for NOVO-NORDISK.

F38: DR1 - 21,00 - 5/11/1998: Danske forskere graver iskerne op på Grønland - kan bruges til at sige noget om vejsituationen. Interview med to geofysikere. Billeder af forskerne, der graver i isen, samt brug af forklarende grafik.

F39: TV2 - 19,00 - 7/11/1998: Ny behandlingsmetode, udviklet af amerikanske forskere giver forbedret mulighed for at behandle kronisk syge gennem genmanipulering af celler. Interview med dansk og amerikansk professor, samt med dansk kvinde, der er ramt af Parkinson. Brug af forklarende grafik, samt en række billeder af medicinske forskere i laboratorier.

F40: DR1 - 18,30 - 9/11/1998: Ny undersøgelse viser, at mange børn ruskes så meget, at de tager skade. Interview med overlæge bag undersøgelsen, samt med formanden for Børnerådet. Billeder fra hospitalsgange, samt billeder af dukker, der slås i gulvet.

F41: DR1 - 21,00 - 9/11/1998: Ny undersøgelse viser, at man børn ruskes så meget, at de tager skade. Gentagelse af (f40). Interview med overlæge, formanden for Børnerådet samt politiker. Genbrug af billeder fra ovenstående indslag.

F42: DR1 - 21,00 - 9/11/1999: Indslag om at Pihl Dallerup er i gang med at skrive den nye danske litteraturhistorie. Forholdsvis langt indslag, der er bygget op omkring et interview med hende selv. Indimellem interviewet klippes til forskellige billeder, der illustrerer det der bliver talt om.

F43: DR1 - 21,00 - 11/11/1998: Der forskes for lidt i salmonella i svin. Indslag fra en høring om sagen. Interview med en række forskere, politikere og producenter, alle deltagere ved høringen. Indslaget er centreret omkring de mange interviews med deltagerne ved høringen.

F44: DR1 - 18,30 - 14/11/1998: Undersøgelse viser, at det er godt for ældre at styrketræne. Interview med forskeren bag undersøgelsen samt en række ældre, der udtaler sig om, hvad de synes om at styrketræne.

F45: DR1 - 21,00 - 15/11/1998: Indslag om Ørsted satellitten. Interview med projektlederen, der forklarer, hvad der er idéen med satellitten. Flittig brug af grafik til forklaring af satellittens færd.

F46: DR1 - 21,00 - 17/11/1998: Profilen har besøg af børnepsykiater Gideon Zlotnik, der mener at børn generelt er udsat for vold gennem medierne. Har netop skrevet en bog om emnet. Interviewet suppleres med indslag fra voldelige TV-udsendelser, samt en kommentar fra DR nyhedschef, Lisbeth Knudsen.

F47: DR1 - 18,30 - 18/11/1998: Undersøgelse viser, at unge spiser mange smertestillende piller. Undersøgelsen er lavet af læger ved Ålborg sygehus. Live-interview kikser i første omgang men senere i udsendelsen vendes tilbage til interview med overlæge i Ålborg. Interview med en række børn om deres forbrug af smertestillende piller.

F48: TV2 - 22,00 - 18/11/1998: Britiske forskere finder dinosauer-æg, der er lagt for lang tid siden. Voice-over fortæller om fundet, mens der vises billeder af dinosaur-æg og af forsker, der graver i jorden. Kort indslag.

F49: DR1 - 18,30 - 19/11/1998: International rumstation opsendes. Stort projekt - Danmark deltager med forskning omkring vægtløshed. Interview med dansk forsker, der skal have udført forsøg i forbindelse med opsendelsen af rumstationen. Billeder fra pressemøde i Moskva angående opsendelsen.

F50: DR1 - 21,00 - 19/11/1998: Danske forskere har fundet ud af, at man ved at udsætte fødevarerne for et stort tryk kan slippe for salmonella, uden at maden tager skade. Interview med to forskere, der har udviklet metoden.

F51: DR1 - 18,30 - 20/11/1998: Første del af rumstation sendt af sted. Det betones at der er tale om internationalt samarbejde og at danske forskere også er med. Interview med forskere fra NASA, samt studieinterview med dansk astronom, der taler om mulighederne for permanent ophold i rummet.

F52: TV2 - 19,00 - 20/11/1998: Bibelen udgivet i ny form - nye historier indlemmet. Præsenteret på Århus Universitet, hvorfra der er billeder. Interview med professor i teologi.

F53: TV2 - 19,00 - 20/11/1998: Første del af rumstation sendt af sted. Internationalt samarbejde. Danske forskere også med. Billeder fra opsendelsen. Indslaget afsluttes med interview med en dansk rumfartseksperter.

F54: DR1 - 21,00 - 22/11/1998: Sprogforsker Jørn Lund fortæller om ordet Okay. Indslaget veksler mellem interview med ham og en række tilfældige mennesker, der udtaler ordet OK på forskellige måder.

F55: DR1 - 21,00 - 22/11/1998: Historikeren Bent Jensen har i russiske arkiver fundet beviser for, at danske venstrefløjspolitikere har givet oplysninger videre til Sovjetunionen. Interview med to venstrefløjspolitikere, en militærmand, samt en forsker i strafferet.

F56: DR1 21,00 - 23/11/1998: Dansk opfindelse af maskine, der kan hjælpe med fældning af juletræer. Interview med opfinderen, samt en juletræsarbejder, der fortæller, hvordan den nye opfindelse er en stor lettelse i arbejdet. Indimellem dette ses billeder af juletræsfældning.

F57: TV2 - 19,00 - 28/11/1998: Franskmænd er i gang med at udvikle ny forureningsfri el-bil. Interview med designeren af bilen og en lang række billeder, hvor man ser, hvad bilen kan.

APPENDIX 2

Indslag om bolig

B1: DR1 - 21,00 - 4/10/1998: Problemer ved boligkøb. Langt indslag i søndagsmagasinet om par, der har købt et træhus de troede var et murstenshus. Grunden til forvirringen er en fejlagtig tilstandsrapport. Interview med parret, samt med en advokat, en ejendomsmægler, en byggesagkyndig, en anden advokat samt en af parrets chefer. Indslaget danner baggrund for den lange række af indslag, der senere følger om emnet.

B2: DR1 - 21,000 - 5/10/1998: Bolighandler kan være en risikabel affære - opfølgning på tidligere indslag. Sagen fra (b1) genopfriskes og nogle af interviewene genfortælles. Interview med formanden for ejendomsmæglerforeningen. Indslaget bygger videre på det tidligere indslag.

B3: TV2 - 19,00 - 6/10/1998: Indslag om, at regeringen vil beskære boligstøtten. Interview med formand for ældrerådet på Østerbro samt med en anden pensionist. Klippes til interview med det Konservative Folkepartis boligordfører samt interview med boligministeren, der forklarer, at indgrebet slet ikke kommer til at ramme så hårdt.

B4: DR1 - 21,00 - 6/10/1998: Endnu et indslag om tilstandsrapporter ved huskøb. Interview med et par, der på samme måde som det tidligere par har været ude for, at de købte et hus, hvor der var problemer, som tilstandsrapporten ikke havde advaret om. Desuden interview med ejendomsmægleren, der har solgt huset, samt to advokater.

B5: DR1 - 21,00 - 7/10/1998: Indslag, der følger op på de tidligere om dårlige tilstandsrapporter ved huskøb. Interview med formanden for de byggesagkyndige, samt med en byggesagkyndig og en advokat. Indslaget foregår på et mere generelt niveau end de tre tidligere indslag om emnet.

B6: DR1 - 21,00 - 8/10/1998: Sagen om dårlige tilstandsrapporter ved huskøb forfølges endnu et skridt. Interview med de tidligere aktører samt en ny byggesagkyndig, som TV-Avisen har bestilt til at gå et hus igennem. Indslaget afsluttes med, at boligministeren er i studiet.

B7: DR1 - 18,30 - 9/10/1998: Kort indslag om beskærelsen af boligstøtten. Interview med boligministeren og med formanden for boligselskabernes landsforening.

B8: TV2 - 19,00 - 18/10/1998: Endnu et indslag, der beskæftiger sig med beskærelsen af boligstøtten. Interview med boligministeren samt med boligordføreren for det Konservative Folkeparti. Indslaget afsluttes med et interview med en pensionist, der finder det for dårligt, at boligstøtten beskæres.

B9: TV2 - 19,00 - 19/10/1998: Boligstøtten beskæres. Indslaget omhandler konsekvenser af dette for lejere i almennyttige lejeboliger. Interview med det Radikale Venstres boligordfører, samt med formanden for LLO og formanden for boligselskabernes landsforening.

B10: TV2 - 22,00 - 22/10/1998: Kort indslag om, at meget nybyggeri er præget af byggesjusk. Interview med pensionist, der bor i et hus, der har været problemer med. Interview med en repræsentant for et stort boligselskab.

B11: TV2 - 22,00 - 22/10/1998: Endnu et kort indslag om byggesjusk. Interview med pensionist, der forklarer, hvad der har været galt med hans hus.

B12: DR1 - 21,00 - 3/11/1998: Problemer med tilstandsrapporter og energiplaner ved huskøb. Emnet tages op igen - denne gang udvides det til også at dreje sig om problemer i forbindelse med energiplaner. Interview med person, der har købt et hus med en mangelfuld energiplan. Interview med direktøren for det selskab, der har stået for at udforme den konkrete energiplan.

B13: DR1 - 21,00 - 4/11/1998: Problemer med tilstandsrapporter og energiplaner ved huskøb. Indslaget starter med en rekapitulering af indslaget fra dagen før (b12). Derefter interviewes formanden for registreringsudvalget under Energi styrelsen. Han udtaler sig om hvilken autorisation, der skal til for at kunne udstede energiplaner. Huskøberen fra gårsdagens indslag interviewes ligeledes igen.

B14: DR1 - 18,30 - 5/11/1998: Nedslidte kloakrør kan blive dyre for de danske husejere og for boligselskaberne. Interview med inspektør fra boligforening og med en ingeniør fra kloakforsyningen.

B15: TV2 - 19,00 - 5/11/1998: Problemer med utætte kloaker. Boligejere kan i sidste ende komme til at betale. Interview med borgmester, kloakmester, ingeniør og privatperson.

B16: DR1 - 21,00 - 5/11/1998: Kort indslag om, at spildevand kan risikere at havne i grundvandet på grund af utætte kloaker. Opfølgning på tidligere indslag. Kort indslag.

B17: *DR1 - 18,30 - 10/11/1998:* Mere uddybende indslag om de nedslidte kloakrør. Interview med forsker fra Dansk Teknologisk Institut og med økonom. De nedslidte kloakrør kobles nu med manglende vedligeholdelse fra det offentlige side.

APPENDIX 3

Kvantitativ kodenøgle

1/ Dato

2/ TV-station/udsendelse

- 1 - DR1 18,30
- 2 - DR1 21,00
- 3 - TV2 19,00
- 4 - TV2 22,00

3/ Indslagets længde, sekunder

4/ Direkte indslag inkluderet

- 1 - Ja
- 2 - Nej

5/ Indslagstype

- 1 - Nyhed/reportage
- 2 - Baggrund/reportage
- 3 - Kommentar
- 4 - Feature
- 5 - Kort nyt

6/ Kilder (4 gange)

- 1 - Andet
- 2 - Journalist
- 3 - Ekspert
- 4 - Politiker
- 5 - Aktør

7/ Titel (kun ved ekspert, 4 gange)

- 0 - Irrelevant
- 1 - Professor
- 2 - Lektor
- 3 - Adjunkt
- 4 - Ph.d.
- 5 - Læge/overlæge
- 6 - Forsker, generelt
- 7 - Forsker, fagspecifik
- 8 - Andet

8/ Køn (4 gange)

- 1 - Mand
- 2 - Kvinde

9/ Aktørfokus

- 1 - Ja
- 2 - Nej

10/ Antal sekvenser

11/ Udgangspunkt for omtalen

- 1 - Ny bog/projekt
- 2 - Journalistens initiativ
- 3 - Ikke FoU begivenhed
- 4 - Andet

12/ FoU - regi

- 1 - Offentlig
- 2 - Privat
- 3 - Offentlig + privat
- 4 - Uspecificeret

13/ FoU - regi2

- 1 - Dansk
- 2 - Udenlandsk
- 3 - Dansk + udenlandsk

14/ Tidsperspektiv

- 1 - Her og nu
- 2 - Fortid
- 3 - Fremtid
- 4 - Her og nu + fremtid
- 5 - Her og nu + fortid

15/ Konsekvenser af FoU

- 1 - Positive
- 2 - Negative
- 3 - Neutrale

16/ Journalist

APPENDIX 4

Kvalitativ registrering, ét eksempel på

F28: BÅND 14: 4,22: ID 1092; 1,28: 05:

Amerikanske forskere kan nu teleportere ting !! Caltec lab. i Californien. Langt indslag. Live- interview med en dansk forsker.

Sekvens	Billede / Lyd	Indhold
1/ oplæg	Studievært sidder til højre. Logo med overkrop der er ved at blive teleporteret (starTrec) - tekst: fremtiden er her	<i>amerikanske videnskabsfolk har for første gang været i stand til at flytte et fysisk materiale uden at røre ved det. Ren science fiction - indtil nu.</i>
2/	billede fra sciFi film (starTrec) - rumskib kommer flyvende - musik i baggrunden	<i>analogi til StarTrec og teletransport. Hidtil den pure fiktion, men ikke så meget længere.</i>
3/	Ser professoren komme gående hen over en græsplæne - klip til kvinde der står omgivet af ledninger mm. i lab	<i>Det skyldes manden her Professor Jim Kimbell (personificering). Han og hans videnskabskolleger på CalTec laboratoriet i Californien har nu for første gang været i stand til at flytte fysiske lyspartikler fra et sted til et andet uden at røre dem i gammeldags forstand. Mens professor Kimbell understreger, at det er meget små partikler, der endnu er tale om.</i>
4/Interview med professor Jeff Kimble - prof. Caltech Lab.	sidder i det fri i jakkesæt	forklarer hvad de har gjort og at det er det første eksempel på teleportation
5/	billede af 'laserstråle' + andre billeder fra laboratoriet	forklarer princippet bag det nye...på spørgsmålet om det engang bliver muligt at teletransportere mennesker svarer professor Kimble

Sekvens	Billede / Lyd	Indhold
6/Interview med professor Jeff Kimble - prof. Caltech Lab.	sidder i det fri i jakkesæt	<i>det vil ikke ske i den nærmeste fremtid og heller ikke i det næste årtusinde - men vi kommer nærmere på forklaringen af, hvordan det principielt kan gøres - ikke vigtigt med den tekniske mulighed.</i>
7/	studievært - uden grafik	<i>selvom den praktiske anvendelse af kvantemekanikken altså ikke lige med det første kan teleportere mennesker er det i hvert tilfælde for de fleste af os nærmest ufatteligt det her. Ulf Larsen hvad siger i der ikke bare sidder med åben mund og siger er det virkelig muligt det her, hvordan reagerer i?</i>
8/ interview med Ulf Larsen, lektor Niels Bohr inst.	Split Screen fra studiet i Kbh - klip til full screen	<i>vi synes det er spændende, det er en mulighed som vi har haft i vores teori kvantemekanikken i mange mange år. Siger at det også for ham er noget af det mest mærkelige vi har. Vi kan forstå det - men vi bruger jo matematik og vores formler og på den måde er det forståeligt - og det er også derfor man kan få disse eksperimenter til at virke. Studievært: Rasende interessant men så kommer det store spørgsmål: Kan det bruges til noget? [intervieweren er glad og ikke kritisk - benovet] ja - nej - ———henviser til Captain Kirk.... Fortsætter med et spm., der teknisk forklarer, hvad der er sket. Studievært: Der er noget der hedder entanglement teorien og jeg prøver lige at beame den på skærmen her, så kan vi se hvad det er.</i>
9/grafik	dis mellem to poler - krydret med fire indviklede formler.	Studieværten prøver at forklare teorien. <i>Entanglement det er et begreb ikke et ord oven i købet et begreb, der ikke kan forklares med ord - altså jeg forstår jo ikke meget af det her, det er der nok ikke mange der gør - hvorfor kan man ikke sætte ord på.</i>

Sekvens	Billede / Lyd	Indhold
10/tilbage til interview		<p>forklarer, hvorfor man ikke kan sætte ord på...</p> <p>Studievært: <i>Og det er så igen. Det her er måske slet ikke designet til at vi mennesker skal ind og forstå det.</i></p> <p>Studievært: henvisning til Captain Kirk, <i>men hvorfor er det egentlig umuligt [at teleportere mennesker]...forfølger spørgsmålet om det virkelig er umuligt at teleportere mennesker. Nu er der lige nogle der har gjort noget somsyntes umuligt, er det her så umuligt på sigt alligevel kan vi ikke sige, at hvis der nu kommer en entanglement teori 4 så kan vi?</i></p> <p>Ulf Larsen forklarer hvor umuligt det er at sige, hvordan ny teknologi opstår.</p>
11/ nedlæg	Studieværten	<i>tak for det her kig ind i fagre nye verden Ulf Larsen.</i>